

๒๒๓
๖๖๖
๖๖

ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน

116 ก.ค. 2550

ปริญญานิพนธ์
ของ
ณรงค์ ชุมสุพรรณวารี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

h 312235

ทัศนะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีระดับความเจตียวฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน

บทคัดย่อ
ของ
ณรงค์ ชุมสุพรรณาวรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

ณรงค์ ชุมสุพรรณวาริ. (2550). *ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน และ ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 388 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 420 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 441 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 464 รวมเป็นนักศึกษาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 1,713 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 46 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9406 และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) จำนวน 52 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9451 และภายหลังจากการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรแบบช่วง ตลอดจนการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA) ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. นักศึกษาชั้นปีต่างกัน มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งชั้น ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าระดับปกติ มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งชั้น ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม สูงกว่านักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์มีต่อทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งชั้น ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม

OPINIONS ON BUSINESS ETHICS OF UNDERGRADUATE STUDENTS,
FACULTY OF BUSINESS ADMINISTRATION, ASSUMPTION UNIVERSITY
WITH DIFFERENT LEVELS OF EMOTIONAL QUOTIENT

AN ABSTRACT
BY
NARONG CHUMSUPANWAREE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
May 2007

Narong Chumsupanwaree. (2007). *Opinions on business ethics of undergraduate students, Faculty of Business Administration, Assumption University with different levels of emotional quotient*. Master Thesis, M. Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Chusri Wongrattana, and Asst. Prof. Raweewan Panpanich.

This research is a qualitative research focusing on a comparative study of opinions on business ethics, both dimensions and overall, of undergraduate students from Faculty of Business Administration, Assumption University, in different academic years and with different levels of emotional quotient.

The study group was 1,713 undergraduate students from the Faculty of Business Administration, Assumption University. They were 388 freshmen, 420 sophomores, 441 juniors, and 464 seniors. The data was collected in the 2nd semester of the academic year 2006.

Research tools were 1) Business Ethics test constructed by the researcher, 46 items in total with overall reliability of .9406 and 2) standardized Emotional Quotient Test constructed by the Department of Mental Health, Ministry of Public Health of Thailand, 52 items in total with overall reliability of .9451. After the data collection, the researcher estimated the ranges of population mean and employed Two-Way Analysis of Variance (Two-Way ANOVA) technique to test the research hypotheses. Research results are:-

1. Undergraduate students in different academic years had statistically insignificant difference of opinions on business ethics, concerning customers, competitors, employees, government sectors, and society as well as business ethics in overall.

2. Undergraduate students with higher than normal level of emotional quotient had statistically significant higher level of opinions on business ethics, concerning customers, competitors, employees, government sectors, and society as well as business ethics in overall than the other undergraduate students with normal level of emotional quotient did at .01 level.

3. There was no statistically significant interaction between academic year and level of emotional quotient on opinions on business ethics, concerning customers, competitors, employees, government sectors, and society as well as business ethics in overall.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน

ของ

ณรงค์ ชุมสุพรรณวารี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

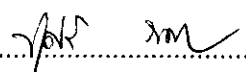
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

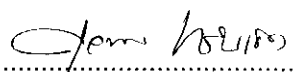
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

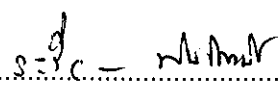
วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

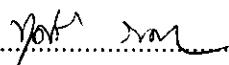
คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

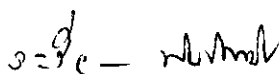
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

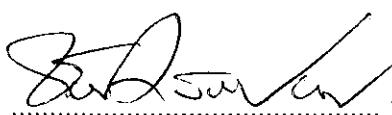
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

..... กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันประเสริฐค่ามิได้ เพื่อให้ความรู้ คำปรึกษา ความคิด เห็นและข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับข้อเสนอแนะต่างๆ เพิ่มเติมที่มีคุณค่าและเป็น ประโยชน์ต่อการสรรค์สร้างปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจาก อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง และ อาจารย์ขวลิต รวยอาจิน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลี้มไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา ชำนิวิทย์กรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินจง ฉ.โรจน์ประเสริฐ อาจารย์ ดร.ปรีชา เมธาวัชรภาคย์ และ อาจารย์ชาญ มายอด ที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาอันประเสริฐค่ามิได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณก่งพูน แซ่เตีย (ผู้ล่วงลับ) คุณยายไสว พรหมวิทักษ์ (ผู้ล่วงลับ) และคุณพ่อไชยสุรินทร์ ชุมสุพรรณวารี (ผู้ล่วงลับ) ที่ได้ดูแลและเลี้ยงดูผู้วิจัยเมื่อยังเยาว์ ขอกราบ ขอบพระคุณ คุณแม่ธานี ชุมสุพรรณวารี ที่ได้เอาใจใส่ เลี้ยงดูและอบรมสอนสั่งผู้วิจัยด้วยความรัก และความห่วงใยอย่างไม่มีเงื่อนไขมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณ คุณน้ากรรณิกา พัวพงศา ที่ได้ดูแลห่วงใยและเอาใจใส่ผู้วิจัยอย่างจริงใจด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาการวิจัย และสถิติทางการศึกษา ที่ได้ช่วยเหลือตอบข้อซักถามของผู้วิจัยและให้คำแนะนำ และขอขอบคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์จริยธรรมวิชาชีพ ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือทุกๆ ท่าน ที่ผู้วิจัยมิได้กล่าวถึงในที่นี้

คุณค่าและคุณประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการี ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยสนับสนุนผู้วิจัยในด้านต่างๆ ด้วยดี

ณรงค์ ชุมสุพรรณวารี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ภูมิหลัง..... 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 3
	ความสำคัญของการวิจัย..... 4
	ขอบเขตของการวิจัย..... 5
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย..... 5
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย..... 5
	ตัวแปรที่ศึกษา..... 5
	สมมติฐานการวิจัย..... 5
	นิยามศัพท์เฉพาะ..... 5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 8
	ความหมายของทัศนะ..... 9
	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ..... 9
	ประวัติความเป็นมา..... 9
	คณะบริการธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ..... 11
	การสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ..... 12
	ความฉลาดทางอารมณ์..... 14
	แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์..... 14
	ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์..... 15
	องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์..... 17
	ลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์..... 24
	ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์..... 26
	จริยธรรม..... 27
	ความหมายและทฤษฎีทางด้านจริยธรรม..... 27
	ความหมายของจริยธรรม..... 27
	ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล..... 29
	แหล่งกำเนิดของจริยธรรม..... 30
	การฝึกฝนจริยธรรม..... 33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ทฤษฎีทางด้านจริยธรรม.....	33
ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของเพียเจต์.....	35
ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	36
จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม.....	38
การปลูกฝังจริยธรรมในสถาบันการศึกษา.....	41
จริยธรรมทางธุรกิจ.....	45
ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ.....	45
ความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ.....	47
แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ.....	51
บทบาทของนักธุรกิจ.....	53
คุณสมบัติของนักศึกษาบริหารธุรกิจ.....	57
จรรยาบรรณของธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติ.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจ.....	60
งานวิจัยในประเทศ.....	60
งานวิจัยต่างประเทศ.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์.....	64
งานวิจัยในประเทศ.....	64
งานวิจัยต่างประเทศ.....	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	67
ประชากร.....	67
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	67
การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
รายละเอียดการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	71
การตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์.....	73

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)		
	ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
	ตัวอย่างแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ.....	74
	ตัวอย่างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์.....	77
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
	สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	79
	สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ.....	80
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	81
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
	ผลการวิเคราะห์.....	84
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	91
	สังเขปวัตถุประสงค์ สมมติฐานและวิธีการวิจัย.....	91
	สรุปผลการวิจัย.....	92
	อภิปรายผล.....	93
	ข้อเสนอแนะ.....	94
	ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้.....	94
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป.....	95
	บรรณานุกรม.....	96
	ภาคผนวก.....	103
	ภาคผนวก ก	104
	ภาคผนวก ข	106
	ภาคผนวก ค	110
	ภาคผนวก ง	113
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	121

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความแตกต่างของจริยธรรมภายนอกกับจริยธรรมภายใน.....	36
2 พัฒนาการจริยธรรม 6 ชั้น ของโคลเบอร์ก.....	37
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นปีที่ใช้ในการวิจัย.....	68
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าสถิติพื้นฐานของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ โดยรวม จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์และชั้นปีที่ศึกษา.....	84
5 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรม ทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตาม ชั้นปีที่ศึกษา.....	85
6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรม ทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตาม ระดับความฉลาดทางอารมณ์.....	86
7 ค่าสถิติพื้นฐานของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์และชั้นปีที่ศึกษา.....	88
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ รายด้านและโดยรวม.....	89
9 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ.....	107
10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรม ทางธุรกิจ.....	111
11 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินความฉลาด ทางอารมณ์.....	112

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 แผนผังวิธีปลูกฝังจริยธรรมในหน่วยงานหรือสถานการศึกษา.....	44
3 ลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การประกอบอาชีพทางธุรกิจในปัจจุบันนั้น มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาประเทศชาติทางด้านเศรษฐกิจ จริยธรรมทางธุรกิจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินธุรกิจขององค์กรทางธุรกิจต่างๆ นักธุรกิจโดยเฉพาะนักธุรกิจรุ่นใหม่จึงควรได้รับการปลูกฝังให้ดำเนินธุรกิจต่างๆ ของตนให้อยู่ในกรอบ ในแนวทางที่ดี ไม่ผิดต่อกฎหมาย และไม่ผิดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ถ้าการดำเนินธุรกิจนั้นอยู่ในกรอบของจริยธรรมแล้ว ย่อมส่งผลทำให้ธุรกิจนั้นๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่นมีความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาว มิเช่นนั้นแล้วหากการดำเนินธุรกิจไม่เป็นไปตามกรอบของความชอบธรรม จะทำให้ธุรกิจนั้นๆ ขาดความเชื่อถือและส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติ รวมถึงประชาชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ นอกจากจะมีความรู้และความสามารถในด้านวิชาการและการดำเนินธุรกิจแล้ว ยังควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมทางธุรกิจให้อยู่ในสามัญสำนึก ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ชอบให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ซึ่งธุรกิจพึงยึดถือปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยงาน และสังคม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้นๆ

นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจยังต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ – Emotional Quotient) อีกด้วย เนื่องจากเชาว์ปัญญา (IQ – Intelligence Quotient) ทำให้เราสามารถเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ แต่ความฉลาดทางอารมณ์ทำให้เรารับรู้ เข้าใจ และควบคุมอารมณ์ตลอดจนรู้จักแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ซึ่งทำให้สามารถบรรลุความสำเร็จในสิ่งที่พึงประสงค์ได้ (พระมหานิพนธ์ วุฒิวิรุฒ, 2548 : 199) ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวโน้มที่ดีในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านจริยธรรม และผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ย่อมมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่ดี (ภัทรพร สิริกาญจน, 2548 : 607)

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเป็นสถาบันการศึกษาที่มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งขึ้น และยึดมั่นต่อพันธกิจของคริสตชนในการจัดการศึกษาเพื่อให้ถึงซึ่งความเป็นเลิศทางวิชาการที่ก่อปรด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งหลักปรัชญาทางศาสนาและจริยธรรม โดยมุ่งให้นักศึกษาเคารพและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความตระหนักในเกียรติและศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่าอยู่ที่การทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ และให้สำนึกว่ามหาวิทยาลัยแห่งนี้เปรียบเสมือนดวงประทีปที่นำไปสู่ขุมทรัพย์แห่งสรรพความรู้และสัจธรรมแห่งชีวิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญจึงมุ่งอบรมและให้การศึกษาแก่นักศึกษา

เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่มีสมรรถภาพทางปัญญาและมีคุณธรรม มีความประพฤติที่ถูกต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม และมีวิสัยทัศน์ที่เปิดกว้างพร้อมที่จะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีเจตคติและอุดมการณ์ที่ถูกต้อง รวมถึงการบูรณาการในสาระของจริยธรรม วิทยาศาสตร์ ภาษาและการจัดการทางธุรกิจได้อย่างลึกซึ้ง โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศในทางวิชาการ มีความพากเพียร มีความคิดเชิงวิเคราะห์และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่สามารถประสานวัฒนธรรมและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างดี เพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในโลก

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเปิดสอนระดับปริญญาตรีทั้งสิ้น 10 คณะ รวม 47 สาขาวิชา และมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีรวมทั้งสิ้น 32 รุ่น จำนวน 42,469 คน (Assumption University, 2005 : 57 - 60) โดยบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญได้เข้าสู่ตลาดแรงงานภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในภาครัฐและเอกชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปหลายแห่ง

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ถือได้ว่าเป็นคณะเก่าแก่ดั้งเดิมซึ่งมีมาตั้งแต่การก่อตั้งมหาวิทยาลัยและเป็นคณะที่ผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้สังคมไทยทั้งในภาครัฐและเอกชนเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี จำนวน 33,159 คน (Assumption University, 2005 : 60) จากทั้ง 9 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาระบบสารสนเทศธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการบริการ สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการบริหารประเมินราคาทรัพย์สิน (Assumption University, 2005 : 26)

หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาคมธุรกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Assumption University, 2003 : 38) โดยมีมุ่งหวังที่จะ

1. ผลิตบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญ คือ เป็นผู้หน้าที่ทันเหตุการณ์ และมีจรรยาบรรณทางธุรกิจ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

2. เตรียมบัณฑิตให้มีความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ทั้งภายในและต่างประเทศ และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (Assumption University, 2005 : 26) จะต้อง

1. พัฒนาดตนเองในด้านความรู้และฝึกฝนทักษะต่างๆ เพื่อให้ทันต่อกระแสของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในโลกของธุรกิจ

2. พัฒนาความสามารถของตนเองในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหาเพื่อที่จะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

3. มีทักษะในการติดต่อสื่อสารและรู้เท่าทันต่อข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ อีกทั้งเตรียมพร้อมตนเองที่จะประกอบอาชีพได้อย่างกว้างขวางอย่างมีอาชีพ

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ ดังนั้น จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนเพิ่มเติมอีก 1 วิชา ซึ่งเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน คือ การสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ นักศึกษาทุกคนในระดับปริญญาตรีของทุกๆ คณะ จะต้องลงทะเบียนเรียนวิชาการสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพในทุกๆ ภาคการศึกษา โดยเปิดบรรยายภาคการศึกษาละ 2 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 4 ปี นักศึกษาจะต้องเข้าฟังการบรรยายและทดสอบท้ายการบรรยายให้ครบถ้วนรวมทั้งสิ้น 16 ครั้ง เนื้อหาที่ใช้บรรยายสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ 1. จริยธรรมและชีวิต (Ethics and Life), 2. ศาสนาและปรัชญาจริยธรรม (Religious and Philosophical Ethics), 3. การตัดสินใจที่เกี่ยวกับคุณธรรม (Moral Decision Making), 4. พื้นฐานจริยธรรมวิชาชีพ (Principle of Professional Ethics), 5. เกณฑ์การตัดสินความถูกต้อง (Criteria of the Right and Wrong), 6. อรรถประโยชน์นิยม และ พันธะนิยม (Utilitarianism and Deontology), 7. จริยธรรมทางธุรกิจและความรับผิดชอบของธุรกิจ (Business Ethics and Responsibilities of Business), และ 8. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจ (Stakeholder Approach) ส่วนในชั้นปีที่ 3 และ 4 นักศึกษาจะได้เรียนรู้ในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพและจริยธรรมธุรกิจ ซึ่งจะขึ้นขึ้นอยู่กับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ความกดดันหรือความเชี่ยวชาญของวิทยาการรับเชิญ เช่น สิทธิมนุษยชนของเยาวชน การรักษาสภาพแวดล้อม บทบาทของภาคธุรกิจที่มีต่อการพัฒนาประเทศ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ ในชั้นปีต่างๆ กับระดับของจริยธรรมทางธุรกิจในด้านต่างๆ ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการปลูกฝังจริยธรรมทางธุรกิจให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ ให้เป็นนักธุรกิจที่มีคุณธรรมและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น อีกทั้งสามารถรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไปในสังคม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” แทนคำว่า “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์” เนื่องจากผู้วิจัยนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ และไม่ว่าจะใช้คำใดก็ตาม ยังคงหมายถึง EQ – Emotional Quotient

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจและหลักสูตรการสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทางธุรกิจ และเตรียมพร้อมที่จะเป็นนักธุรกิจที่สำนึกในความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมและการกระทำที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำนวนทั้งสิ้น 7,993 คน จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 2,495 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 2,017 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 1,706 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,775 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,713 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ชั้นปีที่ศึกษาเป็นชั้น (Strata) และใช้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม โดยจำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 388 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 420 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 441 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 464 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ชั้นปีที่ศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น
 - 1.1 ชั้นปีที่ 1
 - 1.2 ชั้นปีที่ 2
 - 1.3 ชั้นปีที่ 3
 - 1.4 ชั้นปีที่ 4

2. ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งเป็น
 - 2.1 ความฉลาดทางอารมณ์ระดับต่ำกว่าปกติ
 - 2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ
 - 2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูงกว่าปกติ

ตัวแปรตาม คือ ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า
- 2.2 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง
- 2.3 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน
- 2.4 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ
- 2.5 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาชั้นปีที่ต่างกัน มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่อทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง แนวทางการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพทางธุรกิจที่กำหนดขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ ซึ่งอาจจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ สำหรับนักธุรกิจพึงยึดถือปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และสำนึกในความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมและการกระทำที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 5 ฝ่าย อันได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้นๆ

2. ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ใน 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นในการให้บริการลูกค้าให้ดีที่สุด จัดหาสินค้าหรือผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีมาบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า ราคาของสินค้าหรือบริการจะต้องยุติธรรมไม่เอารัดเอาเปรียบลูกค้าโดยมุ่งแต่กำไรเพียงอย่างเดียว

2.2 ทศนะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นในการละเว้นจากการกลั่นแกล้งให้ร้ายป้ายสี ทับถม ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อันจะทำให้คู่แข่งเสียโอกาสอย่างไม่เป็นธรรม ไม่ขายสินค้าต่ำกว่าราคา การแย่งขายเมื่อลูกค้าได้ตกลงใจที่จะซื้อสินค้าจากคู่แข่งอย่างแน่นอนแล้ว และการเอาข้อมูลของคู่แข่งมาโดยมิชอบ

2.3 ทศนะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นในการปฏิบัติต่อพนักงาน ลูกจ้าง ของธุรกิจ รวมถึงการปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ค่าจ้าง สวัสดิการต่างๆ รวมถึงการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรม รับฟังเรื่องราวเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น

2.4 ทศนะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับของต้องห้าม หรือของผิดกฎหมาย จัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด ยื่นแบบประเมินและชำระภาษีตามกำหนดเวลา ไม่หลีกเลี่ยงภาษี

2.5 ทศนะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการประกอบธุรกิจเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวม ไม่สร้างปัญหาในสังคม ไม่ผิดต่อศีลธรรม ไม่สร้างภาวะมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม ไม่เอาเปรียบสังคม ไม่ผลิตสินค้าที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และมีการควบคุมเสี่ยง สี และกลิ่น ไม่ให้รับกวนชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

3. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้และเข้าใจในอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ของตนเองและของผู้อื่น จนสามารถควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมิน และจำแนกอารมณ์ได้ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางความคิดและการกระทำของตนเองในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม อันส่งเสริมให้บุคคลเกิดความสุของงามทางสุขภาพจิตและสติปัญญา ตลอดจนประสบความสุขและความสำเร็จ ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ ดี เก่ง สุข (กรมสุขภาพจิต, 2545)

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ

4. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ (กรมสุขภาพจิต, 2543)

ดังนี้

4.1 ความฉลาดทางอารมณ์ระดับต่ำกว่าปกติ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนต่ำกว่า 130.00 คะแนน

4.2 ความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนอยู่ในพิสัย 130.00 – 179.00 คะแนน

4.3 ความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูงกว่าปกติ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนตั้งแต่ 180.00 คะแนน ขึ้นไป

4. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2549

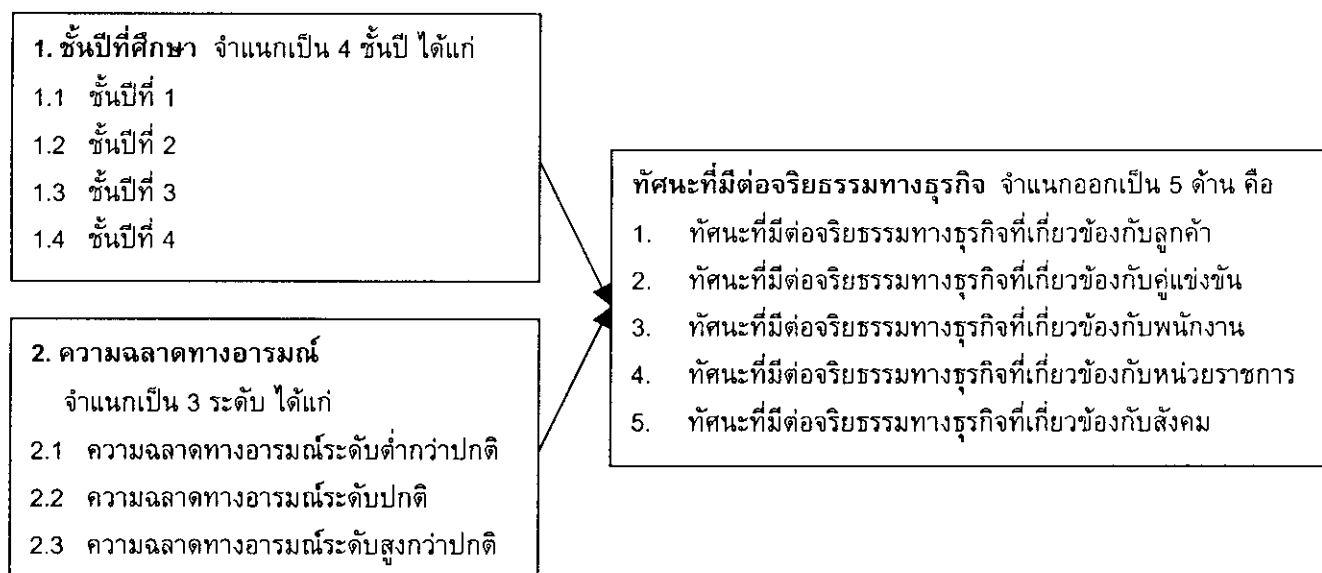
5. ชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ชั้นปีที่ 1, ชั้นปีที่ 2, ชั้นปีที่ 3, และ ชั้นปีที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายของทัศนะ
2. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
 - 2.1 ประวัติความเป็นมา
 - 2.2 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
 - 2.3 หลักสูตรการสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ
3. ความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.2 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.4 ลักษณะของบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.5 ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์
4. จริยธรรม
 - 4.1 ความหมายและทฤษฎีทางด้านจริยธรรม
 - 4.1.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 4.1.1.1 ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล
 - 4.1.1.2 แหล่งกำเนิดของจริยธรรม
 - 4.1.1.3 การฝึกฝนจริยธรรม
 - 4.1.2 ทฤษฎีทางด้านจริยธรรม
 - 4.1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์
 - 4.1.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโกลด์เบิร์ก
 - 4.2 จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม
 - 4.3 การปลูกฝังจริยธรรมในสถาบันการศึกษา
5. จริยธรรมทางธุรกิจ
 - 5.1 ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ
 - 5.2 ความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ

- 5.3 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ
- 5.4 บทบาทของนักธุรกิจ
- 5.5 คุณสมบัติของนักศึกษาบริหารธุรกิจ
- 5.6 จรรยาบรรณของนักธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติ
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจ
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายของทัศนะ

คำว่า “ทัศนะ” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Opinion” ซึ่งเชิยรัชย์ เอี่ยมวรเมธี (2547 : 852) ได้แปลความหมายไว้ว่า หมายถึง ความคิดเห็น, ทัศนะ ข้อคิดเห็น หรือ ข้อเสนอ ซึ่งมีความหมายตรงกับที่สุริพงษ์ทองเจริญและคณะ (2547 : 562) ได้แปลความหมายไว้ว่า หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อบางคนหรือบางสิ่ง

“ทัศนะ” เป็นคำนาม มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 521) ว่า ความเห็น การเห็น เครื่องรู้เห็น สิ่งที่เห็น การแสดง ส่วนคำกริยาว่า “เห็น” มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1301) ว่า อาการของตาที่ประสมรูป ปรากฏแก่ตา ปรากฏแก่ใจ คิดรู้ และคำว่า “ความเห็น” มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 231) ว่า ข้อวินิจฉัยหรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้ หรือ คิด

ดังนั้น ทัศนะ จึงมีความหมายว่า ความคิดหรือความเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ประสบหรือปรากฏแก่ตา ปรากฏแก่ใจ อาจจะแสดงออกมาในรูปของความคิดหรือความเห็น ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อหรือข้อวินิจฉัยต่อสิ่งนั้นๆ

2. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

2.1 ประวัติความเป็นมา

มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ได้เริ่มโครงการจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2512 โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนอัสสัมชัญธุรกิจ (Assumption School of Business) และได้มีการสถาปนาอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยใช้ชื่อว่า วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ (Assumption Business Administration College) ซึ่งได้ปฏิบัติภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ

การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของชาติอย่างต่อเนื่องตลอดมา จนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป และต่อมาได้รับการอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัย ให้เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัย โดยใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (Assumption University) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 และด้วยปณิธานอันแน่วแน่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุถึงซึ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อยังประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคม มหาวิทยาลัยจึงได้มีการพัฒนาทุกด้านอันรวมถึงการพัฒนาทางด้านวิชาการต่างๆ อย่างสืบเนื่องกันมา โดยได้ขยายหลักสูตรเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีเพียงคณะบริหารธุรกิจคณะเดียวจนกระทั่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้เปิดดำเนินการสอนหลักสูตรต่างๆ ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในคณะวิชาต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งขึ้น โดยมีอนุสรณ์จากการที่เจ้าอาภรณ์คณะเซนต์คาเบรียลได้เข้ามาเผยแพร่ธรรมในประเทศไทยเมื่อกว่าหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาภาษาต่างประเทศเพราะเล็งเห็นว่าต่อไปสังคมโลกจะมีความใกล้ชิดติดต่อกันมากขึ้นเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญยึดมั่นต่อพันธกิจของคริสตชนในการจัดการศึกษาเพื่อให้ถึงซึ่งความเป็นเลิศทางวิชาการที่ก่อปรด้วยความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม รวมทั้งหลักปรัชญาทางศาสนาและจริยธรรม โดยมุ่งให้นักศึกษาเคารพและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความตระหนักในเกียรติและศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่าอยู่ที่การทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ และให้สำนึกว่ามหาวิทยาลัยแห่งนี้เปรียบเสมือนดวงประทีปที่นำไปสู่ชุมทรัพย์แห่งสรรพความรู้และสัจธรรมแห่งชีวิต

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญมีนโยบายที่จะสนองตอบความต้องการของชาติในการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยเฉพาะสาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการ การวิจัย และการศึกษาเชิงสหวิทยาการ นอกจากนี้ยังเน้นถึงความเป็นนานาชาติ ด้วยการส่งเสริมให้ตระหนักถึงความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและจิตใจ และเป็นสถาบันที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-profit Institution) และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญจึงมุ่งอบรมและให้การศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อให้เป็นบัณฑิตที่มีสมรรถภาพทางปัญญาและมีคุณธรรม มีความประพฤติที่ถูกต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม และมีวิสัยทัศน์ที่เปิดกว้างพร้อมที่จะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีเจตคติและอุดมการณ์ที่ถูกต้อง รวมถึงการบูรณาการในสารัตถะของจริยธรรม วิทยาศาสตร์ ภาษาและการจัดการทางธุรกิจได้อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศในทางวิชาการ มีความพากเพียร มีความคิดเชิงวิเคราะห์และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่สามารถประสานวัฒนธรรมและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างดี เพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในโลก

ด้วยนโยบายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จึงได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ 2000 โดยภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญในทศวรรษหน้าก่oprด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นสังคมนานาชาติของผู้ทรงปัญญาและความรู้
2. มีชีวิตแจ่มใสด้วยแรงบันดาลใจจากคริสตศาสนา
3. มุ่งเฝ้าหาความจริงและความรู้
4. รับผิดชอบต่อวิถีบูรณาการความรู้ด้านสหวิทยาการและวิทยาการด้านเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ใน ค.ศ. 2000 มีดังนี้

1. มีสุขภาพพลานามัยดีและมีโลกทัศน์กว้างไกล ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม บรรณนาพัฒนาตนให้เจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา มีความคิดอิสระและสร้างสรรค์
2. มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม
3. สามารถติดต่อสื่อสารกับชนต่างชาติและเข้าร่วมในกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเปิดสอนระดับปริญญาตรีทั้งสิ้น 10 คณะ รวม 37 สาขาวิชา มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีรวมทั้งสิ้น 31 รุ่น จำนวน 36,195 คน โดยบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญได้เข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งในภาครัฐและเอกชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปหลายแห่ง

2.2 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ถือได้ว่าเป็นคณะเก่าแก่ดั้งเดิมซึ่งมีมาตั้งแต่การก่อตั้งมหาวิทยาลัยและเป็นคณะที่ผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้สังคมไทยทั้งในภาครัฐและเอกชนเป็นระยะเวลา กว่า 30 ปี จำนวน 28,188 คน จากทั้ง 9 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาระบบสารสนเทศธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการบริการ สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการบริหารประเมินราคาทรัพย์สิน

หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาคมธุรกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหวังที่จะ

1. ผลิตบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญ คือ เป็นผู้นำที่ทันเหตุการณ์และมีการขยายบรรณทางธุรกิจ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ
2. เตรียมบัณฑิตให้มีความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ทั้งภายในและต่างประเทศ

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (Assumption University. 2005 : 26) จะต้อง

1. พัฒนาคณะเองในด้านความรู้และฝึกฝนทักษะต่างๆ เพื่อให้ทันต่อกระแสของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในโลกของธุรกิจ
2. พัฒนาความสามารถของตนเองในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหาเพื่อที่จะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง
3. มีทักษะในการติดต่อสื่อสารและรู้เท่าทันต่อข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ อีกทั้งเตรียมพร้อมตนเองที่จะประกอบอาชีพได้อย่างกว้างขวางอย่างมืออาชีพ

2.3 การสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญมีวิชาบังคับอีก 1 วิชา สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน คือ การสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ (BG 1403: Business Professional Ethics Seminar) ซึ่งภาควิชาประทีป ม. โกลมาต ได้ริเริ่มให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรนี้ครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2518 ภายใต้ความรับผิดชอบของศูนย์จริยธรรมวิชาชีพ (St. Martin Center for Professional Ethics and Service Learning) ฝ่ายกิจการนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาทุกคนในระดับปริญญาตรีของทุกๆ คณะ จะต้องลงทะเบียนการสัมมนาในทุกๆ ภาคการศึกษา โดยเปิดบรรยายภาคการศึกษาละ 2 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 4 ปี นักศึกษาจะต้องเข้าฟังการบรรยายและทดสอบท้ายการบรรยายให้ครบถ้วนรวมทั้งสิ้น 16 ครั้ง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาเชาว์ปัญญาของนักศึกษาในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมและการเติบโตทางความคิดเชิงจริยธรรม
2. เพื่อปลูกฝังความถูกต้องขั้นพื้นฐานทางด้านสิทธิ (รวมทั้งการเคารพต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิ่งมีชีวิตอื่นๆ และสิ่งแวดล้อม) ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความหมายทั้งทางด้านชีวิตส่วนบุคคลและสังคม และ
3. เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์อันดีและการพึ่งพากันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายในสังคมโลก ได้แก่ปัจเจกบุคคล ประชาคม และองค์กรเอกชนต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดพันธสัญญาทางสังคมและความร่วมมือกันทางสังคม

ในแต่ละครั้ง นักศึกษาจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเข้าร่วมสัมมนา รายละเอียดดังนี้

ชั้นปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 1	ครั้งที่ 1	จริยธรรมและชีวิต (Ethics and Life)
		ครั้งที่ 2	ศาสนาและปรัชญาจริยธรรม (Religious and Philosophical Ethics)
	ภาคเรียนที่ 2	ครั้งที่ 1	การตัดสินใจที่เกี่ยวกับคุณธรรม (Moral Decision Making)
		ครั้งที่ 2	พื้นฐานจริยธรรมวิชาชีพ (Principle of Professional Ethics)
ชั้นปีที่ 2	ภาคเรียนที่ 1	ครั้งที่ 1	เกณฑ์การตัดสินใจความถูกต้อง (Criteria of the Right and Wrong)
		ครั้งที่ 2	อรรถประโยชน์นิยม และ พันธะนิยม (Utilitarianism and Deontology)
	ภาคเรียนที่ 2	ครั้งที่ 1	จริยธรรมทางธุรกิจและความรับผิดชอบของธุรกิจ (Business Ethics and Responsibilities of Business)
		ครั้งที่ 2	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ (Stakeholder Approach)

ส่วนในชั้นปีที่ 3 และ 4 นักศึกษาจะได้เรียนรู้ในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพและจริยธรรมธุรกิจ ซึ่งจะขึ้นขึ้นอยู่กับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ความถนัดหรือความเชี่ยวชาญของวิทยาการรับเชิญ เช่น สิทธิมนุษยชนของเยาวชน การรักษาสภาพแวดล้อม บทบาทของภาคธุรกิจที่มีต่อการพัฒนาประเทศ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น และในครั้งสุดท้ายจะเป็นงานปัจฉิมนิเทศน์ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการนักศึกษาของแต่ละคณะ

3. ความฉลาดทางอารมณ์

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ในอดีตนักการศึกษาและนักจิตวิทยามุ่งศึกษาและสนใจในด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (Cognitive) เช่น ความจำและการแก้ปัญหา แต่มีนักจิตวิทยาหลายท่านที่เริ่มเห็นความสำคัญของความฉลาดรู้ที่ไม่เกี่ยวกับเชาว์ปัญญา (Non-cognitive Aspect) ดังนี้คือ

ทอนไดค์ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542 : 48 ; อ้างอิงจาก Thorndike . 1920) ได้เขียนบทความลงในนิตยสารชื่อ Harper's โดยตั้งศัพท์ชื่อ "Social Intelligence" ว่าหมายถึง ความสามารถที่เข้าใจผู้อื่น เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้อย่างเหมาะสม แต่มีหลายคนเข้าใจผิดคิดว่าเป็นการเสนอให้มีกลวิธีในการ "จัดการกระทำ" ผู้อื่น ศัพท์นี้จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับการศึกษาด้านองค์ประกอบและการทำงานของสมอง ซึ่งได้รับความสนใจอย่างมากนับตั้งแต่ทศวรรษ 1920-1970 โดยเฉพาะแบบทดสอบเชาว์ปัญญาและการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมอง

เวคสเลอร์ (Wechsler, 1939) มีความสนใจและให้ความสำคัญกับความสามารถที่เรียกว่า Non-cognitive Intelligence ดังเห็นได้จากการที่เวคสเลอร์ได้ให้ความหมายของเชาว์ปัญญาเพื่อสร้างแบบทดสอบขึ้น ในปีค.ศ. 1939 และ ค.ศ. 1985 ว่า "เชาว์ปัญญานั้นเป็นความสามารถในหลายๆด้านรวมกันของบุคคลในการกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมาย คิดอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม" นอกจากนี้ เวคสเลอร์ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความฉลาดรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเชาว์ปัญญานั้น มีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ ด้านอารมณ์ ด้านบุคคล และด้านสังคม และแบบทดสอบเชาว์ปัญญาที่ไม่รวมเอาองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้เข้าไปด้วย ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่ไม่สมบูรณ์

แมคเคลเลน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542 : 48 ; อ้างอิงจาก D. McClellen . 1973) ได้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นในหลายเรื่อง อาทิ

1. เกรดเฉลี่ย แม้บ่งบอกถึงความสำเร็จในการเรียนแต่ไม่ประกันถึงความสำเร็จในอาชีพ
2. แบบวัดความเชาว์อารมณ์และแบบวัดความถนัด ไม่ได้เป็นตัวทำนายความสำเร็จในอาชีพหรือในชีวิต
3. แบบทดสอบและผลการเรียน สามารถใช้ทำนายการปฏิบัติงานได้ เนื่องจากมีตัวแปรด้านสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง
4. แบบทดสอบและผลการเรียนไม่ยุติธรรมแก่ชนกลุ่มน้อย
5. ควรที่จะหันมาวัดสมรรถนะ ซึ่งแมคเคลเลนเชื่อว่าสามารถทำนายพฤติกรรมสำคัญๆได้แม่นยำกว่า โดยให้สุ่มตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานมาประเมินความเหมาะสม

แนวคิดของแมคเคลเลน เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อแนวทางการศึกษาวิจัยของนักจิตวิทยารุ่นต่อมา ในการนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะมาศึกษา

เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer & Salovey, 1980) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของอารมณ์ที่มีผลต่อสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นผู้เสนอกรอบแนวคิดและได้บัญญัติศัพท์ คำว่า EQ (Emotional Quotient) และเป็นคนแรกที่ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล

โกลแมน (Goleman, 1995) นักจิตวิทยาและนักข่าววิทยาศาสตร์ของหนังสือนิตยสารไทม์ เป็นผู้ที่ทำให้ EQ เป็นที่สนใจอย่างแพร่หลายโดยได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง The EQ Factor ที่เน้นว่าความสำเร็จของบุคคลเกิดจากความสามารถทางสติปัญญาเพียง 20 เปอร์เซ็นต์ อีก 80 เปอร์เซ็นต์ เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ และยังได้บัญญัติศัพท์คำว่า Emotionally ซึ่งรวมทั้งเขียนหนังสือชื่อ Emotional Intelligence: Why It Matters More Than IQ ซึ่งกล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวความคิดของซาโลเวย์และเมเยอร์ โดยแบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม การตั้งเป้าหมายและโครงสร้างแรงจูงใจภายในตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ต่างๆของผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

คำว่า EQ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Emotional Quotient หากจะแปลให้สอดคล้องกับ IQ ที่แปลว่า เกณฑ์ภาคเชาว์ (Intelligence Quotient) ก็อาจจะแปลว่าเกณฑ์ภาคอารมณ์ ซึ่งหมายถึงตัวดัชนีบ่งชี้ถึงความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Intelligence ของบุคคล

ทศพร ประเสริฐสุข (2543 : 91-92) กล่าวถึงคำ EQ ว่า ในภาษาไทยนั้นยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอน ต่างคนต่างแปล จึงมีคำแปลมากมาย เช่น สติอารมณ์ เชาว์อารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ อัจฉริยะทางอารมณ์ ปัญญาอารมณ์ และคำว่า "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์" เป็นคำที่คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความเห็นตรงกันว่า เป็นคำที่ให้ความหมายที่ดี กล่าวคือ มีทั้งความฉลาดและความเฉลียว

3.2 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

คำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient) ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ความหมายไว้ดังนี้

บาร์ออน (สาลิกา เมธนาวิน, 2545 : 12 ; อ้างอิงจาก Goleman, 1998 : 370-371 ; citing Baron 1992) กล่าวไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient) เป็นองค์ประกอบของความสามารถของบุคคลในด้านอารมณ์และสังคมที่จะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการและความกดดันของสิ่งแวดล้อมนั้น

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper & Sawaf, 1990) ได้ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้ เข้าใจ และรู้จักประยุกต์ใช้พลังทางอารมณ์ของตนให้เป็นรากฐานในการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น

โกลแมน (Goleman. 1998 : 317) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และความรู้สึกถึงผู้อื่นจนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเองเพื่อเป็นแรงจูงใจการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

วิสาลักษณ์ ชวัลลี (2543 : 157) ให้ความหมายสติปัญญาทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเข้าใจ จัดการ และใช้ประโยชน์จากอารมณ์ของตน สามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลได้

ไวส์ซิงเจอร์ (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 25 ; อ้างอิงจาก Weisinger. 1998) ให้ความหมายว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ คือ การใช้อารมณ์อย่างฉลาดโดยมีความตั้งใจทำให้อารมณ์ของตนเองทำประโยชน์ให้กับตนเองโดยใช้อารมณ์เป็นสิ่งที่ช่วยนำพฤติกรรมและความคิดของตนเองในการส่งเสริมผลงานของตนเอง

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 34-35) ให้ความหมายของเชาวน์อารมณ์ว่า เป็นการเรียนรู้จักอารมณ์ ความรู้สึกของตนให้ตระหนัก มีสติ รู้เท่าทันสาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตน เป็นการเรียนรู้พฤติกรรมภายในตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ ภาวะอารมณ์ อุปนิสัยใจคอของตน ไปในทางที่สร้างประโยชน์แก่ทุกฝ่าย สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองในทางที่สร้างสรรค์ การนำเชาวน์อารมณ์ของตนเองออกมาติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relations) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา รักษาความดี คุณยของเหตุผลกับอารมณ์ บริหารจัดการความสัมพันธ์งานในหน้าที่ของตนกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ลักขณา แพทยานันท์ (2543 : 94) ให้ความหมายของเชาวน์อารมณ์ว่า เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการใช้สติรับรู้อารมณ์ และควบคุมอารมณ์ของตนเองทำให้สามารถเข้าใจและรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น รู้จักใช้ปัญญาในการแสดงอารมณ์ และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเมตตา กรุณา นำไปสู่สัมพันธภาพ ที่ดีกับบุคคลอื่น ทำให้บุคคลมีความสุขประสบความสำเร็จในชีวิต นั่นคือ การเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สมบูรณ์

เทอดศักดิ์ เดชคง (2543 : 154) ได้ให้ความหมายของอารมณ์อัจฉริยะว่า เป็นความสามารถทางอารมณ์ของบุคคล มีความมุ่งมั่น อดทน รอคอย เพื่อไปสู่เป้าหมาย มีสติรู้ในตนเอง มีความเข้าใจจิตใจผู้อื่นและสามารถที่จะกำจัดความขัดแย้งในอารมณ์ของตนเองได้

กรมสุขภาพจิต (2543 : 55) ได้ให้นิยามความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า คือความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

สาธิตา เมธนาวัน (2545 : 13) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้คือ ความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้จักอารมณ์ ความรู้สึกของตน ให้ตระหนักรู้ มีสติ รู้เท่าทันสาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตน และสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมถูกกาลเทศะ เป็นการเรียนรู้ พฤติกรรมภายในตน บริหารจัดการอารมณ์ ภาวะอารมณ์ อุปนิสัยของตน ไปในทางที่สร้างประโยชน์สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองในทางสร้างสรรค์ และเป็นความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้

จักอารมณ์ของผู้อื่น ทักษะในการบริหารจัดการความสัมพันธ์งานในหน้าที่ของตนกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน

3.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

สโลเวย์ และเมเยอร์ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 : 100-101 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1995 : 4; Citing Salovey & Mayer. 1990) ได้เสนอองค์ประกอบของ EQ เป็น 5 องค์ประกอบคือ

1. Knowing One's Emotion หรือ การตระหนักรู้ตนเอง เป็นการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริง และสามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนได้
2. Managing Emotion คือ ความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด มีเทคนิคในการคลายเครียด สลดความวิตกกังวลรุนแรงได้อย่างรวดเร็ว ไม่จนเฉื่อยง่าย กล่าวคือ สามารถทำให้อารมณ์ขุ่นมัวหายไปอย่างรวดเร็ว
3. Recognizing Emotion in Other เป็นการรับรู้อารมณ์และความต้องการของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
4. Motivating Oneself เป็นความสามารถในการจูงใจตนเอง สามารถควบคุมความต้องการและแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ดีกว่า มองโลกในแง่ดี สามารถจูงใจและให้กำลังใจตนเองได้
5. Handling Relationship เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง

ในปี 1997 สโลเวย์และเมเยอร์ (Salovey and Myer. 1997 : 10-11) ได้เสนอแบบจำลองที่ปรับเปลี่ยน โดยเสนอว่าเชาว์ปัญญทางอารมณ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) การประเมิน (Appraisal) การแสดงออก (Expression) ซึ่งอารมณ์ประกอบด้วย
 - 1.1 ความสามารถในการบอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้
 - 1.2 ความสามารถในการระบุอารมณ์ของผู้อื่นได้ โดยดูจากการอ่านงานออกแบบงาน ศิลป์ ภาษา เสียง พฤติกรรมและรูปภาพต่างๆ
 - 1.3 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม แสดงความต้องการได้สอดคล้องกับความรู้สึก
 - 1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่างๆ ที่ตรงกันข้ามได้ว่า ถูกหรือผิด จริงหรือไม่จริง
2. การใช้อารมณ์เกื้อหนุนความคิด (Emotional Facilitation of Thinking) ประกอบด้วย
 - 2.1 การใช้อารมณ์ในการจัดลำดับความคิดโดยชี้ให้เห็นความสำคัญก่อนหลัง

2.2 การใช้อารมณ์เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและเกื้อหนุนต่อการตัดสินใจและจดจำความรู้สึกต่างๆ ได้

2.3 การใช้อารมณ์ที่เปลี่ยนไปทำให้เกิดมุมมองที่กว้างหลากหลายมากขึ้น จากการมองสิ่งต่างๆ ในแง่ดีเกินไป ไปสู่การมองในแง่อื่นๆ ด้วย

2.4 การเกิดภาวะอารมณ์ที่หลากหลายทำให้สามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาความรู้สึกเป็นสุข ทำให้เกิดความคิดอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล

3. การเข้าใจ วิเคราะห์และใช้ความรู้จากอารมณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

3.1 ความสามารถในการระบุอารมณ์และสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม

3.2 ความสามารถในการตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากอารมณ์อีกอารมณ์หนึ่ง เช่น ความเสียใจเนื่องมาจากความสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.3 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกที่ซับซ้อนที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน

3.4 ความสามารถในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เช่น เปลี่ยนจากความโกรธมาเป็นความพอใจ หรือจากความโกรธมาเป็นความละอาย

4. การรับรู้และควบคุมอารมณ์ เพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทางอารมณ์และสติปัญญา ประกอบด้วย

4.1 ความสามารถในการเปิดใจกว้างยอมรับต่อความรู้สึกที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นได้

4.2 ความสามารถในการปลดปล่อยตนเองจากสภาวะอารมณ์ โดยพิจารณาจากข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับ

4.3 ความสามารถในการพิจารณาภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่น รู้ว่าความรู้สึกหรืออารมณ์เหล่านั้นมีความชัดเจน มีเหตุผล เป็นปกติ และส่งผลต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร

4.4 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่นได้ สามารถลด ควบคุม อารมณ์ที่ไม่ดี และแสดงออกซึ่งอารมณ์ที่ดีได้อย่างเหมาะสม ไม่บิดเบือนหรือแสดงออกเกินความจริง

โกลแมน (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 : 101-105 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1998) ได้จำแนก EQ ออกเป็น 2 สมรรถนะใหญ่ๆ คือ

1. สมรรถนะทางด้านสังคม เป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ประกอบด้วย

1.1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความต้องการ ความรู้สึก และความห่วงใยของผู้อื่นดังนี้

1.1.1 การเข้าใจผู้อื่น ตระหนักถึงความรู้สึกนึกคิดและมุมมองของผู้อื่น สนใจผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งตระหนักถึงความวิตกกังวลของบุคคลอื่นด้วย

1.1.2 มีจิตใจให้บริการ (Service Minded) รับรู้ คาดคะเนและตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่น หรือผู้ที่มาติดต่อสัมพันธ์กับเราได้ดี

1.1.3 ส่งเสริมผู้อื่น ทราบความต้องการและช่วยพัฒนาให้เขามีความรู้ความสามารถให้ถูกทาง

1.1.4 ให้โอกาสผู้อื่น สามารถมองเห็นความเป็นไปได้จากการมองเห็นความแตกต่างของคน และไม่ถือเขาถือเรา

1.1.5 ตระหนักรู้ถึงทัศนะความคิดเห็นในกลุ่ม และสามารถคาดคะเนสถานการณ์ในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

1.2 ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) เป็นความคล่องในการติดต่อกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีโดยสามารถแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ ประกอบด้วย

1.2.1 ความสามารถในการโน้มน้าวใจ สามารถแสดงวิธีการโน้มน้าวความคิดเห็นของบุคคลอื่นได้อย่างนุ่มนวล แนบเนียน และได้ผล

1.2.2 มีการสื่อสารที่ดี ชัดเจน นุ่มนวล ถูกต้อง น่าเชื่อถือ

1.2.3 มีความเป็นผู้นำ สามารถโน้มน้าว จูงใจหรือผลักดันกลุ่มได้อย่างดี ถูกทิศทาง

1.2.4 สามารถกระตุ้น เ้า ริเริ่ม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ซึ่งทางการบริหารเรียกว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Managing Change)

1.2.5 สามารถบริหารความขัดแย้งได้ดี (Conflict Management) เจรจาต่อรอง แก้ไข หาทางยุติข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม

1.2.6 สร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย

1.2.7 ทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย

1.2.8 สร้างสมรรถนะของทีมงาน ให้เกิดพลังร่วมมือ

2. สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นความสามารถในการบริหารการจัดการกับตนเองได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย

2.1 การตระหนักรู้ตนเอง เป็นการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกและความโน้มเอียงของตนเอง หรือที่เรียกว่าเป็นผู้ที่มีสติ สามารถหยั่งรู้โดยการสำรวจตนเอง รู้ถึงความเป็นไปได้ของตนเองต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆรอบตัว และความพร้อมของตนเองประกอบด้วย

2.1.1 เป็นผู้รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นๆ และคาดคะเนผลที่จะเกิดตามมาได้

2.1.2 สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง

2.1.3 มีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถและควมมีคุณค่าของตนเอง

2.1.4 สามารถจัดการกับความรู้สึกภายในตนได้ โดยให้อยู่ในสภาวะที่พอเหมาะพอดี

2.2 ความสามารถในการควบคุมของตนเอง (Self-Regulation) การควบคุมหรือการกำหนดตัวเอง นับเป็นปัจจัยที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ ไม่ทำอะไรโดยใช้อารมณ์พาไปประกอบด้วย

2.2.1 การควบคุมตนเอง สามารถจัดการกับภาวะอารมณ์หรือความฉุนเฉียวต่าง ๆ ได้

2.2.2 เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์เป็นที่ไว้วางใจ เป็นผู้ที่เน้นที่จะทำอะไรโดยรักษาคุณงามความดีเป็นหลัก

2.2.3 เป็นผู้ใช้สติปัญญา แสดงความรับผิดชอบ

2.2.4 มีความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

2.2.5 ชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เปิดใจกว้างกับความคิดแนวทางและข้อมูลใหม่ ๆ ได้อย่างมีความสุข

2.3 สามารถสร้างแรงจูงใจ และแรงจูงใจตนเอง (Motivation Oneself) เพื่อเป็นแนวทางอารมณ์ที่เกื้อหนุนต่อการมุ่งสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย

2.3.1 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) โดยพยายามทำภารกิจต่าง ๆ มีการปรับปรุงให้สู่มาตรฐานอันดีเลิศ

2.3.2 มีความจงรักภักดี (Royalty) ยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่ม และเป้าหมายขององค์กร

2.3.3 คิดริเริ่ม และพร้อมที่จะปฏิบัติตามที่โอกาสจะอำนวย

2.3.4 มองโลกในแง่ดี เผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนสำเร็จบรรลุเป้าหมาย

คูเปอร์ และชาวาฟ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 : 105-107 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf. 1997) ได้เสนอโครงสร้าง EQ ไว้เพื่อสะดวกแก่การวัดที่เรียกว่า EQ Map ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้รอบในอารมณ์ (Emotional Literacy) ซึ่งเป็นตัวที่ทำให้เกิดการรับรู้ การควบคุมตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย

- 1.1 ความซื่อสัตย์ในอารมณ์ (Emotional Honesty)
- 1.2 การสร้างพลังอารมณ์ (Emotional Energy)
- 1.3 ตระหนักรู้ในอารมณ์ (Awareness)
- 1.4 รับผลย้อนกลับของอารมณ์ (Feedback)
- 1.5 หยั่งรู้ด้วยตนเอง (Intuition)
- 1.6 รับผิดชอบ (Responsibility)
- 1.7 สร้างสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connection)

2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) ประกอบด้วย

- 2.1 สร้างความเชื่อถือให้ได้เกิดแก่น
- 2.2 มีความเชื่อ ศรัทธา และมีความยืดหยุ่น
- 2.3 สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่
- 2.4 ความสามารถที่กลับสู่สภาพปกติ

3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) เป็นการสำรวจแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การทำงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตัวเอง ประกอบด้วย

- 3.1 ความผูกพันในงาน
- 3.2 มีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น
- 3.3 มีความซื่อตรง ทำงานอย่างซื่อสัตย์และยึดหลักจริยธรรม รักษามาตรฐานส่วนบุคคล ทำตามที่พูด รักษาคำพูด ยอมรับข้อผิดพลาดที่ตนกระทำอย่างเปิดเผย
- 3.4 สามารถโน้มน้าวใจบุคคลอื่นโดยปราศจากอำนาจ

4. ความกลมกลืนและความไปกันได้ทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) โดยใช้สัญชาตญาณด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน ประกอบด้วย

- 4.1 การแสดงออกด้านการหยั่งรู้
- 4.2 สามารถคิดใคร่ครวญ
- 4.3 การเล็งเห็นโอกาส
- 4.4 การสร้างอนาคต

บาร์ออน (สาลิกา เมธนาวัน. 2545 : 20-21 ; อ้างอิงจาก Bar-On. 2000) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของ EQ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 15 คุณลักษณะ ที่สำคัญๆดังนี้

1. ความสามารถภายในตน ซึ่งเป็นความสามารถที่มีองค์ประกอบย่อยดังนี้
 - 1.1 การตระหนักรู้ในตน (Self-regard)

- 1.2 การตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน (Emotional Self-awareness)
- 1.3 ความมั่นใจหนักแน่น (Assertiveness)
- 1.4 การเป็นอิสระ (Independence)
- 1.5 การประจักษ์แจ้งแห่งตน (Self-actualization)
2. ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal)
 - 2.1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)
 - 2.2 ความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility)
 - 2.3 การมีมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Relationship)
3. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)
 - 3.1 ดีความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี (Reality Testing)
 - 3.2 มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
 - 3.3 แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี (Problem Solving)
4. ความสามารถในการบริหารความเครียด (Stress Management)
 - 4.1 ทนต่อความเครียดได้ดี (Stress Tolerance)
 - 4.2 ควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี (Impulse Control)
5. ภาวะอารมณ์ทั่วไปได้แก่ (General Mood)
 - 5.1 การมองโลกในแง่ดี (Optimism)
 - 5.2 ความสนุกสนาน เบิกบานใจ (Happiness)

การ์ดเนอร์ (Gardner, 1993 : 13-25) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้านคือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
2. ด้านการรู้จักตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถที่จะแยกแยะอารมณ์และความรู้สึกตลอดจนการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

โดนัลด์สัน (คมเพชร จัตรศุกกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2544 : 12 ; อ้างอิงจาก Donaldson, 1997 : 2) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และมีความสำคัญมากกว่าเชาว์ปัญญา บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถที่จะเผชิญความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น มีเป้าหมายในชีวิต มองโลกในแง่ดี และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ส่วนโครงสร้างที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์นั้น โดนัลด์สัน เสนอว่า ควรจะประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Emotional Self-awareness)
2. มีแรงจูงใจตนเอง (Self-motivation)
3. สามารถอดทนอดกลั้น ยืนหยัดต่อความเครียดได้ (Stress Tolerance)
4. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
5. มีแรงบันดาลใจที่จะควบคุมตนเอง (Impulse Control)
6. มองโลกในแง่ดี (Optimism)

กรมสุขภาพจิต (2545 : 2-3) ได้พัฒนาแนวความคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ที่ประกอบด้วย

ปัจจัย 3 ประการคือ ดี เก่ง สุข

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

- 1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง
 - 1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง
 - 1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้
 - 1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม
- 1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น
 - 1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น
 - 1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น
 - 1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม
- 1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ
 - 1.3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ
 - 1.3.2 รู้จักการรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย
 - 1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

- 2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
 - 2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง
 - 2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง
 - 2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่ะไปให้ถึงเป้าหมาย
- 2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา
 - 2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา
 - 2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

- 2.2.3 มีความยืดหยุ่น
- 2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
 - 2.3.1 รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
 - 2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
 - 2.3.3 แสดงความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ

- 3.1 ภูมิใจในตนเอง
 - 3.1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.1.2 เชื้อมั่นในตนเอง
- 3.2 พึงพอใจในชีวิต
 - 3.2.1 รู้จักมองโลกในแง่ดี
 - 3.2.2 มีอารมณ์ขัน
 - 3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
- 3.3 มีความสงบทางใจ
 - 3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
 - 3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย
 - 3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

3.4 ลักษณะของบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์

บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์เป็นบุคคลที่มีลักษณะต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2543 : 15-16)

1. รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่น จุดด้อย ของตนเอง สามารถควบคุมจัดการ และแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีสติที่สามารถรับรู้ และตระหนักได้ว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไร ตลอดจนสามารถรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (Self-awareness)
2. มีพลังใจ มีแรงบันดาลใจที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต
3. สามารถอดทน อดกลั้นต่อสภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถเผชิญต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้อย่างเหมาะสม
4. มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดมั่นถือมั่นจนทำให้ปรับตัวไม่ได้
5. มีความสามารถที่จะควบคุมตนเอง
6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

7. มีสัมพันธภาพที่บ่งบอกถึงความวางใจผู้อื่น มีความจริงใจและซื่อสัตย์
8. มีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์
9. มองโลกในแง่ดี

ทศพร ประเสริฐสุข (2543 : 118-119) สรุปว่าผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ควรเป็นผู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. สามารถจูงใจและให้กำลังใจตนเอง
2. สามารถเผชิญกับความคับข้องใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น
3. จูงใจตนเอง และสามารถควบคุมแรงกระตุ้นภายในตนเองที่เรียกว่า สามารถควบคุมตนเอง

ได้ (Self-control)

4. สามารถระงับการตอบสนองความต้องการ
5. มีวิธีการขจัดความเครียดที่จะไปขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนได้ดี
6. สามารถควบคุมอารมณ์ บริหารจัดการกับอารมณ์ได้
7. มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้าง
8. เป็นผู้นำและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างมีความสุข ทั้งที่บ้าน สถานศึกษา ที่

ทำงานและในสังคม

9. เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี มีความสุข

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 140) กล่าวว่า ผู้ที่มีความเชาว์อารมณ์จะมีลักษณะดังนี้

1. รู้จักตนเอง รู้ภาวะเท่าทันของตน รู้จุดเด่นจุดด้อยในความเป็นตัวเอง
2. ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกของตนเองให้ถูกกาลเทศะ ปรับตัวเองให้เข้ากับ

สถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

3. สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความคิดริเริ่ม ไม่ย่อท้อ หรือท้อ

ถอยง่าย

4. แสดงความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตระหนักในความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่นได้ดี
5. มีทักษะทางสังคมที่ดี ทั้งนี้เป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นแรกๆ ที่ทำให้ผู้ที่มีเชาว์อารมณ์

สูงสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีมารยาท มีอารมณ์ขัน สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีไหวพริบสร้างความร่วมมือร่วมใจจากคนหลายๆ ฝ่ายได้

อัจฉราพรรณ จรัสสวัสดิ์ (2543 : 127) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นทักษะเฉพาะ
 คนที่สามารถสร้างขึ้นและพัฒนาได้ด้วยตนเอง ที่ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในด้านการงาน ครอบครัว ชีวิตส่วนตัวและสังคมได้ โดยที่ความฉลาดทางอารมณ์นั้น แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ความ
 เข้าใจตนเอง (Self-awareness) ด้วยการเข้าใจความรู้สึกและจุดมุ่งหมายของตนเอง รู้จุดเด่นจุดด้อย
 ของตนเอง ส่วนที่สอง คือ ความเข้าใจผู้อื่นและเอื้ออาทรผู้อื่น (Empathy) และแสดงออกอย่างเหมาะสม

ส่วนที่สาม ความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict Solving) ทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งคือความเครียดในจิตใจ และส่วนที่สี่ คือ การมีความสามารถในการมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยตนเอง อาจเรียกว่า เป็นการออกแบบแนวคิดเพื่อการดำรงชีวิตเพื่อตนเอง โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ดังนี้

1. สร้างปฏิสัมพันธ์ และมีความเข้าใจผู้ร่วมงาน มีท่าทีที่ดีในการสื่อสาร เข้าใจเรื่องการสื่อสาร เน้นความผูกพัน เอื้ออาทร และเป็นผู้ฟังที่ดี
2. มีพลังงานความคิด ด้วยการขยันอ่าน ขยันหาความรู้เพื่อสร้างความคิดใหม่ๆ
3. จัดความโกรธ และรับมือกับความเครียดด้วยการควบคุมตนเองให้ได้
4. มีสติปัญญา ในการมองโลก และพิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายด้วยใจสงบและเป็นธรรม ไม่มีอคติ
5. รู้คุณค่าและความหมายแห่งชีวิตของตนเอง และร่วมงานตลอดจนเข้าถึงจุดหมายองค์การของตน
6. รู้จักเริ่มที่จะรักและวางใจผู้อื่น รู้จักที่จะอดทนต่อการเรียนรู้ อดทนต่อความโกรธ และความเจ็บใจหรือความเจ็บปวดทั้งหลายทั้งปวง
7. มีความพอดีกับชีวิต ไม่ทำความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

3.5 ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 35-37) ให้ความเห็นว่าเชาวน์อารมณ์นั้นมีประโยชน์อย่างยิ่งกับทุกคน เช่น

1. พัฒนาการในด้านอารมณ์ บุคลิกภาพของเด็ก มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย สร้างความสามารถในการปรับตัวในการแก้ไขปัญหาความเครียดและแรงกดดันของชีวิต
2. การสื่อสาร การแสดงความรู้สึกร่างกายของตน สามารถทำได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้าอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
3. การปฏิบัติงาน ช่วยเกื้อหนุนการยอมรับ ความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิดการสร้างผลิตผลที่สนองเป้าหมาย ลดการลา ขาดงาน ย้ายงาน เนื่องจากการขัดแย้งระหว่างบุคคลลง
4. การให้บริการ ก่อให้เกิดการทำความรู้จักลูกค้า รับฟังความต้องการของลูกค้า และตอบสนองได้ดี สร้างความจงรักภักดีในการใช้สินค้าและบริการของหน่วยงาน
5. การบริหารการจัดการ ช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของการเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คน และครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาคน

6. การเข้าใจชีวิตของตนเองและผู้อื่น เป็นเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจตน การมองเข้าไปในตนก่อนการทำความเข้าใจผู้อื่น

วิลาสลักษณ์ ชวาลลี (2542 : 41) ได้กล่าวไว้ว่า สติปัญญาทางอารมณ์ไม่เพียงแต่เป็นส่วนที่ทำนายความสำเร็จในการทำงาน (Goleman, 1998) แต่เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่บุคคลควรมีหรือพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อชีวิตการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วย ทั้งนี้เนื่องด้วยโลกการทำงานในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมาก องค์การต่างๆ จะมีขนาดเล็กลง จำนวนคนทำงานถูกจำกัดให้น้อยลง คนทำงานที่ยังคงอยู่ในองค์การถูกคาดหวังว่าจะต้องมีคุณภาพมาก ไม่เพียงว่ามีความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นในการทำงาน หรือมีความสามารถทางสติปัญญา (ไอคิว) เท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถที่จะทำงานเป็นทีมได้ อย่างมีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจและความเอื้ออาทรผู้ร่วมงาน สามารถผลักดันเป็นผู้นำได้ มีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ บุคคลจึงต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และอย่างมีความสุขด้วย ดังนั้นสติปัญญาทางอารมณ์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อคนทำงานในปัจจุบัน

ภัทรพร สิริกาญจน (2548 : 607) ได้กล่าวไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวโน้มที่ดีในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านจริยธรรม และผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ย่อมมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่ดี

จากแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์โดยนักการศึกษาหลายท่านสามารถชี้ให้เห็นได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Emotional Self-awareness) การกำกับอารมณ์ตนเอง (Emotional Self-managing) การจูงใจตนเอง (Self-motivation) การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น (Others' Emotion Recognizing) และ การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relationship Handling) และความฉลาดทางอารมณ์ยังมีความสำคัญต่อบุคคลต่างๆ ในการทำงานหรือภาระกิจให้ลุล่วงไปด้วยดี

4. จริยธรรม

4.1 ความหมายและทฤษฎีทางด้านจริยธรรม

4.1.1 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 29) ให้ความหมายคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 3) ได้กล่าวว่า จริยธรรม (Morality) หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้ายลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้นคือ เป็นพฤติกรรม

กรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

สาโรช บัวศรี (กรมวิชาการ 2523 : 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า คำว่าจริยธรรม หมายถึง ศีลธรรมและคุณธรรม ความดีในระดับต่างๆ ที่เป็นแนวทางในการประพฤติตนเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

พนัส หันนาคิน (2520 : 44) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงประพฤติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง เกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องประกอบกันทั้งความรู้สึภายในจิตใจและการปฏิบัติทางกายอันสอดคล้องกับทางจิต ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้นได้อยู่เสมอในเมื่อสภาวะการณ์ของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ของชีวิตย่อมทำให้ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมเดิมได้รับการพิจารณาใหม่เกิดแง่คิดใหม่ขึ้น จริยธรรมเดิมอาจจะเปลี่ยนแนวทางหรือได้รับการเพิ่มเติมขยายความให้กว้างขวางพอเพียง ให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์อันเปลี่ยนไปแล้วนั้น

สุกัญญา สุตบรรทัด และคนอื่นๆ (2537 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ปรัชญาหรือระบบเกี่ยวเนื่องด้วยศีลธรรม เป็นหลักประพฤติปฏิบัติของคนสังคมใดสังคมหนึ่ง จริยธรรมเป็นทฤษฎีหรือหลักเกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติของคนว่าดีหรือไม่ดี เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจว่าจะทำหรือไม่ก็ได้

โกวิท ประวาลพุกษ์ และภณิดา กุศลกุล (2535 : 6) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมมีความหมายเป็น 2 นัย คือ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติภายในกรอบของกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ และหมายถึง หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม การที่บุคคลแต่ละคนในสังคมมีจริยธรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสันติและความเจริญก้าวหน้าแก่สังคมเป็นส่วนรวม โดยกำหนดความหมายของจริยธรรมได้เป็น 2 นัยคือ

1. จริยธรรม เป็นหลักการและเหตุผลที่พิจารณาเกี่ยวกับการกระทำ การพิจารณาตัดสินและการตัดสินใจซึ่งเป็นความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกันมาแต่ดั้งเดิม
2. จริยธรรม เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นการตัดสินใจ การพิจารณาตัดสินเป็นคุณธรรมทางจริยธรรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการกระทำ และเจตคติที่สามารถสังเกตเห็นได้ซึ่งความหมายนี้เป็นความหมายในแนวความคิดแบบใหม่

ไกรยุทธ ธีรยาตินันท์ (2536 : 63) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ สื่อคุณค่าหรือค่านิยม (Value) ที่ควบคุมและกำกับพฤติกรรมที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง สมควรประพฤติปฏิบัติ เป็นคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับจิตใจหรือจิตสำนึกที่บ่งการพฤติกรรมของคนที่มีค่านิยมให้เป็นไปตามนัยของค่านิยมนั้นๆ

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 384) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกลุ่มของกฎเกณฑ์มาตรฐานทางจริยธรรมของการประพฤติปฏิบัติทางสังคม ซึ่งบุคคลได้รับให้เป็นกฎเกณฑ์ภายในตนเอง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่าจริยธรรม หมายถึง แนวทางหรือข้อปฏิบัติของบุคคลที่ถือว่าถูกต้องและดีงามเป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม เป็นการประพฤติปฏิบัติอันสืบเนื่องมาจากความนึกคิดที่รู้จักผิดชอบชั่วดีให้เหมาะสมตามกาละ เทศะ ใช้หลักการพิจารณาตัดสินใจด้วยความคิดและสติปัญญา ตามค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมนั้นๆ

4.1.1.1 ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ลักษณะต่างๆของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 2 - 4) คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ในสังคมของตนเอง ถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมที่มีในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นๆ แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมได้ และในระยะเวลาหนึ่งก็อาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้อีกด้วย ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะทัศนคติรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน จึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่า

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกหรือไม่เลือกที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางด้านอื่นๆ ของบุคคลโดยเฉพาะพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้นๆ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับได้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

นอกจากนี้ลักษณะทางจริยธรรมยังแบ่งออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 4 – 5) ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาของจริยธรรม ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาความรู้ทางศาสนา ทางกฎหมายและระเบียบประเพณีของหมู่เหล่า อาจอยู่ในรูปของค่านิยมของสังคม และในรูปของคุณธรรมและทฤษฎีธรรมต่างๆ ซึ่งเนื้อหาของจริยธรรมจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม

2. ด้านโครงสร้างของจริยธรรม เป็นเกณฑ์ในการกำหนดระดับขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลซึ่งจะต้องคำนึงถึงมูลเหตุจูงใจในการเลือกกระทำเป็นสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดจากการรู้ การคิดของมนุษย์ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียเจต์ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มเสนอความคิดนี้ และต่อมาโคลเบอร์ก ก็ได้นำความคิดนี้ไปขยายออกไปจาก 3 ถึง 6 ขั้น และครอบคลุมการบรรลุภาวะทางจิตใจที่สูงกว่า ลักษณะทางโครงสร้างของจริยธรรมนี้คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะพัฒนาไปได้สูงหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและวุฒิภาวะทางอารมณ์ของบุคคล ประกอบกับการมีประสบการณ์ที่เหมาะสมในสังคมอีกด้วย

จากลักษณะของจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรมนั้นสามารถจำแนกออกเป็นจริยธรรมในขั้นความคิด เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่มีอยู่จิตใจ การคิดที่จะทำความดีแม้ว่ายังไม่ปฏิบัติก็นับว่ามีคุณธรรม ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นจริยธรรมในขั้นปฏิบัติการ เป็นคุณธรรมที่แสดงออก อันสืบเนื่องมาจากความรู้สึกนึกคิด สังเกตได้จากกรกระทำที่ดั่งงามในสังคม ซึ่งจะต้องมีคุณธรรมที่ลึกซึ้งอยู่ในจิตใจเป็นพื้นฐาน จึงจะเป็นไปโดยจริงใจ บริสุทธิ์ และเป็นของแท้มั่นคงยั่งยืน

4.1.1.2 แหล่งกำเนิดของจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคล มีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือบุคคลที่เกิดมาในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้และยอมรับจริยประเพณีในสังคมของตน ซึ่งจะแตกต่างจากจริยประเพณีของสังคมอื่นๆ ไม่มากนักน้อย ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าแหล่งกำเนิดที่สำคัญของจริยธรรมของบุคคลก็คือ สังคมหรือผู้ที่แวดล้อมตนนั่นเอง จากฐานการเกิดจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่แรกเกิดโดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อยตามที่มีการพัฒนาทางประสาทสัมผัสต่างๆ จะอำนวยความสะดวกให้นักทฤษฎีการพัฒนาการทางสังคมหลายคนเชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ คือ ในช่วงสิบปีแรก และจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังๆ ของชีวิต แต่ก็

นักทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งสามารถพิสูจน์ว่า ลักษณะและการกระทำต่างๆ ของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์โดยไม่จำกัดอายุ และนักทฤษฎีทั้งหลายยอมรับว่า จริยธรรมของมนุษย์นั้นมีการเจริญขึ้นไปเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดจากวัยทารกไปถึงวัยผู้ใหญ่ แม้มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาทางจริยธรรมในอัตราที่แตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีทางจริยธรรมก็ยังเชื่อว่า การพัฒนานี้ในบุคคลต่างๆ มีลำดับขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังค้นคว้าทางจริยธรรมส่วนมากยังลงความเห็นว่ต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้จากสังคมเป็นสำคัญ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 5)

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2535 : 3-9) กล่าวว่า แหล่งที่มาของจริยธรรมมีดังนี้

1. ปรัชญา ซึ่งเป็นแหล่งวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ทางปัญญาของมนุษย์และหลักจริยธรรมของมนุษย์ เช่น ความดีสูงสุด หน้าที่ ความชอบธรรม และความประพฤติ เป็นต้น และจริยศาสตร์เป็นสาขาที่สำคัญของปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมโดยตรงของมนุษย์
2. ศาสนา ซึ่งเป็นที่มาของจริยธรรมและเป็นตัวกำหนดมาตรฐานและคุณค่าทางจริยธรรม
3. นโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดคุณค่าทางจริยธรรมของสังคม ทำให้สังคมตื่นตัวเห็นความสำคัญของจริยธรรม และมีค่านิยมพร้อมที่จะปฏิบัติตาม เช่น ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการคือ

- 1) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
- 2) การประหยัดและอดออม
- 3) การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
- 4) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 5) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

และคุณธรรม 4 ประการ ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตของประชาชนได้แก่

- 1) การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
- 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดี
- 3) การอดทนอดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด
- 4) การรู้จักระวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม 4 ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็นและมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์

โกวิท ประวาลพุกษ์ และภณิดา กุสกูล (2532 : 8 – 9) ได้แบ่งลำดับขั้นของการเกิดจริยธรรม ได้ 4 ขั้นดังนี้

1. การเลียนแบบ เป็นกระบวนการได้จิตสำนึกซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่ แล้วนำมาปรับเข้ากับตนเองซึ่งเป็นการดูดซึมการกระทำนั้น การเลียนแบบทางจรรยาธรรมจึงเกิดได้ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชน ดังนั้น ผู้ใหญ่จึงควรมีจริยธรรมสูงเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก

2. การแนะนำสั่งสอน โดยผู้ใหญ่จะให้คำแนะนำสั่งสอนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นกระบวนการได้จิตสำนึกเช่นเดียวกับการเลียนแบบ การแนะนำสั่งสอนจึงเป็นการดูดซึมทางอารมณ์และทัศนคติของบุคคลอื่น ทำให้อารมณ์ของเด็กมิได้พัฒนาการมาโดยอิสระ แต่ไปอิงกับกลุ่มซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของฝูงสัตว์ และเป็นรากฐานของชีวิตทางสังคม แต่การแนะนำสั่งสอนนี้ก็เป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์สำหรับบิดามารดาและครูในการพัฒนาจริยธรรมและได้ผลมากกว่าการสอนแบบให้เด็กรู้ตัว (Conscious) วิธีการนี้แม้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะนิสัย แต่เป็นการเรียนรู้โดยไร้สำนึก จึงเป็นการยอมรับโดยขาดเหตุผลและการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นบุคคลที่ถูก “แนะนำสั่งสอน” มากเกินไปจะเกิดปัญหา เป็นความอ่อนแอทั้งทางด้านลักษณะและบุคลิกภาพได้ ดังนั้น เมื่อเด็กเติบโตมีวุฒิภาวะที่จะใช้เหตุผลและการวิเคราะห์แล้ว เด็กก็อาจจะขัดขึ้นหรือไม่เชื่อคำแนะนำนั้น และการที่เด็กสามารถคิดวิเคราะห์จนเกิดจริยธรรมด้วยตนเองถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางจริยธรรมขั้นสูงที่สุด

3. การลอกแบบ ในขั้นนี้ เด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเอง โดยอาศัยความรักและความชื่นชมในผู้ใหญ่คนนั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบทางจริยธรรมจึงอาจจะทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้ทั้งสองทาง

4. การสร้างจริยธรรมของตนเอง เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบมาแล้ว เด็กจะสร้างจริยธรรมของตนเอง โดยสร้างมาจากการปรับตนเองในสภาพธรรมชาติ (Natural Self) เข้าด้วยกัน การปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะได้พบกลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมเก่าที่รับไว้เมื่อตอนเป็นเด็ก วัยผู้ใหญ่จึงเป็นการปรับรูปแบบจริยธรรมของมนุษย์ ซึ่งในกระบวนการปรับรูปแบบจริยธรรมนี้ มนุษย์จะต้องพิจารณาตนเองใน 3 ประเด็นคือ 1) ตัวเราที่เรารู้จัก 2) ตัวเราที่คนอื่นรู้จัก และ 3) ตัวเราในอุดมคติ ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองเหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากผู้อาวุโสกว่าที่อยู่รอบตัวเป็นอย่างมาก เช่น พ่อ แม่ ครู ที่จะตัดสินว่าเขาเป็นคนดีหรือเลว ผู้ใหญ่จึงยังคงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของลูกหลานและลูกศิษย์ของตน

จึงเห็นได้ว่า จริยธรรมของบุคคลนั้นจะได้รับอิทธิพลจากการเรียนรู้ในทางสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม ดังนั้นจริยธรรมของบุคคลจึงสามารถที่จะฝึกฝนอบรมและปลูกฝังให้เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในสถาบันการศึกษาได้

จากที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นตอนของการเกิดจริยธรรมนั้นเริ่มจากการเลียนแบบ เด็กจะรับเอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในขั้นการแนะนำสั่งสอน เด็กจะได้รับอารมณ์และทัศนคติจากผู้ใหญ่หรือบุคคลอื่น ในขั้นการลอกแบบเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเอง และการสร้างจริยธรรมของตนเองเป็นการปรับรูปแบบจริยธรรมในการพิจารณาตนเอง จึงถือได้ว่าผู้ใหญ่หรือครูอาจารย์ย่อมมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อการเกิดจริยธรรมและการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก

4.1.1.3 การฝึกฝนจริยธรรม

พัฒนาการทางจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ย่อมจะมีลำดับขั้นตอน มีแบบอย่าง และมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน โดยมีองค์ประกอบของการฝึกฝนจริยธรรมที่สำคัญ 3 ประการ (โกวิท ประวาลพุกษ์ และภณิดา กุสุกุล. 2532 : 9) คือ

1. ความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม ซึ่งจะต้องเรียนรู้ว่าควรจะทำอย่างไร ซึ่งความรู้นี้อาจจะเกิดจากการได้รับประสบการณ์ การใช้เหตุผล และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เช่นนี้จึงต้องอาศัยสติปัญญาเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่คนที่มีปัญญาดีและความรู้ดีมิได้หมายความว่าจะมีจริยธรรมดีตามไปด้วย ซึ่งแต่ละคนอาจเคยทำผิดจริยธรรมมาแล้วด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน ดังนั้นจึงใช้สติปัญญาเป็นเครื่องชี้ไม่ได้

2. ลักษณะนิสัย คือ การฝึกฝนจริยธรรมจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย เช่นเดียวกับการจะสร้างคนให้เป็นนักดนตรีได้ คนผู้นั้นจะต้องเล่นดนตรีจนเกิดความชำนาญ มนุษย์จะเป็นมนุษย์ได้ก็ด้วยการฝึกฝนให้เติบโตขึ้นอย่างมนุษย์ ทางด้านจริยธรรมก็เช่นกัน ต้องหมั่นปฏิบัติอยู่เสมอ จึงจะเป็นผู้มีจริยธรรมและมีทักษะตลอดจนทัศนคติทางจริยธรรม

3. จิตใจ การมีความรู้และลักษณะนิสัยทางจริยธรรมมิใช่หัวใจของการฝึกฝนจริยธรรม เพราะอริสโตเติลกล่าวไว้ว่า คุณธรรมมิใช่เป็นสิ่งที่มียู่ในตัวมนุษย์ตั้งแต่กำเนิด แต่คุณธรรมเป็นภาวะทางจิตใจที่จะทำดีหรือชั่ว การสร้างจิตใจที่มีจริยธรรมหรือการฝึกภาวะทางจิตใจให้มุ่งที่จะทำดีจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาในสิ่งที่ต้องอยู่เสมอจนเป็นนิสัย

4.1.2 ทฤษฎีทางด้านจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรม จะแบ่งเป็น 3 ทฤษฎีคือ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 170– 176)

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ องค์ประกอบสำคัญในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) ก็คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) อิดเป็นแหล่งพลังงานทางจิตเบื้องต้น และเป็นที่ตั้งแห่งสัญชาตญาณ มันสิ่งอยู่ในโลกภายในซึ่งมีอยู่ก่อนที่เรจะมีประสบการณ์กับโลกภายนอก มันเป็นความต้องการแสวงหาเพื่อตนเองจะเรียกว่าเป็นกิเลสตัณหาก็ได้ หรือจะเรียกว่าสันดานดิบที่มีความปรารถนารุนแรงทุกอย่างปราศจากการกลั่นกรองที่กล่าวนี้เป็นระยะแรก

ต่อมาอีโก้ เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของอิด อีโก้อาศัยหลักแห่งความจริง คือ สิ่งปรากฏอยู่อย่างแท้จริง ไม่ใช่ฝันอย่างลุ่มๆแล้งๆ ทำให้มีความยังคิดต้องใช้สมอง หาเหตุผลหรือการกำหนดรู้ ตอนนี้เริ่มมีการเรียนรู้พัฒนาขึ้นมา การเรียนรู้ทำให้คนฉลาด สามารถเป็นนายหรือความอยากอันเกิดแต่อิด การเรียนรู้อาศัยการรับรู้ ความจำ ความคิด และส่งเสริมให้อีโก้เข้มแข็ง

ซูเปอร์อีโก้ เป็นลักษณะที่สาม เป็นหลักแห่งอุดมคติและศีลธรรมจรรยา อิดอาศัยหลักแห่งความสำราญ อีโก้อาศัยหลักแห่งความจริง ส่วนซูเปอร์อีโก้ นั้น อยู่เหนือหลักแห่งความจริงไปอีก เป็นเรื่องของการประพฤติดีที่สังคมยอมรับและละเว้นสิ่งเลวที่สังคมไม่ยอมรับ ซูเปอร์อีโก้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- Ego-ideal คือ อุดมคติ เป็นแนวคิดของผู้ใหญ่ในสังคมที่สอนไว้ว่าอะไรที่เป็นสิ่งที่ควร อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ควร และเมื่อประพฤติตามแล้ว จะเป็นที่ยอมรับชอบของผู้ใหญ่ในสังคม

- Conscience คือ มโนธรรม ได้แก่ ความรู้สึกว่าจะไรดี ควรทำ อะไรชั่วควรละเว้น ในขั้นนี้เด็กจะพัฒนาจากการที่เด็กเคยกระทำผิดอยู่ในใจ เช่น ผู้ใหญ่สอนให้เด็กเกลียดชังความสกปรก ถ้าเราไปนิยมก็จะได้รับโทษ เราจึงเว้นเสีย บุคคลในระดับนี้จะเคร่งต่อหลักศีลธรรมเป็นอันมาก เป็นส่วนสำคัญที่ป้องกันการกระทำความผิด

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม เน้นที่กระบวนการเรียนรู้โดยหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากประสบการณ์ของสังคม

สกินเนอร์ (Skinner, 1971) มีความเชื่อว่า แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมมีรากฐานมาจากการต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม การพัฒนาทางจริยธรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สังคมยึดถือ บรรทัดฐานหรือเกณฑ์ปกติของจริยธรรมพื้นฐานเกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะเหตุของกฎเกณฑ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขภายนอก สังคมแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการจริยธรรมมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับรางวัล และการลงโทษอันเป็นผลมาจากตัวแทนที่มีอยู่ของสังคม

แบนดูรา (Bandura, 1977) ได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความคิดว่าการเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation) การเลียนแบบ (Imitation) และการเอาอย่างแบบ (Modeling) บันดูรา มีความคิดแตกต่างจากกลุ่มสกินเนอร์ตรงที่เน้นว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องมีการเสริมแรง (Reinforcement) คือ ไม่จำเป็นต้องมีรางวัลและการลงโทษ ความสำคัญของการ

เรียนรู้คือกระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นหรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นแล้วสังเกตผล
กรรมที่ตามมา การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำ
ตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม

3. ทฤษฎีทางสติปัญญา ทฤษฎีนี้เชื่อเรื่องกิจกรรมทางสมองของแต่ละบุคคลมีความสำคัญกว่า
พฤติกรรมอันเกิดจากอิทธิพลของสังคมภายนอก กิจกรรมทางสมองเป็นกระบวนการทางสติปัญญา
(Cognitive Process) ซึ่งรวมทั้งการรับรู้ ความจำและการพิจารณาตัดสินใจ อันได้แก่ ความสามารถในการ
แก้ปัญหาและการพิจารณาตัดสินใจ ทฤษฎีทางสติปัญญาไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
เป็นแต่เพียงถือว่าการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับสิ่งตอบสนองไม่เป็นอัตโนมัติเท่านั้น ทฤษฎีนี้ถือว่า แต่
ละคนไม่ต้องตีความหมายของแต่ละตัวกระตุ้น แต่เลือกการกระทำที่เกิดหลายๆ ครั้ง ของผลการตอบ
สนองอันเกิดจากตัวกระตุ้น หรือสิ่งเร้า มนุษย์พยายามแสวงหาความจริง สิ่งใดที่ไม่มีความแน่นอน
มนุษย์นำมาศึกษาพิจารณา ใช้หลักเหตุผลและการรู้แจ้งเป็นแรงจูงใจ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ “ ดี
กว่า” หรือ “เลวกว่า” เป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องแก้ปัญหาโดยความยุติธรรม ทฤษฎีทางสติปัญญาที่น่าสนใจ
คือ ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ และทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของโคลเบอร์ก

4.1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) (ธีระพร อุวรรณโน. 2532 : 189-190) มีแนวคิดว่า จริยธรรมมีสองส่วนคือ
การเคารพกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคม และการมีความยุติธรรม ซึ่งหมายถึง มโนคติเกี่ยวกับสิทธิของ
บุคคลที่พัฒนามาจากการพิจารณาสัญญาทางสังคม ความเสมอภาคและการกระทำต่อกัน เพียเจต์ได้
ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เด็กอายุระหว่าง 4-13ปี ทำให้ต้องลงความเห็นว่าการพัฒนาทางจริยธรรมที่
ครอบคลุมทั้งการเคารพกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคมและการมีความยุติธรรมมี 2 ขั้นคือ

ขั้นแรก เรียกว่า จริยธรรมจากภายนอก (Heteronomous Morality) หรือ จริยธรรมตามข้อ
บังคับ (Morality of Constraint)

ขั้นที่สอง เรียกว่า จริยธรรมความร่วมมือ (Autonomous Morality) หรือ จริยธรรมในการปฏิบัติ
ต่อกัน (Morality of Reciprocity)

ซึ่งทั้งสองขั้นนี้มีความแตกต่างกัน 9 ด้าน (ธีระพร อุวรรณโน 2532 : 191-197 ; อ้างอิงจาก
Lickona. 1976) ดังแสดงในตาราง 1 คือ

ตาราง 1 ความแตกต่างของจริยธรรมภายนอกกับจริยธรรมภายใน

จริยธรรมภายนอก	จริยธรรมภายใน
1. มีทรรณะเกี่ยวกับความรับผิดชอบแบบปรนัย คือ ตัดสินความผิดในการกระทำโดยพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้น	1. มีทรรณะเกี่ยวกับความรับผิดชอบแบบอัตนัย คือ ตัดสินความผิดต่อการกระทำโดยพิจารณาจากเจตนาของผู้กระทำผิด
2. มีทรรณะเกี่ยวกับความถูกผิด ทรรณะเดียว คือ ทรรณะของตนเอง	2. เห็นว่าความถูกผิดมีได้หลายทรรณะ
3. เชื่อว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งตายตัว เปลี่ยนแปลงไม่ได้	3. เชื่อว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่มนุษย์ร่วมกันสร้างขึ้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้
4. เชื่อเรื่องกรรมตามสนอง	4. ไม่เชื่อเรื่องกรรมตามสนอง
5. เห็นว่าการกระทำที่ถูกลงโทษเป็นการกระทำที่ผิด	5. เห็นว่าการกระทำจะถูกหรือผิดไม่เกี่ยวกับการถูกลงโทษหรือไม่
6. นิยมการลงโทษที่รุนแรงให้สาสมกับความผิด	6. นิยมการลงโทษทางสังคม
7. นิยมการลงโทษโดยผู้มีอำนาจ	7. นิยมการลงโทษโดยส่วนตัว
8. นิยมการกระจายทรัพยากรโดยพิจารณาจากการทำถูกหรือผิด	8. นิยมการกระจายทรัพยากรด้วยความเท่าเทียมกัน
9. ยอมรับการตัดสินโดยผู้มีอำนาจ เป็นการตัดสินที่ยุติธรรม	9. ยอมรับการตัดสินใจโดยให้ความเท่าเทียมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องเป็นการตัดสินที่ยุติธรรม

จากการศึกษาของเพียเจต์ พบว่า จริยธรรมภายนอกมักจะเกิดขึ้นกับเด็กเล็ก ส่วนจริยธรรมภายในจะเกิดขึ้นกับเด็กโต และเพียเจต์ยังได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม ยังไม่เกิดจริยธรรมแต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัสและมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อนการปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในระยะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดหลักความคิด มีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม คลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

4.1.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เริ่มศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม โดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน ตั้งแต่สมัยที่กำลังทำวิทยา

นิพนธ์ปริญญาเอก ในปี ค.ศ. 1958 โคลเบอร์กได้แบ่งประเภทของความคิดหรือเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ประเภท โดยได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะของคำตอบของเยาวชนอเมริกันอายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โดยเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้นๆ ได้แก่ เหตุผลประเภทที่ผู้ตอบอายุ 10 ปี ใช้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ 6 ซึ่งผู้ตอบอายุ 16 ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ได้ถูกจัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังปรากฏในตาราง 2 (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2524 : 29-30 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. n.d.)

ตาราง 2 พัฒนาการจริยธรรม 6 ขั้น ของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) 2-7 ปี	ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre Conventional Level)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) 7-10 ปี	2-10 ปี
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่คุณอื่นเห็นชอบ (Good-boy Orientation) 10-13 ปี	ระดับที่ 2 ระดับตามเกณฑ์ (Conventionally Level)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (Authority and Social Order Maintaining) 13-16 ปี	10-16 ปี
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) 16 ปีขึ้นไป	ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์ (Post Conventional Level)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Conscience ๙ Orientation) วัยผู้ใหญ่	16 ปีขึ้นไป

ขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ได้ถูกจัดเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ อายุ 2-10 ปี เป็นระดับที่มีการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นที่ 1 การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน

ขั้นที่ 2 การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็กๆ

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ อายุ 10-16 ปี เป็นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ อายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นการตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิดตรองตรองซังใจด้วยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามความสำคัญที่ตนคิด

ขั้นที่ 5 การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อลัทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 มีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า หริ โอตปปะ ด้วย คือความละเอียดใจต่อการทำชั่วและความกลัวบาป

ทฤษฎีของโคลเบอร์กได้เน้นถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของคนมี 6 ขั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้ง และเป็นนามธรรมมากกว่า เป็นการแก้ปัญหาที่มีหลักเกณฑ์ มีเหตุผลมากกว่าขั้นต่ำ ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน และอาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้

4.2 จริยธรรมกับตัวแปรทางสังคม

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าที่ช่วยให้จริยธรรมของบุคคลมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีจริยธรรมแทบทุกทฤษฎีจะมีข้อความพาดพิงถึงประสบการณ์ของบุคคลว่าเป็นต้นเหตุของการเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง ถ้าบุคคลได้ประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เช่น อยู่ในกลุ่มคนฐานะเดียวกัน หรือได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาคล้ายๆ กัน บุคคลเหล่านั้นก็อาจมีจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันได้ ยิ่งกว่านั้นคนที่ได้รับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน แต่มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจประสบการณ์นั้นไม่เท่าเทียมกัน ผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์ทางสังคมอันเดียวกันย่อมจะแตกต่างกัน คนที่มีเพศต่างกันหรือฐานะต่างกัน อาจเป็นสาเหตุให้เขาเหล่านั้นได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันไปได้มาก อันอาจมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลเหล่านั้นด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 9)

ตัวแปรทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมของบุคคล ได้แก่ เพศกับจริยธรรมของบุคคล ถึงแม้ว่าความมีจริยธรรมสูงจะมีใช้ลักษณะที่สังคมกำหนดไว้สำหรับเพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่สิ่งที่ได้กระตุ้นความสนใจในการเปรียบเทียบของชายกับหญิง คือ ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงของฟรอยด์ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เด็กชายในครอบครัวปกติที่มีบิดามารดาพร้อมเพรียง จะมีการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ กล่าวคือในช่วงอายุ 3-5 ปี เด็กชายจะรู้สึกว่าการบิดาของตนแย่งความรักของมารดาไปจากตน จึงเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรต่อบิดา แต่ต่อมาเด็กชายผู้มีพัฒนาการทางสังคมอย่างปกติจะสามารถแก้ปัญหาขัดแย้งกับบิดาของตนได้ด้วยการยอมรับเป็นตัวแบบอย่างแข็งขันทำให้ฟรอยด์ทำนายว่า ชายจะมีจริยธรรมสูงกว่าหญิง

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม ให้ข้อทำนายที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีของฟรอยด์ ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยการพัฒนาลักษณะต่างๆ ของหญิงเปรียบเทียบกับชาย ปรากฏว่าหญิงมีการพัฒนาทางภาษาได้เร็วกว่าชาย ทำให้มีความฉลาดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้หญิงเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็ว และมากกว่าชาย นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยอื่นๆ ยืนยันว่า หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้คาดได้ว่าในวัยก่อนและระหว่างวัยรุ่น หญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย ต่อเนื่องด้วยลักษณะการยึดมั่นต่อสังคม อาจทำให้การพัฒนาจริยธรรมของหญิงช้าลงในวัยรุ่นตอนปลาย ฉะนั้นในระหว่างวัยรุ่นตอนปลายกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ชายอาจมีการพัฒนาทางจริยธรรมไปสู่ขั้นที่ 5 และ 6 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กมากกว่าหญิง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จณี (2520 : 94) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของชายและหญิงในระดับอายุเดียวกันในแต่ละชั้นเรียน พบว่า ในกลุ่มนักเรียนอายุประมาณ 13-15 ปี หญิงมีการพัฒนาทางจริยธรรมสูงกว่าชายอย่างเห็นได้ชัด ส่วนในระดับอายุ 17-19 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมของชายและหญิงเท่าเทียมกัน ส่วนในระดับอายุ 19-21 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมของชายก้าวหน้ากว่าของหญิงอย่างเห็นได้ชัด

ไรท์ (Wright. 1971 : 57, 145) ได้ประมวลผลการวิจัยต่างๆ ที่เปรียบเทียบจริยธรรมในด้านต่างๆ ระหว่างชายกับหญิงพบว่า การศึกษาพฤติกรรมโกงในการทดลองหรือพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ส่วนมากจะไม่พบความแตกต่างระหว่างชายกับหญิง แต่มีการวิจัยบางเรื่องที่พบความแตกต่างว่าหญิงจะโก่งน้อยกว่าชาย แต่มีความเอื้อเฟื้อและความรับผิดชอบสูงกว่าชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงจาก Wright. 1971. 57, 145) แต่ก็มีผลงานวิจัยบางเรื่องที่ขัดแย้งกับผลงานของไรท์ เช่น ฮาร์ทฮอร์น และ เมย์ (Hartshorne and May. 1928) พบว่าหญิงได้โกงในสถานการณ์ต่างๆ มากกว่าชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงจาก Hartshorne and May. 1928) และเบอร์ตัน (Burton. 1963) พบว่า หญิงอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีลักษณะคดโกงเป็นจำนวนมาก และชายอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีความซื่อสัตย์เป็นจำนวนมาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 11 ; อ้างอิงจาก Burton. 1963) ส่วน

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964b) ได้ศึกษาความแตกต่างในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน พบว่า ในวัยเด็กเล็กและเด็กโตไม่พบความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย แต่เมื่อมาถึงวัยรุ่น ชายมีการพัฒนาทางจริยธรรมที่ก้าวหน้ากว่าหญิง (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524 : 11 ; อ้างอิงจาก Kohlberg, 1964b) อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบความแตกต่างทางจริยธรรมระหว่างชายกับหญิงนั้น อาจเป็นเหตุให้พบผลขัดแย้งได้ เพราะชายกับหญิงจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันมากหรือน้อยนั้นย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับลักษณะทางสังคมอื่นๆ ด้วย จึงควรพิจารณาตัวแปรทางสังคมอื่นๆ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวประกอบอีกด้วย

ฐานะทางครอบครัว พิจารณาได้จากรายได้รวมของสมาชิกในครอบครัว การศึกษาและอาชีพของหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น เยาวชนที่เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะต่างๆ กันนั้น จะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน และได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลที่คุณสมบัติที่แตกต่างกัน ประสบการณ์ย่อมแตกต่างกัน เป็นเหตุให้จริยธรรมของบุคคลแตกต่างกันไปด้วย (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524 : 12)

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 94) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย เมื่อเปรียบเทียบแยกตามชั้นเรียนและฐานะของครอบครัวแล้วพบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวฐานะค่อนข้างสูง มีการพัฒนาทางจริยธรรมที่ก้าวหน้ากว่าผู้ที่มาจากครอบครัวฐานะค่อนข้างปานกลางและต่ำ เคย์ (Kay, 1975) ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ในการที่จะช่วยเพิ่มหรือลดความเร็วของการพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชน เคย์ยังเห็นความสำคัญของลักษณะของครอบครัวว่ามีส่วนที่จะปลูกฝังลักษณะเบื้องต้นทางจริยธรรมให้แก่เยาวชน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้เกิดความรับผิดชอบได้ดี (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524 : 12 ; อ้างอิงจาก Kay, 1975) นอกจากนี้เคย์ (Kay, 1970) และเบอร์ตัน (Burton, 1963) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของคนในต่างสังคม วัฒนธรรมและฐานะต่อการใช้อะไรเหตุผลหรือการตัดสินใจเชิงจริยธรรม พบว่า ถ้าเปรียบเทียบการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่มาจากครอบครัวฐานะต่างกันแล้ว เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีการพัฒนาการทางจริยธรรมช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางหรือสูง (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524 : 13 ; อ้างอิงจาก Kay, 1970 : 182 และ Burton, 1936 : 496-497)

ฮิลตัน (Hilton, 1978 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระ 3 ประการคือ ความเชื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 195 คนพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมกับระดับสติปัญญาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลทำให้เกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรมแตกต่างกันออกไป และระดับสติปัญญาฐานะทางสังคม เศรษฐกิจที่แตกต่างกันของบุคคล สามารถทำนายระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคคลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรในทางสังคมมีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคล ตัวแปรต่างๆ ได้แก่ ตัวแปรทางด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสังคมเดียวกันก็มีผลทำให้จริยธรรมของบุคคลแตกต่างกันไปได้

4.3 การปลูกฝังจริยธรรมในสถาบันการศึกษา

สาโรช บัวศรี (บุญมี แท่นแก้ว, 2539 : 160-164 ; อ้างอิงจาก สาโรช บัวศรี, ม.ป.ป.) ได้แนะวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในหน่วยงาน หรือในทางสถาบันการศึกษา และเผยแพร่วัฒนธรรม รายละเอียดมีดังนี้

ก. ความมุ่งหมายพื้นฐาน

ในการปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดแก่บุคคลใดหรือแก่หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษามุ่งไปที่

1. จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาจริยธรรมลึกซึ้งเพียงพอจนเกิดศรัทธา และเกิดความคิดที่จะดำเนินชีวิตตามแนวของจริยธรรมโดยตลอดไป ทั้งนี้ย่อมแปลว่า ผู้เรียนจะต้องได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติต่อกันนานพอควร

2. จะให้บุคคลในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาได้ร่วมมือกันปฏิบัติจริยธรรมโดยพร้อมเพรียงกันทั้งระบบ มิใช่ปฏิบัติอยู่เพียงหน่วยเดียวในระบบนั้นๆ

ข. แนวทางสำหรับดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติจริยธรรม

1. ต้องให้ผู้เรียนรู้ได้มีโอกาสเห็นตัวอย่างที่ดีและให้ปฏิบัติตามเป็นเวลานานเพียงพอจนเป็นนิสัย

2. ต้องให้มีการศึกษา หรืออบรมอย่างลึกซึ้งเป็นระยะๆ ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานพอ เพื่อช่วยให้เกิด “ความคิดเห็นที่ถูกต้อง”

3. ต้องให้มีโครงการแนะแนวโดยใช้ธรรมชาติในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ชี้แจงให้ข้อคิด ชี้แนะในการแก้ไขปัญหาชีวิตบางประการ ก่อให้เกิดความอบอุ่นใจ ใจมั่นคง ไม่เอนเอียงไปในทางชั่ว ทั้งนี้อาจทำการแนะแนวรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้และให้จัดทำโดยสม่ำเสมอควบคู่กันไปกับการศึกษาอบรม

ค. วิธีดำเนินการ

1. ตั้งคณะกรรมการจริยธรรมขึ้นไว้เป็นประจำในหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเป็นประธานผู้ทรงคุณวุฒิทางจริยธรรมตลอดทั้งปีและคอยควบคุมดูแลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดนั้น ตลอดจนคอยคิดปรับปรุงแก้ไขแผนการปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อใช้ในปีต่อไป

2. ในแผนงานที่จะจัดทำขึ้นนั้น ต้องให้มีงานด้านสร้างเสริม ต่อไปนี้

2.1 สร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาอบรม และการปฏิบัติจริยธรรมขึ้นภายในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา เช่น

- ผู้เป็นหัวหน้าทุกระดับจะต้องเข้าใจเรื่องจริยธรรมดีพอสมควรและต้องบังคับตนเองให้ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นต้น ว่าในเรื่องศีล 5 ยุติธรรม ทานมัย ซื่อสัตย์ สุจริต กตัญญู กตเวที ฯลฯ

- จัดให้มีการรณรงค์ภายในหน่วยงานหรือในสถานศึกษา เพื่อเชิญชวนให้ทุกคนได้ประพฤติตามแนวทางของจริยธรรม ทั้งนี้โดยเชิญชวนติดต่อกันเป็นระยะๆ มิให้ขาดสายและเชิญชวนให้ถือว่าการประพฤติตามแนวทางของจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มิเกียตรงยิ่ง ไม่ใช่สิ่งที่น่าละอาย สิ่งที่น่าละอายนั้นคือ การกระทำความชั่ว

- จัดตั้งชุมนุมจริยธรรมศึกษาไว้ขึ้นเป็นประจำ เพื่อทุกคนจะได้พบปะสนทนา ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปาฐกถา อภิปราย อ่านเขียนเกี่ยวกับจริยธรรมหรือจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น จัดนิทรรศการด้านจริยธรรม จัดโครงการบริจาคแก่ผู้ขาดแคลน จัดโครงการฟั่งธรรม ฯลฯ ตามที่เหมาะสม ทั้งหมดนี้ก็เพื่อสร้างให้มีบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในเรื่องจริยธรรมตลอดทั้งปีนั่นเอง

2.2 จัดการอบรมจริยธรรมภายในหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาเมื่อมีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ก็ให้ผู้ทรงคุณวุฒิอบรมจริยธรรมให้แก่ทุกคน เป็นการประจำและแน่นอน โดยเลือกหัวข้อธรรมให้เหมาะสมและลึกซึ้งเพียงพอ (อนึ่ง ควรสร้างผู้ทรงคุณวุฒิของตนไว้เอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสะดวกยิ่งขึ้นในการอบรมและปฏิบัติ)

2.3 จัดให้มีการแนะนำภายในหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาจัดให้มีหน่วยงานแนะนำทางจริยธรรมขึ้นไว้เพื่อช่วยแนะเป็นรายตัว หรือเป็นกลุ่มตามที่เหมาะสมในเรื่องของชีวิตและการดำรงชีวิตช่วยคิดแก้ปัญหาของชีวิตบางประการเป็นที่พึ่งทางใจคอยกระตุ้นให้ประพฤติดี ไม่คดโกง ถ้าเป็นข้าราชการก็ให้คอยกระตุ้นให้กระทำความดี “ให้เป็นที่ยกย่องของประชาชน” ฯลฯ ทั้งนี้ให้ใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการแนะนำ

3. ในแผนงานที่จะจัดทำขึ้นนั้นต้องมีงานด้านส่งเสริมดังต่อไปนี้

3.1 ถ้าเป็นข้าราชการ เมื่อสอบเข้ามาได้แล้วก่อนบรรจุแต่งตั้งต้องอบรมจริยธรรมอย่างเข้มข้นเสียก่อน

3.2 เมื่อแต่งตั้งแล้ว ต้องอบรมจริยธรรมไว้เรื่อยๆ เป็นระยะๆ ซึ่งก็คือเป็นการอบรมข้าราชการประจำการนั่นเอง

3.3 ในการสอบเพื่อเลื่อนระดับ ต้องสอบเรื่องจริยธรรมด้วย โดยถือเป็นเรื่องสำคัญ

3.4 ในการเลื่อนระดับหรือขึ้นเงินเดือนนั้นให้พิจารณาเรื่องความประพฤติเป็นเรื่องสำคัญด้วย และต้องพิจารณาอย่างจริงจังให้สมกับที่อยู่ในบรรยาภาศแห่งจริยธรรม

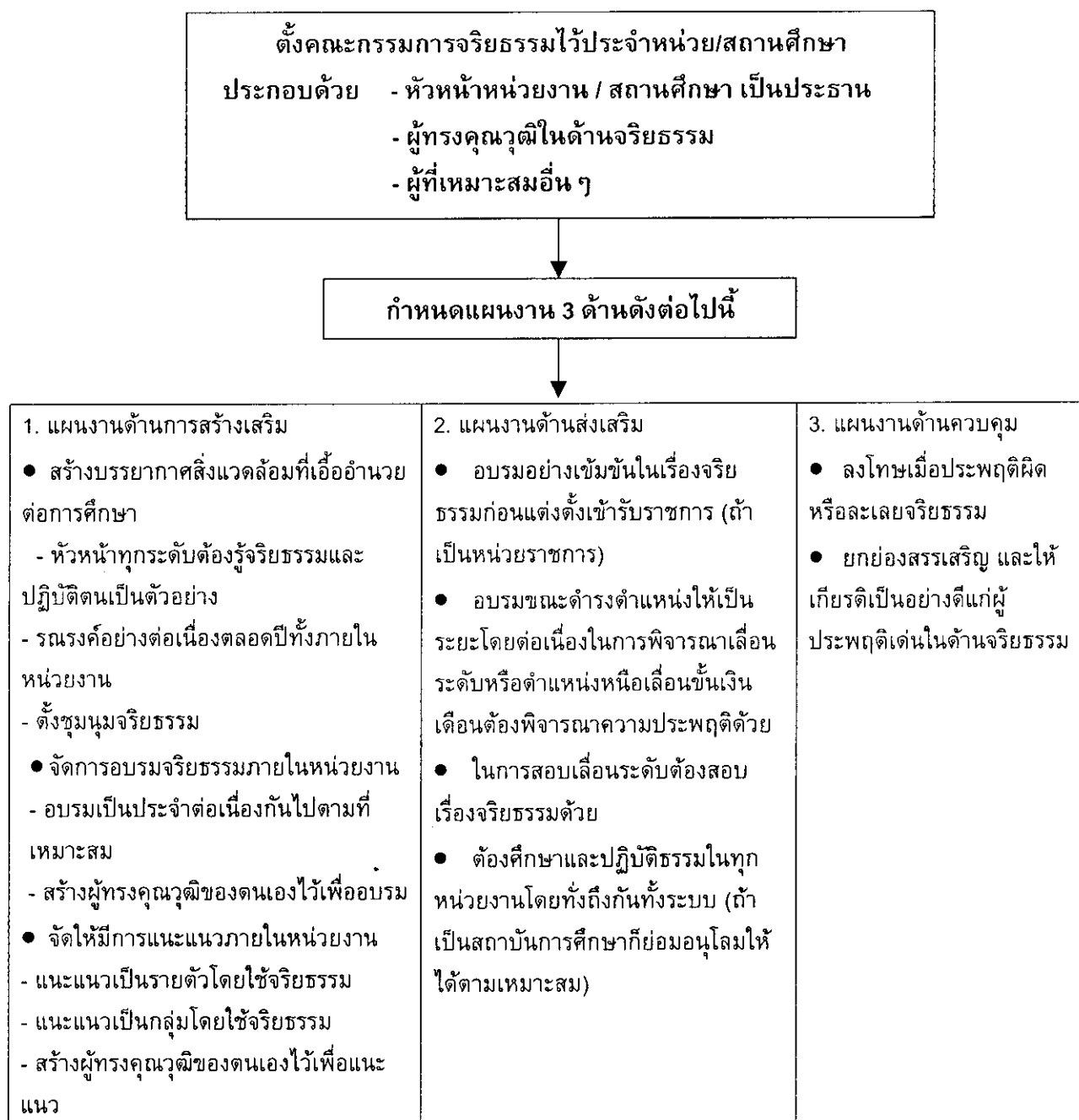
4. ในแผนงานที่จะจัดทำขึ้นนั้น ต้องให้มีงานด้านควบคุมดังนี้

4.1 ใครประพฤติผิดจริยธรรมหรือละเลยต้องลงโทษตามควรแก่กรณีอย่างเคร่งครัด

4.2 ใครประพฤติดีเด่นในด้านจริยธรรมต้องยกย่องสรรเสริญและให้เกียรติแก่ผู้นั้น

เป็นอย่างดี

แผนผังวิธีปลูกฝังจริยธรรมในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 2 แผนผังวิธีปลูกฝังจริยธรรมในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา

5. จริยธรรมทางธุรกิจ

5.1 ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ

สุรพจน์ สุวรรณพานิช (2531 : 19) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจไว้ คือ พฤติกรรมที่เหมาะสมและยุติธรรม ซึ่งธุรกิจนั้นเลือกที่จะปฏิบัติอันอาจจะอยู่นอกเหนือขอบเขตการควบคุมของกฎหมายหรือข้อกำหนดต่างๆ และถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่ธุรกิจนั้นจะตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องภายในและภายนอกองค์กร ภายใน เช่น ผลประโยชน์และความยุติธรรมต่อผู้ถือหุ้น ลูกค้า พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ที่สมควรจะได้รับ ส่วนภายนอก เช่น ผลประโยชน์ของชุมชน สังคมและรัฐ โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะสอดคล้องกับมาตรฐานและค่านิยมของสังคม

สมชาย ภาคภาสน์วิวัฒน์ และคนอื่นๆ (2533 : 39) ได้อธิบายถึงความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจว่า เป็นการนำหลักแห่งความถูกต้องมาใช้ในพฤติกรรมทางธุรกิจ พฤติกรรมใดถูกต้องตามหลักจริยธรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องหรือขัดแย้งของพฤติกรรมนั้น กับค่านิยมเกี่ยวกับความถูกต้อง และความยุติธรรมของสังคมนั้นๆ

อำนวย วีรวรรณ (2533 : 33) ได้อธิบายสรุปไว้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจเป็นหลักเกณฑ์ที่นักธุรกิจจะพึงยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เห็นได้ชัดว่านักธุรกิจไม่ใช่สักแต่เป็นพ่อค้า แต่เป็นบุคคลผู้ประกอบกิจการที่มีได้คำนึงถึงแต่ผลกำไรที่จะได้รับแต่เพียงอย่างเดียว เป็นบุคคลที่มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อ ความเป็นธรรม มีความเข้าใจ เป็นอย่างดีในบทบาทและความสำคัญทั้งของตนเอง ของส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม

กมล อัญชัญภาติ (2536 : 296) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ คือ คุณภาพและจริยธรรมที่ได้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้ประพฤติให้เป็นไปในแนวทางที่จะอำนวยประโยชน์สุขให้แก่ทั้งตนเองในฐานะผู้ประกอบการ องค์กร รัฐบาล บุคคลอื่นๆ ในสังคมตลอดจนสภาวะแวดล้อม

ไชย ณ พล (2536 : 53) ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณทางธุรกิจไว้ว่า หมายถึง มาตรฐานของการผลิตสินค้า และการให้บริการเพื่อผลตอบแทนตามคุณค่าของการลงทุน โดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย กล่าวคือ ทั้งเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน ผู้บริโภค ผู้รับบริการ รัฐบาล และสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจร่วมกัน

นิยะดา ชุนหวงศ์ (2536 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจ คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์สุจริตที่แต่ละคนมีหลักประจำใจของตน หรือเป็นค่านิยมของกลุ่มคนซึ่งทำให้คนเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมของตนเองหรือกลุ่มอย่างถูกต้องเป็นธรรม ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง จริยธรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือในประเทศใดประเทศหนึ่งอาจจะไม่เหมือนกันก็ได้

วันทนี ภูมิภักทราคม และคนอื่นๆ (2537 : 236) ได้สรุปจรรยาบรรณของนักธุรกิจไว้ คือ การเป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่ดี จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีคุณสมบัติและจรรยาบรรณของนักธุรกิจ

อย่างน้อยจะต้องมีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อลูกค้า ต่อเพื่อนร่วมงาน และคู่แข่งชั้น จะมีส่วนช่วยให้กิจการดำเนินไปได้ด้วยดี และไปสู่ความสำเร็จได้

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2538 : 268) ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณนักธุรกิจว่า หมายถึง ความประพฤติและคุณธรรมที่เหมาะสม สามารถยึดถือเป็นแนวทางสำหรับประกอบอาชีพเพื่อรักษาชื่อเสียงและเกียรติภูมิให้ดำรงอยู่ตลอดไป

เกียรติศักดิ์ จีระเชียรนาถ (สุภาพร พิศาลบุตร. 2544 : 68 ; อ้างอิงจาก เกียรติศักดิ์ จีระเชียรนาถ, 2542 : 112) ได้กล่าวว่า จริยธรรมทางธุรกิจ คือ ความตั้งใจของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกิจ ควรปฏิบัติต่อกันอย่างมีเหตุผลและไว้วางใจซึ่งกันและกัน แม้ว่าวัตถุประสงค์ของการทำธุรกิจก็เพื่อสร้างความมั่งคั่ง แต่ผู้เป็นเจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของต้องรักษามาตรฐานการปฏิบัติที่ดีต่อลูกค้า ลูกจ้าง คู่ค้า หรือเจ้าหน้าที่ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายที่ตายตัวแต่ความพยายามอันต่อเนื่องในการปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อสัตย์ และไว้วางใจในทุกกรณีเป็นสิ่งที่ควรยึดถือ

อานันท์ ปันยารชุน (จินตนา บุญบงการ. 2544 : 15 ; อ้างอิงจาก อานันท์ ปันยารชุน. ม.ป.ป.) ให้ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง การผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมนโยบายและการปฏิบัติของภาคธุรกิจในการสร้างความสำเร็จในการประกอบการอย่างมีความรับผิดชอบ มีความยั่งยืนมีผลในระยะยาว ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการนั้นๆ อันได้แก่ ผู้ลงทุน ลูกจ้าง ลูกค้า ชุมชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมอย่างสมดุล

พิภพ ชว่งเงิน (2546 : 9 - 10) กล่าวว่า จริยธรรมทางธุรกิจ คือ การทำธุรกิจอย่างผู้มีจริยธรรม หมายถึง เป็นผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตจำหน่าย (ค้า) หรือบริการด้วยจรรยาวัตรที่ดีงาม มีคุณธรรม มีมารยาท ซื่อตรง ยุติธรรม จริยธรรมทางธุรกิจ เป็นความชอบธรรมในวงจรกิจกิจ รวมถึงกลไกในการจัดการองค์ประกอบต่างๆ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ มนุษย์ ทุน สังคม เทคโนโลยี ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้คุณภาพและราคาที่น่าปรารถนาของสังคม และจริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง กลไกทุกส่วนที่ให้ความชอบธรรมเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของธุรกิจ

นาสซ์ (สุภาพร พิศาลบุตร. 2544 : 67-68 ; อ้างอิงจาก Nash, 1990 : 5) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจว่า เป็นการศึกษาถึงบรรทัดฐานทางจริยธรรมส่วนตัวที่ได้นำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมและเป้าหมายขององค์กรการค้า ทั้งนี้ไม่ใช่มาตรฐานทางจริยธรรมที่แยกออกไป แต่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่มีจริยธรรมและแสดงตนเป็นตัวแทนของระบบในทางธุรกิจจะก่อให้เกิดปัญหาอันเป็นเอกลักษณ์ได้อย่างไร นาสซ์กล่าวว่า จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวข้องกับขอบข่ายพื้นฐานสามประการของการตัดสินใจในการบริหารการจัดการคือ

1. ทางเลือกเกี่ยวกับกฎหมายควรจะเป็นอย่างไรและควรจะปฏิบัติตามกฎหมายนั้นหรือไม่
2. ทางเลือกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่อยู่นอกเหนืออำนาจกฎหมาย

3. ทางเลือกเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของผลประโยชน์ส่วนตัวให้มาก่อนผลประโยชน์ของบริษัท

จากความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจที่ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ไว้ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพทางธุรกิจที่ได้กำหนดขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ ซึ่งจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม สำหรับนักธุรกิจพึงยึดถือปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และมีความสำนึกในความรับผิดชอบให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยงานราชการ และสังคม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้นๆ

5.2 ความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ

จริยธรรมทางธุรกิจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจที่ดีมีความสามารถและมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจย่อมจะเป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันให้ธุรกิจประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับเชื่อถือ ได้รับโอกาส มีข้อได้เปรียบในเชิงธุรกิจ และมีแนวโน้มที่จะรุ่งโรจน์ ดังที่ ไชย ณ พล (2536 : 54-55) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมเป็นหนทางแห่งความสำเร็จที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ อาจจำแนกความสำคัญได้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความเชื่อ (Credit) เป็นปัจจัยที่ได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทั้งในด้านการลงทุนและตลาด
2. ก่อให้เกิดการทุ่มเท (Devotion) เมื่อปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างมีมนุษยธรรมและมีการพัฒนาต่อเนื่อง พนักงานย่อมทุ่มเทความสามารถต่อการผลิตหรือการบริการอย่างเต็มกำลังความสามารถ
3. ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) ย่อมมีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ (Brand Royalty) จึงเป็นที่มาแห่งความร่ำรวย
4. ก่อให้เกิดการลดหย่อนทางกฎหมาย เพราะมีประวัติที่ดีงาม หากพลาดพลั้งมีคดีความกับบุคคลอื่น
5. ก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีความสุข เพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างก็สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

มูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย (อำนวยการ วิจิตรวรรณ. 2533 : 3-5) กลุ่มคณะกรรมการมูลนิธิฯ ได้พิจารณาเห็นพ้องต้องกันว่า คุณสมบัติที่จะสร้างความเป็นเลิศให้กับนักบริหารไทยนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับความรู้ทางธุรกิจและวิชาการเท่านั้น สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องคล่องธรรม จริยธรรมของนักธุรกิจควรจะได้รับปลูกฝังให้อยู่ในจิตสำนึก

ให้นักธุรกิจดำเนินธุรกิจของตนในกรอบของการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีของชาติ ต้องไม่ดำเนินการใดๆ อย่างขาดคุณธรรมและเป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่น และมีความเชื่อมั่นว่า นักธุรกิจใดก็ตามหากดำเนินธุรกิจอยู่ในกรอบที่เรียกว่า “จริยธรรมนักธุรกิจ” แล้ว ก็จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาวหลายชั่วอายุคน เป็นความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับของทุกคนต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

พิภพ ขวัญเงิน (2546 : 40 - 41) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของจริยธรรมต่อองค์การธุรกิจ ดังนี้

1. จริยธรรมก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) มีผลต่อตำแหน่งทางการค้าของบริษัท (Positioning) มีผลต่อความนิยมความภักดีที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าและบริการของบริษัท (Brand Royalty) ภาพลักษณ์ที่ดีในทางการค้ามีผลโดยตรงต่อการกำหนดราคาสินค้า (Pricing) และความภักดีต่อสินค้าและบริการมีผลโดยตรงต่อยอดขาย (Sales Volume) เหล่านี้มีผลโดยตรงต่อกำไร จึงรวบยอดได้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจคือที่มาแห่งรายได้และความร่ำรวย

2. จริยธรรมเป็นปัจจัยให้ธุรกิจยั่งยืนและก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีความสุข ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน มีความบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าผู้ถือหุ้น ผู้ค้า ผู้ร่วมงาน ลูกค้า สังคม และรัฐบาลล้วนต่างมีจริยธรรม คุณธรรมต่อกัน ทุกฝ่ายจะมีสัมพันธภาพที่ดี มีความอบอุ่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสบายใจ การทำงานอย่างมีจริยธรรมเป็นการทำงานที่รู้สึกว่าง่าย มีความสุข ปราศจากปัญหาและความเครียด

3. จริยธรรมก่อให้เกิดความเชื่อถือ (Credit) คนที่มีจริยธรรมต้องซื่อสัตย์ ถ้ามีความซื่อสัตย์จะได้รับความเชื่อถือ ความเชื่อถือเป็นที่มาของเครดิตทางการค้า เครดิตทางการค้าเป็นปัจจัยที่ทำให้ได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทั้งในด้านการลงทุนและการตลาด

4. จริยธรรมก่อให้เกิดการลดหย่อนทางกฎหมาย องค์การธุรกิจที่มีประวัติอันยาวนาน มีคุณความดี จริยธรรมดีงาม การติดต่อราชการจะได้รับความสะดวก ได้รับการยอมรับ แม้ศาลก็ลดหย่อนโทษ

5. จริยธรรมก่อให้เกิดการทุ่มเท (Devotion) ของคนทำงาน เพราะมีความรัก ความศรัทธา มีความภูมิใจในองค์การของตน อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพอันทรงคุณภาพ (Qualitative Efficiency) การผลิตที่เต็มกำลัง (Full Capacity) พนักงานหรือบุคลากรทุกคนขององค์การย่อมมีกตัญญูกตเวที องค์การธุรกิจที่มีน้ำใจ มีจริยธรรม ปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างยุติธรรม มีมนุษยธรรม มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ย่อมจะเกิดความรัก ความผูกพัน เต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถทั้งร่างกาย แรงใจ และความคิดให้แก่องค์การอย่างเต็มที่ในทุกๆ งาน จึงนำมาซึ่งผลงานที่ดี มีปริมาณ คุณภาพ และบริการที่สมบูรณ์

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2538 : 268-274) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจที่ทำให้การประกอบธุรกิจประสบผลสำเร็จคือ

1. ด้านการผลิตสินค้า (The Ethical in Producing) ทำให้การผลิตสินค้าได้มาตรฐาน ให้ความสำคัญปลอดภัยต่อผู้บริโภค การส่งมอบสินค้าแก่ลูกค้าตรงเวลาทันตามต้องการของผู้บริโภค

2. ด้านการจำหน่ายสินค้า (The Ethical in Distribution) การตั้งราคาสินค้า เหมาะสมไม่เอารัดเอาเปรียบลูกค้า ส่งมอบสินค้าครบถ้วนตามจำนวนที่สั่งซื้อ ไม่จำหน่ายตัดราคาให้ต่ำกว่าผู้อื่น

3. ด้านการบริการ (The Ethical in Service) มีความรับผิดชอบการบริการ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งสินค้า การบริการหลังการขาย การบริการผ่อนชำระ บริการในด้านความปลอดภัย และการบริการด้านข้อมูลข่าวสารโดยไม่หลอกลวงลูกค้า

4. ด้านความซื่อสัตย์ในอาชีพธุรกิจ (The Ethical in Business Honor) มีความสำคัญอย่างมาก ย่อมจะแสดงถึงศักดิ์ศรีและความเชื่อมั่นต่อกัน ถ้าไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกันแล้ว ธุรกิจจะมีอายุยืนยาวได้ยาก

5. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (The Ethical in Social Responsible) ไม่ผลิตสินค้าที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีการควบคุมเสียง สี และกลิ่น มิให้รบกวนแก่ชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เสียสละช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาส เจนียความ สุข แบ่งปันแก่ผู้ยากไร้

6. คุณธรรมของพนักงานขาย (The Ethical of Salesman) ด้วยการยึดหลักแห่งคุณภาพ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่โต้เถียง ดุฎกหรือเยาะเย้ยลูกค้า มีความซื่อสัตย์สุจริต มีธรรมาศัยไมตรีอันดีต่อลูกค้า

7. การปฏิบัติตามกฎหมาย (Follow the Rule and Regulation) ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด รักษาสิทธิและเสรีภาพของปวงชน ไม่ว่าจะเป็นการตั้งราคาสินค้าหรือการแข่งขันทางการค้า

สมพร เทพสิทธา (2544 : 6-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ จำแนกได้ดังนี้

1. ธุรกิจที่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะได้ระบความเจริญอย่างมั่นคงและยั่งยืน ส่วนธุรกิจที่มุ่งแต่แสวงหาผลกำไรและผลประโยชน์ โดยไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจอาจจะมีความเจริญชั่วคราว แต่ในที่สุดก็จะต้องประสบปัญหาและความหายนะ

2. ธุรกิจที่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจ จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เป็นธุรกิจที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ ตรงกันข้ามกับธุรกิจที่ไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจมุ่งแต่แสวงหาผลประโยชน์และผลกำไรอย่างเดียว ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าและประชาชน จะขาดความเลื่อมใสศรัทธาจากลูกค้าและประชาชน และสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่สังคมและประเทศชาติ

3. หากนักธุรกิจส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจ โดยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางธุรกิจ จะช่วยให้ธุรกิจและเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า การที่ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน ในกลางปี 2540 สาเหตุหนึ่งที่สำคัญเป็นเพราะผู้ประกอบการธุรกิจทางธนาคารและการเงิน เช่น บริษัทหลักทรัพย์ไม่ได้ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจ มีความโลภ เห็นแก่ตัว มีการทุจริต คดโกง

4. การปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจ จะช่วยให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม ไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันอย่างไม่เป็นธรรม ไม่เกิดการรวมตัวกันสร้างอำนาจผูกขาดที่เอารัดเอาเปรียบต่อคู่แข่ง

5. โลกในปัจจุบันเป็นโลกของยุคโลกาภิวัตน์ ต้องมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง การปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะช่วยส่งเสริมสมรรถนะการแข่งขัน ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ

ความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจตามที่จินตนา บุญบงการ (2524 : 32-34) ให้ความสำคัญคือ

1. เพื่อความสามารถในการแข่งขัน จอห์น เอเกอร์ (John Aker) อดีตประธานกรรมการของไอบีเอ็ม ได้เคยกล่าวไว้ว่า ถ้าผู้บริหารกิจการไม่มีจริยธรรม กิจการนั้นๆ จะไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ ทั้งในตลาดระดับชาติและนานาชาติ

2. การเพิ่มผลผลิต (Productivity) การใช้จริยธรรมในธุรกิจช่วยสร้างความสามารถในการผลิตให้สูงขึ้น เนื่องจากพนักงานของบริษัทเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากวิธีการจัดการของฝ่ายบริหาร ถ้าการจัดการนั้นมีจริยธรรม ผลกระทบต่อพนักงานจะเป็นบวก ทำให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำงานและมีความจงรักภักดีต่อบริษัทมากขึ้น อันมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิตของบริษัท

3. การบริหารที่มีจริยธรรมทำให้บริษัทมีความเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากช่วยส่งผลกระทบทางบวกต่อผู้ที่มีส่วนได้เสียที่อยู่นอกบริษัท เช่น ลูกค้า เป็นต้น ทำให้ลูกค้ามีศรัทธาเชื่อถือต่อบริษัท นอกจากนี้ยังทำให้สาธารณชนยอมรับในบริษัท การยอมรับเช่นนี้ทำให้บริษัทมีความมั่นคงและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การออกกฎข้อบังคับของรัฐบาล การทำธุรกิจที่มีจริยธรรม และการบริหารที่มีจริยธรรมช่วยลดความจำเป็นที่รัฐต้องออกข้อบังคับ การมีข้อบังคับเป็นจำนวนมากและมีรายละเอียดปลีกย่อย ย่อมทำให้ธุรกิจและการบริหารจัดการในภาคเอกชนขาดความคล่องตัว ได้มีแนวโน้มที่รัฐจะออกกฎเกณฑ์และข้อบังคับมากขึ้นเพื่อรักษาสິงแวดล้อม เพื่อควบคุมธุรกิจให้รับผิดชอบต่อสังคมและสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

5. มีความห่วงใยในด้านสิ่งแวดล้อมและเกียรติภูมิ และคุณค่าของชีวิตมนุษย์มากขึ้น ปัจจุบันความห่วงใยในด้านนี้มีมากขึ้น องค์การของประชาสังคม (Civil Society Organizations) และองค์กรเอกชน (Non-Government Organizations - NGOs) ได้มีบทบาทมากขึ้นในการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนคนธรรมดา และผู้ยากไร้ และความเป็นธรรม ธุรกิจและการบริหารภาคเอกชนจะต้องมีจริยธรรมมากขึ้นเพื่อจะได้ประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกับประชาสังคม (Civil Society) และลดแรงกดดันจากกลุ่มเอกชนทั้งหลาย

6. นักธุรกิจที่มีจริยธรรมจะสามารถช่วยป้องกันไม่ให้อันตรายเกิดขึ้นแก่ชุมชน เช่น การที่โรงงานอุตสาหกรรมไม่ทิ้งของเสียหรือเป็นพิษ ย่อมทำให้ชุมชนมีความปลอดภัย

7. ธุรกิจที่มีจริยธรรมจะช่วยปกป้องผู้ที่ทำงานให้กับธุรกิจนั้นๆ เช่น การที่ไม่ต้องกังวลว่าจะต้องถูกสอบสวนถูกค้นประวัติ ย่อมทำให้เกิดความสบายใจในการทำงาน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ธุรกิจที่มีจริยธรรมช่วยดึงดูดให้คนมาทำงานกับบริษัท เพราะโดยปกติแล้วคนเรามักชอบที่จะทำงานในบริษัทที่มีความถูกต้องชอบธรรมและสังคมยอมรับ

วันทนี ภูมิภักทราคม และคนอื่นๆ (2537 : 236) ได้กล่าวสรุปว่า การมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างน้อยนักธุรกิจจะต้องมีจริยธรรมต่อตนเอง ต่อลูกค้า ต่อเพื่อนร่วมงานและคู่แข่ง ซึ่งมีส่วนช่วยให้กิจการดำเนินไปด้วยดี และไปสู่ความสำเร็จได้ หากไม่มีจริยธรรมแล้วจะนำธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ค่อนข้างลำบาก

จากที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ เพราะการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกทำนองคลองธรรมในการดำเนินธุรกิจ ย่อมจะได้รับการยอมรับนับถือและเกิดความเชื่อถือระหว่างกัน อันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ย่อมจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในระยะยาวและประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ

5.3 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ

ธุรกิจจะเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงถาวรโดยมีกำไรในระยะยาวได้ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องดำเนินธุรกิจโดยอยู่ภายใต้กรอบของจริยธรรม ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจตามบทบาทหน้าที่หลัก 6 ประการคือ จริยธรรมที่มีต่อลูกค้า ผู้ลงทุน คู่แข่งขัน หน่วยงาน พนักงน และสังคม ในประเทศไทย ได้มีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจมาเผยแพร่ในหมู่นักธุรกิจ และขณะนี้ก็ได้มีธุรกิจหลายแห่งที่ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจแล้ว ถ้าคนส่วนใหญ่ในวงการยอมรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกติกาเดียวกัน และไม่ยอมรับให้คนจำนวนน้อยเอาเปรียบผู้อื่นโดยไม่ยอมปฏิบัติตามกติกาหรือจรรยาบรรณนั้น นักบริหารธุรกิจที่มีจริยธรรมก็จะสามารถอยู่รอดได้ด้วยดี และวงการบริหารธุรกิจก็ดีขึ้นด้วยการรักษจริยธรรมในธุรกิจ อาจทำได้หลายทาง ดังนี้

1. การตั้งข้อกำหนดทางจริยธรรม (Code of Ethics) คือจะมีการกำหนดกฎข้อบังคับ ซึ่งอาจเรียกว่า จรรยาบรรณ ไว้เป็นหลักปฏิบัติ

2. การปฏิบัติชอบ (Practice of Virtue) ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกที่ควร สิ่งใดที่ไม่ถูกก็จะไม่กระทำ

3. การตั้งสถาบันส่งเสริมจริยธรรม (Business Ethics Bureau) โดยสถาบันจะจัดทำข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นไว้ให้สมาชิกของตนปฏิบัติตามตัวอย่าง เช่น สมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย ได้กำหนดจรรยาบรรณให้สมาชิกปฏิบัติ ด้วยความเชื่อมั่นว่านักธุรกิจใดก็ตามหากดำเนินธุรกิจอยู่ในกรอบ

ที่เรียกว่า “จริยธรรมในการทำธุรกิจ” แล้ว จะมีความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาว เป็นความเจริญก้าวหน้า ที่ทรงคุณค่า เป็นที่ภาคภูมิใจของคนรุ่นต่อๆ ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งมีตัวอย่างมากมายทั้งภายในประเทศและประเทศอื่นๆ ทั่วโลก (ประยูร จินดาประดิษฐ์. 2535 : 10)

ในอดีต ธุรกิจได้เสนอตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญ และความสงบสุขของสังคม การปฏิบัติของธุรกิจเป็นไปแบบสมัครใจ (Voluntary) ต่อมาเมื่อมีการเรียกร้องสิทธิให้มีการรักษาผลประโยชน์ของสังคมมากขึ้น จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม จึงมีความโน้มเอียงอยู่ภายใต้กฎหมายข้อบังคับหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้น (Mandate) ในปัจจุบันแนวความคิดด้าน จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เริ่มจะถือกันว่าเป็นการลงทุนระยะยาวของธุรกิจนั้นๆ (Investment) เท่าที่ผ่านมา แนวคิดด้านจริยธรรมมีเงื่อนไขข้อกำหนดที่ไม่ชัดเจน ดังนั้นการตัดสินใจว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตรงตามหลักจริยธรรมหรือไม่ จะดูได้จากผลของการกระทำ (Consequential) ว่าอยู่ในเงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้หรือไม่

1. มีประโยชน์สูงสุดต่อสังคมหรือไม่ (Cost Benefit)
2. มีการเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือไม่ (Right)
3. มีความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในด้านการแบ่งปันผลประโยชน์หรือไม่ (Fair and Just)

แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสูงขึ้น จึงมีปัจจัยหลายอย่างที่อาจจะส่งเสริมให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างขาดจริยธรรมมากขึ้น เช่น

1. โอกาสในการดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น
2. การควบคุมของรัฐบาลที่ผ่อนคลายลง
3. ความต้องการที่จะควบคุมกิจการ
4. เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์
5. การโอนย้ายเงินทุนทางด้านอิเล็กทรอนิกส์

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้การตัดสินใจในการดำเนินงานค่อนข้างจะขึ้นอยู่กับแนวความคิดบุคคล และอุปนิสัยของผู้ดำเนินงานซึ่งหากขาดจริยธรรมหรือมองไม่เห็นความสำคัญ ก็จะมีโอกาสทำสิ่งที่ไร้จริยธรรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจนั้น ควรเป็นผู้บริหารทุกระดับจะต้องตัดสินใจในเรื่องนี้ รวมทั้งจะต้องปลูกฝังให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานและควบคุมความอยู่รอดของบริษัทในระยะยาว รวมทั้งมีผลต่อการดำเนินงานภายในบริษัทด้วย จริยธรรมที่กำหนดไว้ได้รับความสนใจคือ

1. ความเป็นส่วนตัวและสิทธิของแต่ละบุคคล (Privacy)
2. ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (Safety)

3. ผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Impact on Environment)

การที่ผู้บริหารจะถือปฏิบัติในหลักจริยธรรมทางธุรกิจอย่างเหมาะสมในการดำเนินงานแต่ละวันนั้น ควรต้องมีแนวทางการดำเนินการ แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมของการให้บริการธุรกิจ ควรจะรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และการบริการ ยิ่งไปกว่านั้นควรรับผิดชอบต่อสัมพันธภาพระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน

5.4 บทบาทของนักธุรกิจ

นักธุรกิจเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป องค์การธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากที่จะดำเนินงานไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม อาชีพทางธุรกิจเป็นอาชีพที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับบทบาท และจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ (จินตนา บุญบงการ, 2538 : 12)

มูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย (Institute for Management Education for Thailand: IMET) (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544 : 207 - 213) ได้กำหนดบทบาทของนักธุรกิจต่อบุคคลอื่นๆ ดังนี้

1. นักธุรกิจต่อลูกค้า

ลูกค้า เป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ธุรกิจดำเนินการได้เป็นผู้ซื้อสินค้า และใช้บริการ ทำให้มีรายได้เพื่อการใช้จ่ายในการบริหารธุรกิจและกำไร ตลอดจนสร้างความเจริญเติบโตในธุรกิจต่อไป ดังนั้น ลูกค้าพึงได้รับการปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์ เป็นธรรม หากนักธุรกิจไม่สามารถรักษาลูกค้าของตนไว้ได้ก็ไม่สามารถรักษาธุรกิจของตนไว้ได้เช่นกัน

นักธุรกิจพึงปฏิบัติต่อลูกค้าดังนี้

- พึงขายสินค้าและบริการในราคายุติธรรม เหมาะสมกับคุณภาพ
- พึงขายสินค้าและบริการให้ถูกต้องตามจำนวน คุณภาพ ราคาที่ตกลงกัน และมีความรับผิดชอบตามภาระผูกพันของตน
- พึงดูแลและให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าในสภาวะใด
- พึงละเว้นการกระทำใดๆ ที่จะควบคุมการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อหรือรับบริการโดยใช้ความใหญ่ขององค์กรเป็นเครื่องต่อรอง หรือการซื้อขายโดยวิธีต่างตอบแทนกัน หรือการสร้างเงื่อนไขกำหนดให้ลูกค้าต้องทำตาม
- พึงละเว้นการกระทำใดๆ เพื่อให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นโดยไม่มีเหตุผล
- พึงปฏิบัติต่อลูกค้า และให้บริการอย่างมีน้ำใจไมตรี มีอัธยาศัยที่ดีต่อกัน

2. นักธุรกิจต่อสู้แข่งขัน

การแข่งขันจะกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภค การมีคู่แข่งทำให้นักธุรกิจพยายามทำให้ธุรกิจของตนเจริญก้าวหน้าได้เร็ว เกิดการตื่นตัวปรับเปลี่ยนการผลิต ปรับปรุงสินค้าและบริการ ลดค่าใช้จ่ายเพื่อแข่งขัน การแข่งขันเป็นสิ่งพิสูจน์ความสามารถ สร้างสรรค์ มีใช้การทำลายล้างซึ่งกันและกัน

นักธุรกิจจึงควรปฏิบัติต่อคู่แข่งดังนี้

- พึงละเว้นจากการกลั่นแกล้ง ให้อยู่สบาย สบายใจ ไม่ว่าโดยทางตรง ทางอ้อม หรือด้วยการข่มขู่และกีดกัน อันจะทำให้คู่แข่งเสียโอกาสอย่างไม่เป็นธรรม

- พึงให้ความร่วมมือในการแข่งขันเพื่อสร้างสภาวะตลาดที่ดี เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้า หรือบริการใหม่ๆ รวมทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์สูงสุด

3. นักธุรกิจต่อหน่วยราชการ

หน่วยราชการ เป็นหน่วยงานของสังคมที่ทุกคนในชุมชนต้องมีการติดต่อในแง่ของรัฐ หน่วยราชการเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารของรัฐต่อประชาชน เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย เป็นการปกป้องผู้อ่อนแอจากผู้มีกำลัง เป็นการป้องกันการใช้กำลังในทางมิชอบ ด้วยหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร เป็นธรรมดาที่บุคคลในชุมชนจะรู้สึกต่อต้านและไม่ยอมรับในเบื้องต้นหากผู้ใช้อำนาจบริหารนั้นมิได้ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือ นักธุรกิจเองก็มีปัญหาเสมอเมื่อต้องติดต่อกับหน่วยราชการ ซึ่งบางครั้งปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เข้าใจในลักษณะการทำงานของกันและกัน บางครั้งนักธุรกิจเองก็ไม่เข้าใจหลักการและเหตุผลของรัฐ หรืออาจเป็นว่านักธุรกิจเองมีความรู้เฉพาะในเรื่องของตน ไม่ได้มองภาพรวมทั้งหมด ดังที่ข้อมูลราชการมีอยู่ และบ่อยครั้งเกิดปัญหาจากบุคคลผู้ปฏิบัติราชการ หรือข้าราชการผู้ใช้อำนาจรัฐนั้นได้ใช้อำนาจที่ตนได้รับมอบหมายในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลมิใช่รัฐ และบุคคลย่อมถูกเพิกถอนจากการใช้อำนาจนั้นได้ หากใช้ไม่ถูกต้อง นักธุรกิจย่อมไม่ถือว่าข้าราชการกับรัฐเป็นสิ่งเดียวกัน เมื่อนักธุรกิจทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อหน่วยราชการ ก็จะสามารถใช้หลักจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจกับหน่วยงานราชการได้โดยง่าย ไม่เกิดความลำบากใจและเดือดร้อนต่อตัวของนักธุรกิจและธุรกิจของตน

นักธุรกิจจึงควรปฏิบัติต่อหน่วยราชการดังนี้

- พึงทำธุรกิจกับหน่วยราชการอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์สุจริต และเป็นธรรม มีอัธยาศัยไมตรีประหนึ่งลูกค้าทั่วไป

- พึงปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายในการทำธุรกิจ บัญชี เสียภาษีให้รัฐอย่างถูกต้อง ไม่เปิดโอกาสให้ข้าราชการประพฤติดมิชอบในธุรกิจของตน

- พึงละเว้นการติดสินบน จ้างวานข้าราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ตนในการประกอบธุรกิจ ไม่ว่าธุรกิจนั้นจะไม่ผิดกฎหมายก็ตาม

- พึงละเว้นการให้ความร่วมมือสนับสนุนการกระทำของข้าราชการที่มีต่อเจตนาทำการทุจริตไม่ว่าในทางใดๆ แม้จะไม่เกี่ยวข้องธุรกิจของตนก็ตาม
- พึงละเว้นการให้ของขวัญหรือของกำนัลใดๆ แก่ข้าราชการ เว้นแต่จะเป็นสิ่งของเล็กน้อยที่คนส่วนใหญ่ให้กันตามประเพณีนิยม
- พึงให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการในการทำหน้าที่พลเมืองดี ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน
- พึงมีทัศนคติที่ถูกต้องและมีความเชื่อถือต่อหน่วยงานราชการ ไม่มีอคติ หรือไม่พยายามหลีกเลี่ยงการติดต่อ พึงเชื่อว่านักธุรกิจกับข้าราชการสามารถร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาได้

4. นักธุรกิจต่อพนักงาน

พนักงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจและเป็นทรัพยากรที่มีค่าของธุรกิจ การมีพนักงานที่ดี ฐานะ มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง จะทำให้ธุรกิจดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพในผลงาน ทำให้นักธุรกิจมีภาระในการแก้ไขปัญหาน้อยลงและสามารถปฏิบัติงานด้านอื่นได้มากขึ้น นักธุรกิจที่ดีจะต้องศึกษาและมีความรู้ว่าจะควรบริหารพนักงานให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นานที่สุดอย่างไร

นักธุรกิจพึงปฏิบัติต่อลูกจ้างโดยยึดหลักดังต่อไปนี้

- พึงให้ค่าจ้างและผลตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและลักษณะงานรวมทั้งการให้รางวัลเมื่อธุรกิจมีกำไรหรือดีขึ้น
- พึงเอาใจใส่ในสวัสดิการ สถานที่ทำงาน สภาพการทำงาน และสภาพความเป็นอยู่ของพนักงานให้ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และจัดหาเครื่องป้องกันภัยอันอาจเกิดในการทำงาน รวมทั้งดูแลสุขภาพของพนักงานให้เหมาะสมกับงานด้วย
- พึงพัฒนา ให้ความรู้เพื่อเพิ่มความชำนาญและประสบการณ์ของพนักงานด้วยการฝึกอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของงาน
- พึงให้เป็นธรรมในการปกครองและพิจารณาผลตอบแทน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ให้โอกาสในการแสดงความสามารถเท่าเทียมกัน รวมทั้งให้สามารถออกความคิดเห็นได้โดยเสรี
- พึงศึกษาและทำความเข้าใจกับลักษณะนิสัยใจคอและความถนัดของพนักงานแต่ละคน จะทำให้รู้ว่าใครเหมาะกับงานใด และทำอะไรให้เขาทำงานได้ดีที่สุด พอใจกับงานที่เขาทำ
- พึงเคารพสิทธิส่วนบุคคลและความสามารถของพนักงาน และเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวไว้เป็นอย่างดี
- พึงให้ความเชื่อถือว่าไว้วางใจ มอบหมายงานที่มีความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น ให้ความยอมรับในฐานะที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน

- พึงให้คำแนะนำปรึกษาให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับการร้องขอหรือเมื่อเห็นว่าจำเป็นทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวตามความเหมาะสม

- พึงสนับสนุนให้พนักงานได้ประพฤติดนเป็นคนดีและมีโอกาสทำประโยชน์ต่อสังคม

5. นักธุรกิจต่อสังคม

สังคมเกิดจากการที่คนมาอยู่ร่วมกันโดยที่แต่ละคนมีหน้าที่ สิทธิ และเสรีภาพ ในฐานะที่เป็นพลเมืองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย เนื่องจากคนในสังคมและบุคคลมีความแตกต่างกันโดยสถานะ อาชีพ ศาสนา เชื้อชาติ และความเชื่อในเรื่องต่างๆ การที่ทุกคนมีความแตกต่างกันเหล่านี้นั้นจะอยู่รวมกันได้ได้อย่างสงบสุขนั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคม ช่วยกันสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม สภาพธรรมชาติ พัฒนาสังคมทั้งทางวัตถุ และจิตใจ มีการให้การให้อย่างสมดุลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนอยู่นอกเหนือจากขอบเขตของการบังคับของกฎหมายทั้งสิ้น โดยที่นักธุรกิจเป็นสมาชิกของสังคม มีสังคมเป็นฐานการประกอบธุรกิจของตน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมกระทบต่อธุรกิจได้ นักธุรกิจจึงควรถือเป็นความรับผิดชอบในอันที่จะมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยมีหลักปฏิบัติดังนี้

- พึงละเว้นการประกอบธุรกิจที่ทำให้สังคมเสื่อม ทั้งจิตใจและศีลธรรม อันส่งผลให้คนในสังคมขาดคุณภาพและสร้างค่านิยมที่ผิด เช่น การเปิดแหล่งอบายมุข แหล่งการพนัน รวมทั้งการสนับสนุนและจัดหาเพื่อให้เกิดธุรกิจดังกล่าว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งบั่นทอนความเจริญของสังคมทั้งสิ้น

- พึงละเว้นการประกอบธุรกิจที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย เป็นต้น

- พึงดูแลเอาใจใส่การประกอบกิจการของตน ป้องกันมิให้เป็นต้นเหตุก่อมลภาวะให้สิ่งแวดล้อมและสังคม เช่น การจัดระบายน้ำทิ้ง รวมทั้งระบบป้องกันอัคคีภัยอันเป็นการป้องกันภัยให้ชุมชน

- พึงให้ความเคารพในสิทธิทางปัญญาของผู้อื่นหรือธุรกิจอื่น ไม่ลอกเลียนความคิดการผลิตลอกเลียนของต้นแบบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

- พึงให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายในชุมชนเพื่อสร้างสรรค์สังคม โดยการสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ ตามความเหมาะสมของตน

- พึงให้ความสนใจในการสร้างงานแก่คนงานในชุมชน ให้สอดคล้องกับกับศักยภาพของชุมชนนั้นๆ อันจะทำให้ธุรกิจก้าวหน้าและสังคมมีคนที่มีคุณภาพ มีรายได้และพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

5.5 คุณสมบัติของนักศึกษาบริหารธุรกิจ

คุณสมบัติของนักศึกษาบริหารธุรกิจที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ มีผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้

วารี หะวานนท์ (2531 : 8) ได้กล่าวถึงคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านบริหารธุรกิจว่าเป็นทั้งคนดีคนเก่ง จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม มีมารยาทและมีจริยธรรม ไม่ใช่มุ่งหวังแต่กำไรเพียงอย่างเดียว เช่น ต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ในด้านการเรียนการสอน ควรจะมีเนื้อหาทางด้านจริยธรรมในการทำงานด้านธุรกิจ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อความรับผิดชอบที่ควรมีต่อสังคม

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา (2531 : 7) ได้กล่าวว่า นักศึกษานอกจากจะมีความรู้ด้านบริหารแล้ว ควรจะมีคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันขันแข็ง ความเคารพ นบนอบ และการรู้จักพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังต้องมองธุรกิจในภาพรวม คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมเป็นส่วนรวม และผลที่จะเกิดแก่องค์กรมากกว่าที่จะเอาตัวรอด จะต้องเป็นคนเก่งและคนดีสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความประพฤติดี มีน้ำใจ มีวินัยและรู้หน้าที่ของตน ตลอดจนเป็นผู้ที่รู้จักขวนขวายหาทางพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าจริยธรรมทางธุรกิจเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับนักศึกษาบริหารธุรกิจ ซึ่งสามารถจัดเนื้อหาในการเรียนการสอน และสอดแทรกจริยธรรมให้เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้มีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพทางธุรกิจเพื่อจะได้เป็นนักธุรกิจที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีไปพร้อมกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการของสถานประกอบการ สิ่งที่น่ายจางหรือผู้ให้สัมภาษณ์ในการรับสมัครงาน ต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาบริหารธุรกิจนั้น ได้เสนอแนะให้สถานศึกษาเน้นการพัฒนาและปรับปรุงตนเองของนักศึกษาให้เป็นคนที่มีคุณภาพสนใจวิชาชีพอย่างจริงจัง มีเจตคติต่อการประกอบอาชีพอย่างถูกต้อง ช่างสังเกต ยอมรับการเปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความอดทน ไม่เลื่องงาน มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา และรับผิดชอบ ซึ่งนายจ้างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติด้านจริยธรรมของผู้สมัครงาน บางแห่งให้ความสำคัญมากกว่าความรู้ในด้านวิชาการเสียด้วยซ้ำ และผู้ที่เป็นนายจ้างทั้งหลายดูเหมือนว่าจะฝากความหวังไว้กับระบบการศึกษาในการอบรมสั่งสอนให้คนมีคุณสมบัติด้านจริยธรรมค่อนข้างมาก (ประมวล เสนาฤทธิ์. 2530 : 13-15 ; อ้างอิงมาจากการมาชีวิตศึกษา. 2530)

จากผลการวิจัยทางอาชีวศึกษาหลายเรื่องที่ได้ดำเนินการโดยสำนักพัฒนาเทคนิคศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และหน่วยงานอื่น บุคลากรอื่น ชี้ชัดว่า สถานประกอบการอุตสาหกรรมต้องการผู้จบอาชีวศึกษาที่เป็นทั้ง “คนดี” และ “คนเก่ง” แต่คุณสมบัติของคนดีมาเป็นอันดับแรก โดยให้เหตุผลว่าในเรื่องของการเป็นคนเก่งนั้น สามารถฝึกเพิ่มเติมได้ในภายหลัง แต่ความเป็น

คนดีนั้นเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวที่ต้องใช้เวลาและบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในการปลูกฝัง สร้างสม และเฉพาะในช่วงของการศึกษาในวัยหนึ่งเท่านั้น ที่จะสร้างคุณลักษณะของความเป็นคนดีได้ง่าย (สบันต์ อุดกฤษฎ์. 2538 : 147)

จากการศึกษาพิเศษเรื่อง “คนอย่างไรที่นายจ้างต้องการ” โดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านในสถานประกอบการ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับบุคคลเข้าทำงาน ซึ่งถือว่าความมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญ จึงพอสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมได้ดังนี้ (กรมอาชีวศึกษา. 2530 : 40, 49-50, 57, 84)

ชัยทวี เสนะวงศ์ หัวหน้าแผนกบุคคลกลาง บริษัท สยามคูโบต้าดีเซล จำกัด (ในเครือซีเมนต์ไทย) ได้กล่าวไว้ว่า คุณสมบัติของ “คนดี” ที่บริษัทต้องการคือ ต้องเป็นคนมีน้ำใจ ใฝ่หาความรู้ มีความวิริยะอุตสาหะ ความเป็นธรรม เห็นแก่ส่วนรวม รู้หน้าที่ในงานในครอบครัวและในสังคม มีทัศนคติที่ดี มีวินัยและมีสัมมาคารวะ มีเหตุผล รักษาชื่อเสียงทั้งของตนเองและบริษัท

สมัย ชินะผา ผู้ประสานการโรงเรียนเซนต์จอห์น ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานจะต้องอยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับ มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีความรับผิดชอบสูง ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องฝึกกันมาแต่เด็ก ๆ สถาบันการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญมากในการฝึกเรื่องเหล่านี้

ธีรพจน์ วัชรภักย์ ผู้จัดการพัฒนาบุคคล บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด ได้กล่าวไว้ว่า ควรฝึกให้นักเรียนมีนิสัยช่างสังเกต ใฝ่หาความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมให้มาก และมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพราะการทำงานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะทำงานเป็นทีม (Team Work) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

คมคาย ลอดลอยทุกข์ ผู้จัดการฝ่ายการพนักงาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้กล่าวไว้ว่า นอกจากความรู้ในทางวิชาการและทางเทคนิคแล้ว สิ่งที่สถาบันการศึกษาควรเห็นความสำคัญ คือ การสร้างพลเมืองที่มีพื้นฐานจิตใจดี มีคุณธรรม โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต การศึกษาและอบรมทางด้านจริยธรรม จึงควรได้รับการบรรจุเป็นวิชาหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตพลเมืองที่ได้ออกมารับใช้ประเทศชาติ

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า นายจ้างส่วนใหญ่มีความต้องการให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังและพัฒนาทางด้านจริยธรรมในการประกอบอาชีพทางธุรกิจ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยส่วนใหญ่สถานประกอบการจะเน้นถึงควมมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพหรือเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ด้านเทคนิคและคุณธรรมไปพร้อมกัน เมื่อออกไปประกอบอาชีพก็จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการประกอบอาชีพในทางธุรกิจหรือเป็นนักธุรกิจที่ดีในอนาคต

5.6 จรรยาบรรณของนักธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติ

กิริติ บุญเจือ (2519 : 108-109) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของนักธุรกิจที่จำเป็นต้องนำมาประพฤติปฏิบัติคือ

1. พึงมีความสุจริตในการแจ้งคุณภาพของสินค้าหรือบริการของตน
2. พึงเฉลี่ยผลกำไรอย่างทั่วถึงแก่ผู้ร่วมงานทุกคนตามอัตราส่วนของความรับผิดชอบ อย่างน้อยที่สุดจะต้องเพียงพอสำหรับให้ครอบครัวดำรงชีพอยู่ได้
3. พึงร่วมมือกับนักธุรกิจอื่นๆ เพื่อบริการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด สะดวกที่สุด และปลอดภัยที่สุด
4. พึงให้เกิดบุคคลเหนือวัตถุประสงค์
5. พึงถือว่าเกียรติสำคัญกว่าผลประโยชน์อื่นใดทั้งสิ้น
6. พึงมีเมตตาธรรมต่อทุกคนที่ด้อยกว่าตน ไม่ว่าในทางใด
7. พึงปฏิบัติต่อชนกรรมาชีพในฐานะผู้ร่วมงาน ไม่ใช่เครื่องจักรที่อยากจะเปลี่ยนหรือทิ้งขว้างเมื่อใดก็ได้
8. พึงมีความรับผิดชอบต่อผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. พึงส่งเสริมให้ผู้อยู่ใบบังบังคับบัญชาทุกคนมีความปลอดภัยในการทำงานเท่าที่จะปลอดภัยได้ตามลักษณะของงานและมีเวลาพักผ่อนเพียงพอตามลักษณะของงาน
10. พึงส่งเสริมให้ผู้อยู่ใบบังบังคับบัญชามีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งในด้านอาชีพ สังคมและมนุษยธรรม
11. พึงให้ผู้อยู่ใบบังบังคับบัญชามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงกิจการ
12. พึงส่งเสริมให้ผู้อยู่ใบบังบังคับบัญชาเก็บหอมรอมริบ และร่วมลงทุนในกิจการด้วย
13. พึงร่วมมือกับรัฐบาลในทุกทางเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและความสงบสุขของบ้านเมือง
14. พึงสนใจส่งเสริมการศึกษาของผู้ร่วมงานตามอัธยาศัย

วิโรจน์ ภูตะกุล (2531 : 18-20) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของนักธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติคือ

1. ข้อควรปฏิบัติต่อองค์การ ได้แก่ ความลับขององค์การ ไม่เอาความลับนั้นไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือทางอื่น นอกเหนือจากให้กับองค์การเท่านั้น
2. การปฏิบัติต่อผู้ซื้อ ผู้ใช้ คู่แข่งขัน และรัฐบาล ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้องและเป็นธรรม และไม่ควรหลีกเลียงภาษีให้แก่รัฐ
3. การปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการจัดกาทั่วไ ไป ได้แก่ เรื่องการรับผิดชอบต่อผลงานของตนและส่วนรวม

4. การปฏิบัติต่อคนอื่นในองค์การ เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน และความปลอดภัยของลูกค้าหรือผู้ให้บังคับบัญชา และการกินอยู่ดีของพนักงาน
5. เรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ควรที่จะช่วยอนุรักษ์สภาพแวดล้อมไว้

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การประกอบอาชีพทางธุรกิจนั้นควรจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยงานราชการ และสังคม อันจะมีผลทำให้ธุรกิจมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง และทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุข

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจ

6.1 งานวิจัยในประเทศ

สุภาวดี นัมคณิสร์ณ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องธุรกิจกับพุทธจริยศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพทางการผลิตและผลกำไรสูงนั้น นักธุรกิจจำเป็นต้องละเมิดจริยธรรมบางประการ แต่การละเมิดจริยธรรมนั้นจะนำมาซึ่งคุณค่าที่ดีกว่า นั่นคือ คุณค่าของประโยชน์ของสังคมโดยรวมและคุณค่าแห่งสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งในที่สุดก็ได้เห็นแล้วว่าไม่เป็นความจริงตามที่กล่าวอ้าง การเสนอทางออกในการแก้ปัญหาจริยธรรมในการประกอบธุรกิจคือ การใช้พุทธจริยศาสตร์เป็นแนวทาง ซึ่งปรากฏว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ กล่าวคือ การประกอบธุรกิจตามแนวพุทธจริยศาสตร์นั้น ทำให้นักธุรกิจสามารถรักษาประสิทธิภาพในการผลิตได้โดยไม่ละเมิดจริยธรรม

พระมหาวิระเวส พาเจริญ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมธุรกิจในการโฆษณาสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมธุรกิจที่ควรนำมาใช้กับธุรกิจการโฆษณาสินค้ามี 6 ประการ คือ (1) ธรรมซึ่งเป็นจรรยาบรรณในตัวเอง คือ ผู้ประกอบการต้องมองตัวเองใน 2 ฐานะ คือ ฐานะผู้ผลิตและฐานะผู้บริโภค (2) จรรยาบรรณด้านการวางแผนด้านการตลาด เช่น การโฆษณาว่าสินค้าดี ก็ต้องมีดีให้ผู้บริโภคอย่างที่เหมาะสมด้วย (3) สิทธิมนุษยชน คือ ไม่ฉวยโอกาสลิดรอนสิทธิในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าต่อผู้บริโภค และสิทธิในความเป็นเจ้าของคลื่นอากาศ (4) ศีลธรรมและความรับผิดชอบ หมายความว่า นักธุรกิจไม่เพียงแต่ไม่ทำความชั่วหรือไม่ทำผิดศีลธรรมเท่านั้น ควรสร้างสรรค์ความดีแก่สังคมและต้องถอนตัวจากพฤติกรรมที่ฉาบฉวย (5) นักธุรกิจอยู่ในสังคมและสายตาของมหาชน จึงไม่เพียงแต่ผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานเท่านั้น ควรมีพฤติกรรมที่ดีและมีเจตนาร่วมที่ดีต่อการสร้างความดีแก่สังคม โดยงดเว้นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ (6) ความยุติธรรม นักธุรกิจต้องให้ความยุติธรรมแก่ผู้บริโภคเสมอเหมือนกับที่ให้แก่ธุรกิจของตน นักธุรกิจ นักการโฆษณา ตลอดจนผู้ประกอบการทั้งหลายควรมีสำนึกทางจริยธรรมธุรกิจเหล่านี้ และที่สำคัญควรมีสำนึกว่าการทำธุรกิจนี้เป็นไปเพื่อสังคมส่วนรวม และเมื่อนักธุรกิจมีสำนึกเช่นนี้ ย่อมสามารถสร้างสรรค์งานโฆษณาได้ ไม่ว่าจะเป็นการบอกข้อมูลด้านเดียวหรือ

อื่นๆ จนกระทั่งการโฆษณาแฝงยั่วบู่หรือใช้กำลัง และสามารถนำไปออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์ได้ทุกช่อง ทั้งจะได้ชื่อว่าเป็นการตอบสนองต่อธุรกิจของตน คือ สามารถขายสินค้าและสร้างผลกำไรได้อย่างคุ้มค่า ทั้งไม่เป็นการทำลายสังคม และสังคมก็ได้รับประโยชน์ด้วย

พิสมัย พนาเวศร์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและในแต่ละด้านของนักศึกษาชายและนักศึกษานางหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษานางหญิงมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกๆ ด้าน ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจในด้านต่างๆ ของนักศึกษาเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

คำพอง งามภักดิ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “จริยธรรมธุรกิจ” ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองแนวคิดมีทัศนะว่า จริยธรรมธุรกิจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินการทางธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวมในเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนองค์การธุรกิจควรมีส่วนในการให้บริการในการเสริมสร้างความรู้และสาธารณะกุศล ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนได้รับความสุขในการดำเนินชีวิตตามที่ตนได้ตั้งจุดประสงค์ไว้ ประโยชน์นิยมมีแนวคิดในการดำเนินธุรกิจว่าเป็นการสร้างวัตถุเพื่อให้เกิดความสุขปริมาณมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดตามแนวทางหลักมลสุข พระพุทธศาสนามีแนวคิดในการดำเนินธุรกิจว่าเป็นการสร้างสรรค์วัตถุเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตที่สะดวกสบายตามแนวทางหลักมมมาอาชีวะและมัตตัญญูตา โดยที่ทั้งสองแนวคิดต่างเน้นที่ความเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่กันและกัน

สายนภา รามพงษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมในการประกอบอาชีพธุรกิจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีทัศนคติต่อจริยธรรมในการประกอบอาชีพธุรกิจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยที่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีเพศ สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อจริยธรรมในการประกอบอาชีพธุรกิจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อจริยธรรมในการประกอบอาชีพธุรกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพอิสระ มีทัศนคติด้านจริยธรรมที่มีต่อลูกค้าดีกว่านักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ไบเลย์ (Bailey. 1991 : Abstract) ได้ศึกษาถึงการจัดโครงสร้างขององค์การที่มีผลต่อการมีกำไรหรือขาดทุน และการพิจารณาตัดสินปัญหาเชิงจริยธรรมในทางธุรกิจ โดยมีอยู่ 2 แนวทางด้วยกัน ในการพิจารณาจากสภาวะการณ์ต่างๆ ได้แก่ ความสามารถในการผลิตสินค้าและการจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ได้นำมาทดลองใช้ในระบบการจัดการที่อยู่ในรูปแบบอย่างเป็นทางการ ผู้นำในการจัดโครงสร้างขององค์การรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลและรวบรวมปัญหาต่างๆ นำมาพิจารณาโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลที่ได้คือ การจัดโครงสร้างขององค์การจากระดับสูงสุดจะมอบให้ผู้จัดการระดับรองลงมา ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินพฤติกรรมจริยธรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ยังพบว่าประสบการณ์จากการขายสินค้าและบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมจริยธรรม แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการมีกำไรหรือการเสี่ยงต่อการขาดทุน

ราริช (Rarich. 1991 : Abstract) ได้ศึกษาการนำจริยธรรมทางรัฐศาสตร์ของ Reinhold Niebuhr 2 ประการมาใช้ในวงการธุรกิจที่มาพร้อมกับความหายนะของยานอวกาศชาเลนเจอร์เป็นกรณีศึกษา โดยได้สำรวจในบริษัทต่างๆ ที่ดำเนินนโยบายโดยมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการพัฒนาแนวจริยธรรม 2 แบบ ตามแบบอย่างที่ได้วางไว้ ภายหลังจากการนำหลักจริยธรรมทางรัฐศาสตร์มาใช้ รูปแบบแรก จริยธรรมมีส่วนในการพัฒนากลไกทางสังคมให้มีความสมดุล สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของบริษัทเพื่อสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมจากภายนอก กลไกของรัฐบาลจะช่วยในการจัดมาตรฐานของสังคมขั้นต่ำสุดจนถึงสูงสุดของบริษัทที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรม แบบที่สอง คือ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาจริยธรรมอันดีงามของบริษัทที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งดำรงอยู่ในกลไกทางสังคมต่างๆ ความเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์ในการใช้หลักการและเหตุผลและศาสนา เป็นการเข้าถึงสังคมอย่างถ่องแท้ตามหลักของ Niebuhr รูปแบบทั้งสองนั้นจำเป็นต้องอาศัยความประพฤติที่ตรงไปตรงมาทั้งสองฝ่าย คือ องค์การธุรกิจต่างๆ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการบริการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมบริษัท การประเมินผลการใช้จริยธรรมด้วยรูปแบบทั้ง 2 นี้ ชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงแข็งแกร่งขององค์การธุรกิจเหล่านั้น

เอ็ดเวิร์ด (Edward. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมในทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาต่างๆ ได้แก่ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และธุรกิจศึกษา ในโรงเรียนเอกชน 2 แห่ง และโรงเรียนรัฐบาล 1 แห่ง โดยใช้แบบทดสอบ DIT แบ่งกลุ่มตัวอย่าง 669 คน ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มสาขาธุรกิจระดับต่ำ กลุ่มสาขาธุรกิจระดับสูง กลุ่ม

สาขาที่ไม่เรียนวิชาธุรกิจ ระหว่างกลุ่มระดับต่ำและกลุ่มระดับสูงของนักศึกษาทั้งสาขาธุรกิจและสาขาที่ไม่เรียนวิชาธุรกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาสาขาที่ไม่เรียนวิชาธุรกิจระดับสูง มีเหตุผลทางจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาสาขาธุรกิจระดับสูง แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มอื่นๆ นักศึกษาหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมทางธุรกิจสูงกว่านักศึกษาชาย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุของนักศึกษากลับไม่พบความแตกต่าง

โครเอคเกอร์ (Kroecker. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจจริยธรรมทางธุรกิจในองค์กร การใช้นโยบายในการจับกุมผู้กระทำความผิดในอุตสาหกรรมอาหารเร่งด่วน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 84 คน ซึ่งนักศึกษา 19 คนเคยทำงานในร้านอาหารเร่งด่วนมาก่อนโดยมีกรณีศึกษา 55 กรณีที่เกิดจากการทำผิดจริยธรรมทางธุรกิจ เช่น ขโมยอาหาร ขโมยเงิน สาเหตุเนื่องมาจากการสถานการณ์บังคับอันเป็นเหตุให้ผิดจริยธรรมทั้ง 55 กรณี ได้นำมาเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจโดยตั้งเป็นสมมติฐานว่าการพัฒนาทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างคำแนะนำและการตัดสินใจจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทางจริยธรรมไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างคำแนะนำและการตัดสินใจจริยธรรมภายในองค์กร

มาร์ธา (Martha. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนวิชาธุรกิจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมทางธุรกิจ ในการรวมวิชาจริยธรรมทางธุรกิจเข้าไปในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยของ Austrian Business Schools กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนวิชาธุรกิจ 567 คน โดยส่งแบบสำรวจความคิดเห็นทางไปรษณีย์ มีผู้ตอบกลับมา 40% พบว่า 95% ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับกิจกรรมในหลักสูตร แต่มีความเห็นว่าควรจะสอนวิชาจริยธรรม และ 90% ของผู้ที่ตอบแบบสำรวจ มีความตั้งใจที่จะสอน ส่วนใหญ่เป็นหญิงที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย 50% เป็นครูชายที่มีประสบการณ์ในการสอนมากซึ่งเห็นด้วย 25% ของผู้ตอบแบบสำรวจคิดว่าตนเองมีความรู้ไม่เพียงพอที่จะสอนจริยธรรมทางธุรกิจและต้องการให้มีการฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม ผู้ที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ต้องการให้สอดแทรกการสอนจริยธรรมในหลายๆ วิชา แทนที่จะแยกออกมาเป็นวิชาจริยธรรมทางธุรกิจซึ่งควรให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 และควรจะมีความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายในการสอนจริยธรรม โดยจัดเป็นทีมนำกรณีศึกษามาใช้เป็นวิธีการสอน

เรอัล (Reall. 1993 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจในสภาวะที่มีการแข่งขัน ศึกษาจริยธรรมทางธุรกิจ ค่านิยม และความซื่อสัตย์ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่คาดหวัง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสต์ จำนวน 2 ห้องเรียน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ คะแนนเฉลี่ย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง เวลาว่างต่อวัน และระดับความเครียด เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ DIT จากการเล่นเกมสัจของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวัง และไม่พบความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามเพศ อีกทั้งยังพบว่าตัวแปรอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นเกมส

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

7.1 งานวิจัยในประเทศ

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12 – 60 ปี ที่ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 52 ข้อ จำแนกออกเป็นความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข โดยเก็บข้อมูลกับประชาชนไทยที่จบการศึกษาอย่างน้อยระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ไม่มีประวัติเจ็บป่วยทางจิต โรคลมชัก พิกัดทางสมองหรือปัญญาอ่อน และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 12 – 60 ปี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตามช่วงอายุตามหลักพัฒนาการทางอารมณ์ คือ วัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 18 – 25 ปี) วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (26 – 40 ปี) และวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (อายุ 41 – 60 ปี) แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3,196 คน กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตภาคใต้ (จังหวัดสงขลา) 589 คน กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตภาคกลาง (จังหวัดนครสวรรค์) 787 คน กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) 1,326 คน และกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดอุบลราชธานี) 914 คน รวมทั้งสิ้น 6,812 คน แบบประเมินฉบับดังกล่าวสามารถจำแนกผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำออกจากผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง โดยมีค่าความเที่ยงแบบ Alpha ในด้านดี เก่ง สุข และภาพรวม คือ .75, .76, .81, และ .85 ตามลำดับ และค่าความเที่ยงแบบแบ่งครึ่งใน ด้านดี เก่ง สุข และภาพรวม คือ .83, .86, .71, และ .84 ตามลำดับ

สุภาพร พิสิฐวิพัฒน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบสอบถามวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ 5 ด้าน ตามความคิดของโกลแมน คือ การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การจูงใจตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม แบบทดสอบมีลักษณะเป็นมาตราวัดประมาณค่า 4 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 150 ข้อ นำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 856 คน พบว่า แบบทดสอบเชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .956 ส่วนความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบทั้ง 5 ด้าน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .254, .128, .362, .334, และ .346 ตามลำดับ และดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ในแต่ละด้านนั้นเป็นไปตามแนวคิดของโกลแมน

ประชัน จันทร์สุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์อารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนีจำนวน 60 คน โดยใช้แบบทดสอบเชาว์อารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ตน การบริหารอารมณ์ตน การสร้างแรงจูงใจ การ

รับรู้อารมณ์ผู้อื่น และการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ และแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช 3 ทักษะ คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด การทำกลุ่มบำบัด และการสอน สุขศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เชาวนอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปฏิบัติการจิตเวช โดยเชาวนอารมณ์ด้านการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพมีความสัมพันธ์สูงสุดกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด ส่วนเชาวนอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจมีความสัมพันธ์สูงสุดกับทักษะการกลุ่มบำบัด

ปราการ กุฎีคง (2544 : 109) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด พบว่า ในด้านความเจตยวลาตทางอารมณ์ ผลการศึกษาพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการประเมินตนเอง โดยพนักงานที่มีความเจตยวลาตทางอารมณ์สูงจะมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกว่าพนักงานที่มีความเจตยวลาตทางอารมณ์ต่ำ

สุภิญญ เลี้ยววานิชย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาตทางอารมณ์กับลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบวัดความฉลาตทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตน การจูงใจตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม และแบบทดสอบลักษณะการเป็นผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาตทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิณี ชิตเชิตวงศ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาตทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 610 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีองค์ประกอบความฉลาตทางอารมณ์ด้านดี (ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบ) ด้านเก่ง (มีแรงจูงใจ ตัดสินและแก้ปัญหา สัมพันธภาพ) และด้านสุข (ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต สุขสงบทางใจ) มีคะแนนอยู่ในช่วงเกณฑ์คะแนนปกติและสูงกว่าเกณฑ์ปกติ นิสิตเพศชายและหญิงมีองค์ประกอบความฉลาตทางอารมณ์ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีสุข แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ สายศิลปศาสตร์ และสายวิทยาศาสตร์ มีองค์ประกอบความฉลาตทางอารมณ์ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีสุข แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนิสิตชั้นปีต่างกัน มีองค์ประกอบความฉลาตทางอารมณ์ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุทธพงศ์ แสงอุไร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาตทางอารมณ์และความพึงพอใจในงานและหาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาตทางอารมณ์กับความพึงพอใจในงานของพนักงานปกติและพนักงานที่เป็นนักเรียนทวิภาคีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 350 คน โดยใช้แบบสอบถามความฉลาตทางอารมณ์ที่สร้างขึ้นตามแนวความคิดของโกลแมนและแบบสอบถามความ

พึงพอใจในงาน ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของพนักงานทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และยังพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของพนักงานทั้งสองกลุ่ม

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอห์ม (กาญจนา กลิ่นหอม. 2546 : 43 - 44 ; อ้างอิงจาก Ohm. 1998) ได้ศึกษาเรื่องเชาวน์อารมณ์ในฐานะความฉลาดชนิดหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน เพื่อสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาหาเชาวน์อารมณ์มาใช้ในการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางอารมณ์ที่ดีกับความสำเร็จทางการเรียนและความสำเร็จของบุคคลมีความสัมพันธ์กัน

บากแมนและสไตน์ (กาญจนา กลิ่นหอม. 2546 : 44 ; อ้างอิงจาก Bachman and Stein. 2000) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงานบัญชีที่ประสบความสำเร็จในอาชีพมากที่สุดจำนวน 24 คน และประสบความสำเร็จน้อย จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของบาร์ออน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์จะส่งผลต่อคุณภาพของการปฏิบัติงานของพนักงาน

เดอร์แมน (Derman. 1999 : Abstract) ได้ทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์ของผู้จัดการที่ดำเนินธุรกิจของครอบครัวกับการประสบความสำเร็จในธุรกิจของครอบครัวในประเทศอิสราเอล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้จัดการที่เป็นสมาชิกของครอบครัวใน 11 บริษัท เชาวน์อารมณ์วัดได้จากแบบวัดของบาร์ออน ส่วนความสำเร็จในธุรกิจวัดจากกำไรสุทธิและเงินทุนตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและสหสัมพันธ์สเปียร์แมน ผลการวิจัยพบว่า เชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่า การประกอบอาชีพทางธุรกิจมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ นักธุรกิจต้องปฏิบัติตนให้เป็นธรรมต่อทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกับลูกค้า คู่แข่งขัน พนักงาน หน่วยราชการ และสังคม จึงจะทำให้การดำเนินธุรกิจมีความมั่นคงและมั่นคง อีกทั้งจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้บุคคลเป็นคนที่มีความดีและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สามารถที่จะเรียนรู้สภาวะต่างๆ ทั้งทางด้านวิชาการและจริยธรรมได้เป็นอย่างดี เพราะมีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอีกทั้งยังมีความสามารถในการรู้และเข้าใจในสภาวะทางอารมณ์ทั้งของตนเองและของผู้อื่น อีกทั้งประสบความสำเร็จในการเรียน การประกอบอาชีพการงาน อันจะนำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาทศนะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจและความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 2,495 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 2,017 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 1,706 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,775 คน รวมเป็นนักศึกษาทั้งสิ้น 7,993 คน ดังแสดงในตาราง 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 216 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 174 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 148 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 154 รวมเป็นนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นทั้งสิ้น 692 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยวิธีการแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ชั้นปีที่ศึกษาเป็นชั้น (Strata) และให้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม สุ่มตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นปีที่ใช้ในการวิจัย

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
นักศึกษาชั้นปีที่ 1	2,495	216
นักศึกษาชั้นปีที่ 2	2,017	174
นักศึกษาชั้นปีที่ 3	1,706	148
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	1,775	154
รวมทั้งสิ้น	7,993	692

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบแบ่งชั้น และดำเนินการสุ่มตามหลักของการสุ่ม ซึ่งหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้ข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้

1. สืบหาข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้ข้อมูลจำนวนนักศึกษาของคณะบริหารธุรกิจ ในแต่ละชั้นปี ดังปรากฏตามตาราง 3

2. สุ่มโดยวิธีแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ชั้นปีที่ศึกษาเป็นชั้น (Strata) และให้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม โดยสุ่มตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

3. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังปรากฏตามตาราง 3 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ชั้นปีที่ศึกษาเป็นตัวแปรแบ่งชั้น แล้วดำเนินการสุ่มโดยใช้หลักการของการสุ่มที่อาศัยการกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence) ที่ .95 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยการประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ขนาดของความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่า เท่ากับ 1.5 จากคะแนนของการวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ผู้วิจัยถือว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดนี้ เป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของกลุ่มประชากร (Population Variance) ของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ได้จากการนำแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมไปทดลองใช้ในการเก็บข้อมูล (Try Out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 126 คน มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 389.28, 410.87, 473.50 และ 523.95

ตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนเหล่านี้ไปประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

จากข้อมูลจำนวนประชากรและข้อมูลสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 3 ผู้วิจัยนำไปคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยหลักการประมาณค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่สนใจต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมและใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการสุ่มแบบแบ่งชั้นที่ปรากฏในหนังสือของมยุรี ศรีชัย (2538 :10) ได้จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 692 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 216 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 174 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 148 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 154 คน จากนั้นจึงดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามข้อที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้มี 2 ฉบับ ดังนี้

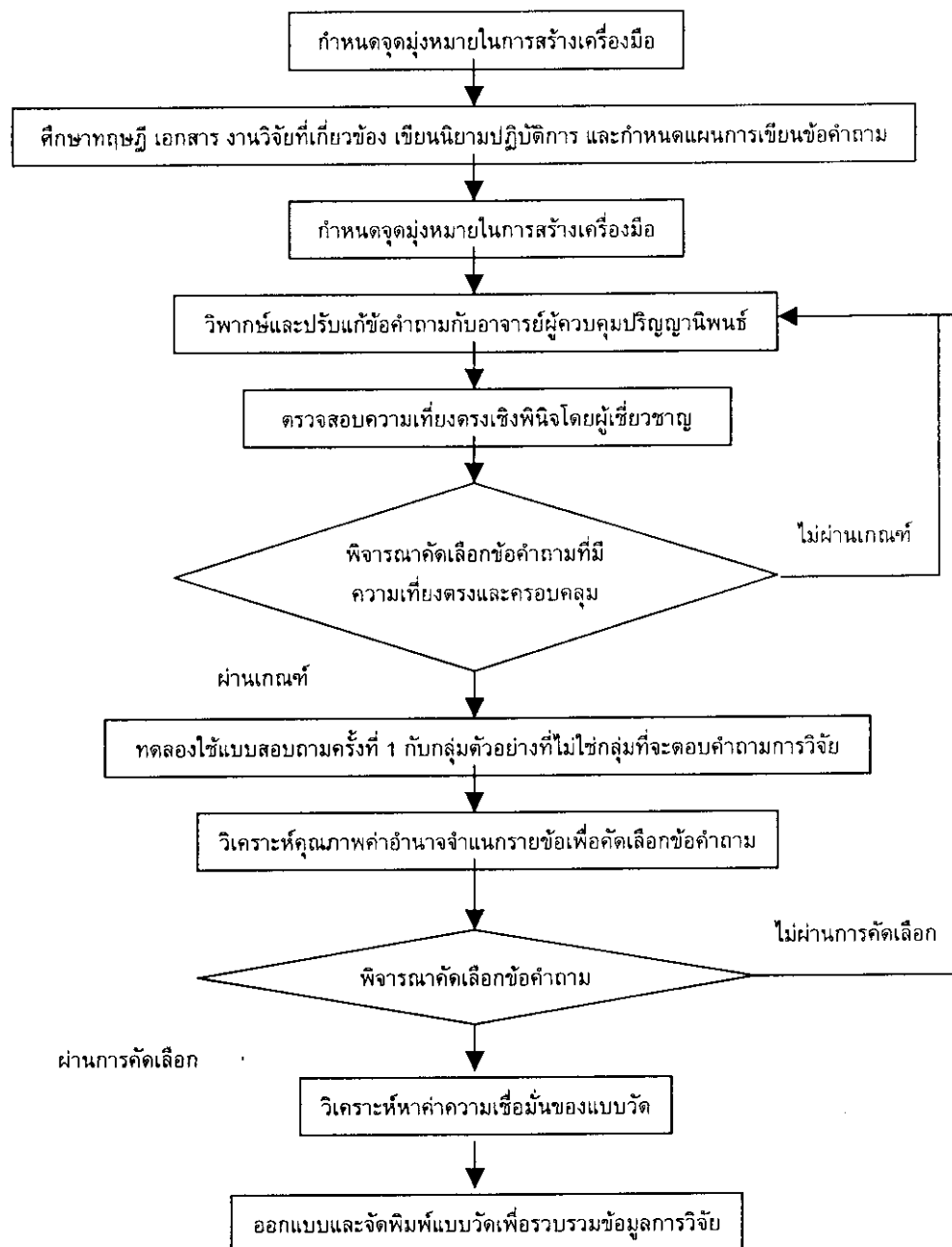
1. แบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 46 ข้อ ประกอบด้วย

- 1.1 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 13 ข้อ
- 1.2 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง จำนวน 8 ข้อ
- 1.3 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน จำนวน 8 ข้อ
- 1.4 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ จำนวน 8 ข้อ
- 1.5 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม จำนวน 9 ข้อ

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) จำนวน 52 ข้อมาใช้

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายละเอียดการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ
2. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด
3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะตามที่ได้ศึกษาจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. เขียนข้อคำถามแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ จำนวน 100 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ด้านละ 20 ข้อ มีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ

5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาานิพนธ์ เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมโครงสร้างตามนิยามศัพท์เฉพาะที่ได้กำหนดขึ้น และคัดเลือกข้อคำถาม แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 56 ข้อ รายละเอียดดังนี้

- 5.1 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 16 ข้อ
- 5.2 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 10 ข้อ
- 5.3 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 9 ข้อ
- 5.4 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 9 ข้อ
- 5.5 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 12 ข้อ

6. นำเสนอแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาานิพนธ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพขั้นต้นโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อคำถาม ผู้วิจัยได้นำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายละเอียดดังนี้

6.1 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นและปรับแก้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น “การนำสินค้าชนิดเดียวกันที่มีคุณภาพต่างกันมาขายคละกัน ในราคาเดียวกัน เป็นการเอาเปรียบลูกค้า” ปรับแก้เป็น “การนำสินค้าชนิดเดียวกันที่มีคุณภาพต่างกันมาขายคละกัน เป็นการเอาเปรียบลูกค้า”, “ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ควรโฆษณาสินค้าเกินความเป็นจริงให้ลูกค้าหลงเชื่อ” ปรับแก้เป็น “การโฆษณาของผู้ประกอบการธุรกิจควรสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า ให้เห็นถึงความชัดเจน น่าเชื่อถือ แม้จะเกินความจริงไปบ้าง” เป็นต้น ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 16 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.4 ถึง 1.0 และผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ จำนวน 14 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

6.2 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นและปรับแก้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น “ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ควรโฆษณาโจมตีสินค้าหรือบริการของคู่แข่ง” ปรับแก้เป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจที่โฆษณาพาดพิงสินค้าหรือบริการของคู่แข่งในทางเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการสร้างความได้เปรียบทางการค้า”, “ผู้

ประกอบธุรกิจที่ทำให้คู่แข่งเสียโอกาสทางการค้า เป็นผู้ที่ไม่มีจรรยาบรรณทางธุรกิจ” ปรับแก้เป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจที่ทำให้คู่แข่งเสียโอกาสทางการค้า ถือเป็นชัยชนะที่น่าภูมิใจ” เป็นต้น ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.2 ถึง 1.0 และผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ จำนวน 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

6.3 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นและปรับแก้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น “ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ต้องจัดการอบรมให้พนักงาน เพราะพนักงานมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่แล้ว” ปรับแก้เป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมให้พนักงาน เพราะพนักงานมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่แล้ว”, “ผู้ประกอบการธุรกิจควรจัดให้มีการซ้อมการหนีไฟในอาคารสูง เพื่อความปลอดภัยในยามเกิดอัคคีภัย” ปรับแก้เป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจควรจัดให้มีการซ้อมในภาวะวิกฤติ เช่น การหนีไฟในอาคารสูง เพื่อความปลอดภัยในยามเกิดอัคคีภัย” เป็นต้น ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 9 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 และผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ทั้งหมด

6.4 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นและปรับแก้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น “ผู้ประกอบการธุรกิจควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายในการประกอบธุรกิจ” ปรับแก้เป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายในการประกอบธุรกิจอย่างเคร่งครัด ตามโอกาสที่เหมาะสม”, “ผู้ประกอบการธุรกิจควรติดสินบนข้าราชการเพื่อให้การติดต่องานง่ายขึ้น” ปรับแก้เป็น “การที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้ผลประโยชน์พิเศษแก่ข้าราชการเป็นเพราะต้องการติดต่องานให้สะดวกขึ้น” เป็นต้น ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 9 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.2 ถึง 1.0 และผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ จำนวน 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

6.5 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นและปรับแก้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น “การโฆษณาสินค้าโดยใช้ภัยพิบัติที่ไม่เหมาะสมเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้าจะทำให้สินค้าขายดี” ปรับแก้เป็น “การโฆษณาสินค้าโดยใช้ภัยพิบัติที่ไม่เหมาะสมเป็นเพียงการสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้าจะทำให้สินค้าขายดี”, “ผู้ประกอบการธุรกิจควรผลิตสินค้าที่บรรจุภัณฑ์สามารถช่วยลดปริมาณขยะ” ปรับแก้เป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ช่วยลดปริมาณขยะ” ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 12 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.2 ถึง 1.0 และผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ จำนวน 9 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

7. นำแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ จำนวนทั้งสิ้น 48 ข้อ ไปทดลองเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จำนวน 150 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะตอบคำถามการวิจัย ได้จำนวนแบบวัดที่มีการตอบคำถามสมบูรณ์ทั้งสิ้น 126 ฉบับ

คิดเป็นร้อยละ 84 และนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ หาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) คัดเลือกข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามจำนวน 46 ข้อ รายละเอียดดังนี้

7.1 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .1961 ถึง .5576 คัดเลือกไว้จำนวน 13 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .2170 ถึง .5685

7.2 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง จำนวน 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .2060 ถึง .6304 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

7.3 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .1723 ถึง .6963 คัดเลือกไว้จำนวน 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .5453 ถึง .6868

7.4 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ จำนวน 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .3102 ถึง .6335 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

7.5 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .4863 ถึง .7087 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

8. วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นรายฉบับเท่ากับ .9406

9. นำแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่ได้มาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและนำไปเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยหลังจากคัดเลือกข้อคำถามไว้รวม 46 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) มาใช้ ซึ่งเป็นแบบประเมินมาตรฐานจำนวน 52 ข้อ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ไม่จริงจริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก ใช้ นักศึกษากลุ่มเดียวกันกับที่ตอบแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจตอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในครั้งเดียวกัน และนำผลของการเก็บข้อมูลแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์มาหาค่าคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .3214 ถึง .7350 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9451

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ

แบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ข้อคำถามเป็นชนิดให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 46 ข้อ ประกอบด้วย

- 2.1 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 13 ข้อ
- 2.2 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง จำนวน 8 ข้อ
- 2.3 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน จำนวน 8 ข้อ
- 2.4 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ จำนวน 8 ข้อ
- 2.5 ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม จำนวน 9 ข้อ

ตัวอย่างแบบวัดความทัศนคติที่มีจริยธรรมทางธุรกิจ

คำแนะนำ ให้นักศึกษาอ่านข้อความที่ละข้อความและพิจารณาอย่างละเอียดว่าตนเองมีความคิดเห็นตามข้อความนั้นๆ อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด และใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
000	ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า					
	การนำสินค้าที่มีคุณภาพต่างกันมาขายคละกันในราคาเดียวกันเป็นการบริหารงานขายที่ดี					
	การบริการลูกค้าด้วยความรวดเร็วและถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น					
000	ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง					
	การโจมตีสินค้าของคู่แข่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา					
	การร่วมมือคิดค้นกับคู่แข่งจะได้ผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่					
000	ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน					
	พนักงานควรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยเสรี					
	พนักงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านไม่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
000	ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ หน่วยราชการ					
	การรู้จักหลักเลียงภาษีทำให้ธุรกิจมีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น					
	การขายสินค้าหนีภาษีเป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจของประเทศ					
000	ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ สังคม					
	การแสดงสินค้าโดยใช้ผู้แสดงสินค้าหน้าตาดี แต่งตัวนุ่งน้อย ห่มน้อย ทำให้สินค้าน่าสนใจมากขึ้น					
	การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยลดปริมาณขยะเป็นสิ่งที่ ควรกระทำ					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก				ข้อความทางลบ		
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน	ให้	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า (จำนวน 13 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
58.50 – 65.00	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอยู่ในระดับสูงมาก
45.50 – 58.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอยู่ในระดับสูง
32.50 – 45.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอยู่ในระดับปานกลาง
19.50 – 32.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอยู่ในระดับต่ำ
13.00 – 19.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอยู่ในระดับต่ำมาก

เกณฑ์การแปลความหมายทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง / พนักงาน / หน่วยราชการ (จำนวน 8 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
36.00 – 40.00	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง / พนักงาน / หน่วยราชการอยู่ในระดับสูงมาก
28.00 – 35.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง / พนักงาน / หน่วยราชการอยู่ในระดับสูง
20.00 – 27.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง / พนักงาน / หน่วยราชการอยู่ในระดับปานกลาง
12.00 – 19.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง / พนักงาน / หน่วยราชการอยู่ในระดับต่ำ
8.00 – 11.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง / พนักงาน / หน่วยราชการอยู่ในระดับต่ำมาก

เกณฑ์การแปลความหมายทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม (จำนวน 9 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
40.50 – 45.00	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับสูงมาก
31.50 – 40.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับสูง
22.50 – 31.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับปานกลาง
13.50 – 22.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับต่ำ
9.00 – 13.49	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับต่ำมาก

เกณฑ์การแปลความหมายทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม (จำนวน 46 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
207.00 – 230.00	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก
161.00 – 206.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับสูง
115.00 – 160.66	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
69.00 – 114.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ
46.00 – 68.99	มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับต่ำมาก

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นของกรมสุขภาพจิต (2543) ข้อคำถามเป็นชนิดให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 52 ข้อ รายละเอียดดังนี้

ตัวอย่างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

คำแนะนำ ให้นักศึกษาอ่านข้อความที่ละข้อความและพิจารณาอย่างละเอียดแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความรู้สึกของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง			
		ไม่จริง	จริงบ้างครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
0	ด้านดี				
00	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน				
000	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของฉัน				
000	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก				
0	ด้านเก่ง				
00	แม้จะเป็นงานยาก ฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้				
000	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉันมักทำต่อไปไม่สำเร็จ				
000	ฉันทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของฉัน				
0	ด้านสุข				
00	ฉันทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด				
000	ฉันสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน				
000	ฉันไม่สามารถทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก				ข้อความทางลบ		
ไม่จริง	ให้	1	คะแนน	ให้	4	คะแนน
จริงบางครั้ง	ให้	2	คะแนน	ให้	3	คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน	ให้	2	คะแนน
จริงมาก	ให้	4	คะแนน	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแบ่งกลุ่มและแปลความหมายระดับความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต (2543)

(จำนวน 52 ข้อ ข้อละ 4 คะแนน)

ช่วงคะแนน	ระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
180.00 คะแนนขึ้นไป	มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูงกว่าปกติ
130.00 – 179.00 คะแนน	มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในระดับปกติ
ต่ำกว่า 130.00 คะแนน	มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำกว่าปกติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ไปให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามแบบวัดดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้อธิบายถึงความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้พร้อมทั้งอธิบายการตอบแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ ให้กับนักศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 29 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550 กับนักศึกษาจำนวน 2,000 คน ได้กลับคืนมา 1,972 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.60

4. นำแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาตรวจสอบความสมบูรณ์และร่องรอยความตั้งใจในการตอบคำถาม คงเหลือแบบวัดที่ตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ จำนวน 1,805 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.25 จากจำนวนแบบวัดที่นำไปเก็บข้อมูลทั้งหมด แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนและแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มที่ได้กำหนดไว้แล้ว จากนั้น วิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อประมาณค่าประชากรและทดสอบสมมติฐานของการวิจัยเพื่อนำเสนอผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานและประมาณค่าเฉลี่ยทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้าน และโดยรวม
2. เปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจแบบโดยภาพรวมของนักศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน
3. เปรียบเทียบคะแนนทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจแบบโดยภาพรวมของนักศึกษาที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน
4. ศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยภาพรวมของนักศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 ดังนี้ (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\frac{\alpha}{2}}^2} + \sum_{g=1}^K N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักศึกษาทั้งหมด
	K	แทน	จำนวนชั้นปีของนักศึกษา
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	N_g	แทน	จำนวนของนักเรียนในแต่ละชั้นปี
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2543 : 248)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	ΣR	แทน	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก(Discrimination Index) ของข้อคำถามในแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 165 - 166)

$$r_{XY} = \frac{N\Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	ผลรวมคะแนนของข้ออื่นๆ ที่เหลือ

2.3 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2543 : 312)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	Σ	แทน	ผลรวมทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Standard Error of Sample Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 145)

$$S_{\bar{X}} = \frac{S}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	$S_{\bar{X}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรแบบช่วง (Estimation of Population Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2545 : 250)

$$\bar{X} - Z_{1-\frac{\alpha}{2}} \frac{S}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{X} + Z_{1-\frac{\alpha}{2}} \frac{S}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของประชากร
	Z	แทน	ค่าของคะแนนมาตรฐานที่กำหนดจากค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ($\alpha = .05$) ซึ่ง Z มีค่าเท่ากับ 1.96
	α	แทน	ระดับของความเชื่อมั่น
	S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 280 - 281)

3.4.1 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบ F จากสูตร

$$F = \frac{MS_C}{MS_E}$$

3.4.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาที่มีระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบ F จากสูตร

$$F = \frac{MS_R}{MS_E}$$

3.4.3 ทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษาและระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้วยสถิติทดสอบ F จากสูตร

$$F = \frac{MS_{RC}}{MS_E}$$

3.5 การทดสอบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe') จากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 321)

$$S = \sqrt{(K-1)F_{\alpha(df_1, df_2)}} \sqrt{MS_E \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าวิกฤติของเชฟเฟ
	K	แทน	จำนวนกลุ่ม
	α	แทน	ระดับนัยสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ ANOVA
	df_1	แทน	ชั้นความเป็นอิสระของชั้นปีที่ศึกษา
	df_2	แทน	ชั้นความเป็นอิสระของระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
%	แทน	ร้อยละ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของประชากร
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\bar{X}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
SS	แทน	ผลรวมยกกำลังสอง
df	แทน	ชั้นความเป็นอิสระ
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยยกกำลังสอง
F	แทน	การแจกแจงแบบ F

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. คำสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจทั้งรายด้านและโดยรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา
2. คำสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจทั้งรายด้านและโดยรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์
3. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งชั้น เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และเปรียบเทียบทัศนคติที่มี

ต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม ของนักศึกษาชั้นปีที่ต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือการศึกษากฎสัมพันธระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ สถิติพื้นฐานของแต่ละกลุ่มย่อยเป็นดังนี้

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าสถิติพื้นฐานของทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์และชั้นปีที่ศึกษา

ระดับ ความฉลาด ทางอารมณ์	ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม (คะแนนเต็ม 230.00 คะแนน)											
	ชั้นปีที่ 1			ชั้นปีที่ 2			ชั้นปีที่ 3			ชั้นปีที่ 4		
	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>
ต่ำกว่าปกติ	26	164.69	22.63	21	162.06	24.18	27	168.67	21.96	18	166.38	23.42
ปกติ	357	179.67	15.57	380	180.44	16.49	406	181.59	16.95	418	180.72	16.32
สูงกว่าปกติ	31	193.03	15.75	40	190.05	14.04	35	193.97	14.99	46	194.63	16.49
รวม	414	180.09	16.53	441	180.64	17.19	468	182.10	17.43	482	181.81	17.05

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยมีขนาดต่างกันมาก ซึ่งอาจเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) เมื่อผู้วิจัยได้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนในแต่ละกลุ่มย่อยตามข้อตกลงเบื้องต้นก่อนที่จะวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง พบว่า ความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มย่อยไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาตัดกลุ่มตัวอย่างที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าระดับปกติออกไป เนื่องจากมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยน้อย คงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติและสูงกว่าระดับปกติ และเมื่อทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนอีกครั้งหนึ่ง พบว่าความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มย่อยเท่ากัน

ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ และระดับสูงกว่าปกติเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น และผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ทั้งรายด้านและโดยรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ รายด้านและโดยรวม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ชั้นปีที่ศึกษา	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{x}}$	μ	การแปลความหมาย
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า (คะแนนเต็ม 65.00 คะแนน)</u>						
ชั้นปีที่ 1	388	48.01	5.25	.27	47.48 – 48.54	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 2	420	48.28	5.47	.27	47.75 – 48.81	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 3	441	48.48	5.48	.26	47.97 – 48.99	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 4	464	48.68	5.53	.26	48.17 – 49.19	ระดับสูง
รวม	1713	48.38	5.44	.13	48.13 – 48.63	ระดับสูง
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>						
ชั้นปีที่ 1	388	30.19	3.57	.18	29.84 – 30.54	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 2	420	29.84	3.73	.18	29.49 – 30.19	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 3	441	30.28	3.72	.18	29.93 – 30.63	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 4	464	30.28	3.90	.18	29.93 – 30.63	ระดับสูง
รวม	1713	30.15	3.74	.09	29.97 – 30.33	ระดับสูง
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>						
ชั้นปีที่ 1	388	34.97	3.53	.18	34.62 – 35.32	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 2	420	35.28	3.86	.19	34.91 – 35.65	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 3	441	35.47	3.45	.16	35.16 – 35.78	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 4	464	35.37	3.53	.16	35.06 – 35.68	ระดับสูง
รวม	1713	35.35	3.60	.09	35.17 – 35.53	ระดับสูง
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>						
ชั้นปีที่ 1	388	29.80	4.27	.22	29.37 – 30.23	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 2	420	29.63	4.57	.22	29.20 – 30.06	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 3	441	30.16	4.60	.22	29.73 – 30.59	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 4	464	29.88	4.26	.20	29.49 – 30.27	ระดับสูง
รวม	1713	29.87	4.43	.11	29.65 – 30.09	ระดับสูง
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม (คะแนนเต็ม 45.00 คะแนน)</u>						
ชั้นปีที่ 1	388	38.28	4.68	.24	37.81 – 38.75	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 2	420	38.76	4.22	.21	38.34 – 39.17	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 3	441	38.93	4.15	.20	38.54 – 39.32	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 4	464	38.60	4.46	.21	38.19 – 39.01	ระดับสูง
รวม	1713	38.65	4.38	.11	38.43 – 38.87	ระดับสูง

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ
รายด้านและโดยรวม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามชั้นปีการศึกษา (ต่อ)

ชั้นปีการศึกษา	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	μ	การแปลความหมาย
ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม (คะแนนเต็ม 230.00 คะแนน)						
ชั้นปีที่ 1	388	181.25	15.71	.80	179.68 – 182.82	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 2	420	181.79	16.00	.78	180.26 – 183.32	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 3	441	183.58	16.04	.76	182.09 – 185.07	ระดับสูง
ชั้นปีที่ 4	464	182.82	16.17	.75	181.35 – 184.29	ระดับสูง
รวม	1713	182.41	16.00	.39	181.65 – 183.17	ระดับสูง

จากตาราง 5 พบว่า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาทุกชั้นปีอยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับสูง

2. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจทั้งรายด้านและโดยรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ
รายด้านและโดยรวม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	μ	การแปลความหมาย
ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า (คะแนนเต็ม 65.00 คะแนน)						
ปกติ	1561	48.09	5.33	.13	47.84 – 48.34	ระดับสูง
สูงกว่าปกติ	152	51.35	5.70	.46	50.45 – 52.25	ระดับสูง
รวม	1713	48.38	5.44	.13	48.13 – 48.63	ระดับสูง
ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)						
ปกติ	1561	30.02	3.71	.09	29.84 – 30.20	ระดับสูง
สูงกว่าปกติ	152	31.50	3.78	.31	30.89 – 32.11	ระดับสูง
รวม	1713	30.15	3.74	.09	29.97 – 30.33	ระดับสูง
ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)						
ปกติ	1561	35.19	3.63	.09	35.01 – 35.37	ระดับสูง
สูงกว่าปกติ	152	37.05	2.79	.23	36.60 – 37.50	ระดับสูงมาก
รวม	1713	35.35	3.60	.09	35.17 – 35.53	ระดับสูง

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ
รายด้านและโดยรวม ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์
(ต่อ)

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	μ	การแปลความหมาย
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>						
ปกติ	1561	29.62	4.34	.11	29.40 – 29.84	ระดับสูง
สูงกว่าปกติ	152	32.45	4.57	.37	31.73 – 33.18	ระดับสูง
รวม	1713	29.87	4.43	.11	29.65 – 30.09	ระดับสูง
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม (คะแนนเต็ม 45.00 คะแนน)</u>						
ปกติ	1561	38.46	4.40	.11	38.24 – 38.68	ระดับสูง
สูงกว่าปกติ	152	40.60	3.60	.29	40.03 – 41.17	ระดับสูงมาก
รวม	1713	38.65	4.38	.11	38.43 – 38.87	ระดับสูง
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม (คะแนนเต็ม 230.00 คะแนน)</u>						
ปกติ	1561	181.38	15.70	.40	180.60 – 182.16	ระดับสูง
สูงกว่าปกติ	152	192.95	15.34	1.24	190.52 – 195.38	ระดับสูง
รวม	1713	182.41	16.00	.39	181.65 – 183.17	ระดับสูง

จากตาราง 6 พบว่า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับสูง และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าระดับปกติ อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับสูง ยกเว้น ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงานและทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม อยู่ในระดับสูงมาก

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า เปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง เปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน เปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ เปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และเปรียบเทียบทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม ของนักศึกษาชั้นปีที่ต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA)

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์และชั้นปีศึกษา

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	ชั้นปีที่ศึกษา												รวม		
	ชั้นปีที่ 1			ชั้นปีที่ 2			ชั้นปีที่ 3			ชั้นปีที่ 4					
	n	$\bar{X}$	S	n	$\bar{X}$	S	n	$\bar{X}$	S	n	$\bar{X}$	S			
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า (คะแนนเต็ม 65.00 คะแนน)</u>															
ปกติ	357	47.65	5.09	380	48.05	5.44	406	48.29	5.46	418	48.32	5.29	1561	48.09	5.33
สูงกว่าปกติ	31	52.19	5.36	40	50.53	5.32	35	50.69	5.34	46	52.00	6.49	152	51.35	5.70
รวม	388	48.01	5.25	420	48.28	5.47	441	48.48	5.48	464	48.68	5.53	1713	48.38	5.44
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าคู่แข่งชั้น (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>															
ปกติ	357	30.08	3.54	380	29.74	3.80	406	30.15	3.64	418	30.10	3.83	1561	30.02	3.71
สูงกว่าปกติ	31	31.52	3.64	40	30.75	2.88	35	31.77	4.31	46	31.93	4.15	152	31.50	3.78
รวม	388	30.19	3.57	420	29.84	3.70	441	30.28	3.72	464	30.28	3.90	1713	30.15	3.74
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>															
ปกติ	357	34.80	3.55	380	35.14	3.87	406	35.59	3.48	418	35.17	3.60	1561	35.19	3.63
สูงกว่าปกติ	31	36.97	2.68	40	36.58	3.61	35	37.51	2.58	46	37.15	2.16	152	37.05	2.79
รวม	388	34.97	3.53	420	35.28	3.86	441	35.74	3.45	464	35.37	3.53	1713	35.35	3.60
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ (คะแนนเต็ม 40.00 คะแนน)</u>															
ปกติ	357	29.57	4.13	380	29.41	4.48	406	29.92	4.55	418	29.56	4.16	1561	29.62	4.34
สูงกว่าปกติ	31	32.42	4.91	40	31.70	4.99	35	32.89	4.47	46	32.80	4.06	152	32.45	4.57
รวม	388	29.80	4.27	420	29.63	4.57	441	30.16	4.60	464	29.88	4.26	1713	29.87	4.43
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม (คะแนนเต็ม 45.00 คะแนน)</u>															
ปกติ	357	38.13	4.70	380	38.57	4.23	406	38.74	4.20	418	38.37	4.47	1561	38.46	4.40
สูงกว่าปกติ	31	40.94	4.15	40	40.50	3.70	35	41.11	2.75	46	40.74	3.73	152	40.60	3.60
รวม	388	38.35	4.68	420	38.76	4.22	441	38.93	4.15	464	38.60	4.46	1713	38.65	4.38
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า (คะแนนเต็ม 230.00 คะแนน)</u>															
ปกติ	357	180.23	15.30	380	180.92	15.96	406	182.68	15.82	418	181.52	15.62	1561	181.38	15.70
สูงกว่าปกติ	31	193.03	15.75	40	190.05	14.04	35	193.97	14.99	46	194.63	16.49	152	192.95	15.34
รวม	388	181.25	15.71	420	181.79	16.00	441	183.58	16.04	464	182.82	16.17	1713	182.41	16.00

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาแล้ว นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติและนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าปกติ ทุกชั้นปี มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า คู่แข่งขัน หน่วยราชการ และมีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับสูง ยกเว้น นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ ทุกชั้นปี มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับสูง แต่นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าระดับปกติ ทุกชั้นปี มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในระดับสูงมาก

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า</u>				
ชั้นปีที่ศึกษา	70.829	3	23.610	.822
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	1456.240	1	1456.240	50.677**
ปฏิสัมพันธ์	100.467	3	33.489	1.165
ความคลาดเคลื่อน	48994.701	1705	28.736	
รวม	50655.837	1712		
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งขัน</u>				
ชั้นปีที่ศึกษา	54.347	3	18.116	1.311
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	295.477	1	295.477	21.382**
ปฏิสัมพันธ์	14.087	3	4.696	.340
ความคลาดเคลื่อน	23560.926	1705	13.819	
รวม	23937.233	1712		
<u>ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน</u>				
ชั้นปีที่ศึกษา	40.390	3	13.463	1.061
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	477.927	1	477.927	37.681**
ปฏิสัมพันธ์	10.004	3	3.335	.263
ความคลาดเคลื่อน	21625.360	1705	12.683	
รวม	22239.325	1712		

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
<u>ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ</u>				
ชั้นปีที่ศึกษา	54.449	3	18.150	.956
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	1091.397	1	1091.397	57.478**
ปฏิสัมพันธ์	18.271	3	6.090	.321
ความคลาดเคลื่อน	32374.654	1705	18.988	
รวม	33576.257	1712		
<u>ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม</u>				
ชั้นปีที่ศึกษา	48.365	3	16.122	.858
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	609.962	1	609.962	32.447**
ปฏิสัมพันธ์	8.904	3	2.968	.158
ความคลาดเคลื่อน	32052.096	1705	18.799	
รวม	32787.842	1712		
<u>ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม</u>				
ชั้นปีที่ศึกษา	752.756	3	250.919	1.023
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	18210.262	1	18210.262	74.263**
ปฏิสัมพันธ์	359.692	3	119.897	.489
ความคลาดเคลื่อน	418089.305	1705	245.214	
รวม	438369.952	1712		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาต่างชั้นปีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปวัตถุประสงค์ สมมติฐานและวิธีการวิจัย

การศึกษาทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจและความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม โดยมีสมมติฐานทางการวิจัย คือ (1) นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน (2) นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน (3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 2,495 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 2,017 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 1,706 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,775 คน รวมเป็นนักศึกษาทั้งสิ้น 7,993 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 388 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 420 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 441 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 464 รวมเป็นนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,713 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ชั้นปีที่ศึกษาเป็นชั้น (Strata) และให้นักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม โดยสุ่มตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามนิยามศัพท์เฉพาะ ประกอบด้วยทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ จำนวน 5 ด้าน คือ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จำนวน 13 ข้อ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง จำนวน 8 ข้อ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน จำนวน 8 ข้อ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ จำนวน 8 ข้อ และทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม จำนวน 9 ข้อ รวมทั้งสิ้น 46 ข้อ เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .2060 ถึง .7388 และมีค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9406 และ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) จำนวน 52 ข้อ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .3214 ถึง .7350 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9451

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ไปให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามแบบวัดดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้อธิบายถึงความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งอธิบายการตอบแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ ให้กับนักศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาจำนวน 2,000 คน ได้กลับคืนมา 1,972 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.60 และผู้วิจัยได้นำแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาตรวจสอบความสมบูรณ์และร่องรอยความตั้งใจในการตอบคำถาม คงเหลือแบบวัดที่ตอบคำถามอย่างสมบูรณ์ จำนวน 1,805 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.25 จากจำนวนแบบวัดที่นำไปเก็บข้อมูลทั้งหมด แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนและแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มที่ได้กำหนดไว้แล้ว จากนั้น วิเคราะห์หาค่าทางสถิติพื้นฐานและประมาณค่าเฉลี่ยประชากรและทดสอบสมมติฐานของการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษาชั้นปีต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งชั้น ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักศึกษาที่ความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าปกติ มีทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่งชั้น ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม สูงกว่านักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์มีต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวม

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม ของนักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปี พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปี อยู่ในระดับที่สูงทุกด้าน นั้นแสดงว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจอยู่ในระดับสูงอยู่แล้ว และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ก็ยังมีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แม้ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้รับการอบรมจริยธรรมทางธุรกิจน้อยกว่านักศึกษาชั้นปีอื่นๆ แต่มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกันกับนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากว่า มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของจริยธรรมทางธุรกิจ ดังจะเห็นได้จากการจัดรายวิชาสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ ซึ่งมีอย่างต่อเนื่องตลอด 4 ปี แสดงว่า การสัมมนาจริยธรรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นการบ่มเพาะโดยตรงให้นักศึกษามีจริยธรรมทางธุรกิจนั้น เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษามีความตื่นตัวและตระหนักในทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในระดับที่เท่ากัน และยังคงสภาพทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษา และนอกจากนี้ ในการเรียนการสอนตามรายวิชาปกติ อาจารย์ผู้สอนได้สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจเข้ากับการสอนเนื้อหาปกติ ซึ่งเป็นการบ่มเพาะทางอ้อมให้นักศึกษามีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจด้วย และนอกจากนี้นักศึกษายังอาจได้รับการบ่มเพาะให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจให้เป็นไปตามครรลองคลองธรรมและมีความประพฤติและการปฏิบัติที่สมควรและเหมาะสมจากแหล่งอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเขียนของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ว่า ส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมทางด้านจริยธรรมเป็นพิเศษ อีกทั้งยังสอดคล้องกับข้อเขียนของโกวิท ประวาลพุกษ์ และภนิดา คุสกุล (2532) ว่า การเกิดของจริยธรรมนั้น มาจากการแนะนำสั่งสอนโดยผู้ใหญ่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ นักศึกษาอาจได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์โดยตรง หรือ สื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ หรือ สิ่งพิมพ์อื่นๆ โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์หรือหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งเป็นแหล่งของการเผยแพร่และการบ่มเพาะทักษะที่มีต่อจริยธรรมโดยที่นักศึกษาไม่รู้ตัว

2. จากการศึกษาทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคม และทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจโดยรวม ของนักศึกษาที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าระดับปกติมีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมสูงกว่านัก

ศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่า นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า มีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในระดับที่สูงกว่า และสอดคล้องกับข้อเขียนของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ว่า การใช้เหตุผลทางจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางด้านอื่นๆ ของบุคคลโดยเฉพาะพัฒนาการทางอารมณ์ และสอดคล้องกับข้อเขียนของภัทรพร สิริกาญจน (2548) ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวโน้มที่ดีในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านจริยธรรม และผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ย่อมมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่ดี

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับระดับความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจรายด้านและโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 อาจเป็นเพราะระดับความฉลาดทางอารมณ์ไม่ขึ้นอยู่กับชั้นปีที่ต่างกัน แต่ขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจในสภาพอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและอารมณ์ของผู้อื่น รวมทั้งสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในด้านต่างๆ และโดยรวม ดังนั้น จึงควรจัดโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น อีกทั้งรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและอารมณ์ของผู้อื่น นักศึกษาที่สามารถปรับความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี จะสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จทั้งการเรียนและการทำงานในอนาคต เพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวโน้มที่ดีในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านจริยธรรม เพราะผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ย่อมมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่ดี

ส่วนจริยธรรมทางธุรกิจนั้น ควรมีการอบรมและบ่มเพาะอยู่เสมอๆ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจอันดีต่อแนวทางการปฏิบัติ สามารถคงสภาพของทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในระดับสูงได้โดยตลอด แต่ถ้ามองการให้นักศึกษามีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจอยู่ในระดับที่สูงกว่านี้ ควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ อีกทั้งควรกระตุ้นให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการมีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในระดับสูงไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการประกอบธุรกิจ อันจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจอยู่ในขอบเขตที่ดีของศีลธรรม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งจะเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องว่า นักศึกษาเมื่อจบการศึกษาและได้ออกไปทำงานแล้ว นักศึกษามีทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจในระดับใด สามารถนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจไปใช้ได้หรือไม่ ในทิศทางใด ในระดับใด และมากหรือน้อยเพียงใด อาจจะสำรวจโดยตรงจากนักศึกษาที่จบการศึกษาไปแล้ว หรือสำรวจโดยทางอ้อมจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการอบรมจริยธรรมทางธุรกิจให้กับนักศึกษารุ่นหลังต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล อัญญภาติ. (2536). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- กรมสุขภาพจิต. (2543, 6-8 กันยายน). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี เรื่องสุขภาพจิตดีด้วยอีคิว. โรงแรมดิเอ็มเมอรัลด์ กรุงเทพฯ : 55-56.
- _____. (2543). แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 18 – 60 ปี). นนทบุรี : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2544). รายงานวิจัย การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12 – 60 ปี. นนทบุรี : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2545). คู่มือ ความฉลาดทางอารมณ์ ฉบับปรับปรุง. นนทบุรี : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมอาชีวศึกษา. (2530). บทสัมภาษณ์ “คนอย่างไรที่นายจ้างต้องการ”. การให้สัมภาษณ์พิเศษ เกี่ยวกับการรับบุคคลเข้าทำงานของภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ. กรุงเทพฯ : พิมพ์พรณการพิมพ์.
- กาญจนา กลิ่นหอม. (2546). การพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์โดยใช้การสร้างอุปนิสัยใหม่ และการใช้เทคนิคแม่แบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดธรรมจริยาภิรมย์ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. สารนิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิริติ บุญเจือ. (2519). ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กัลยา วินิชย์บัญชา. (2545). หลักสถิติ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไกรยุทธ ธีรนาคินันท์. (2536, มกราคม - มีนาคม). “จริยธรรมในแวดวงธุรกิจไทยและความรับผิดชอบต่อสังคม,” วารสารจุฬาลงกรณ์. 5(18) : 62-78.
- โกวิท ประวาลพุกษ์ และภณิดา กุสกูล. (2532). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2535). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คมเพชร จัตรศุกกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544). รายงานวิจัยเรื่อง การสร้างมาตรฐานประเมิน และปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คำพอง งามภักดิ์. (2543). จริยธรรมธุรกิจศึกษา เปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- จินตนา บุญบงการ. (2538). *สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : น้าอักษรการพิมพ์.
- _____. (2544). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชย ณ พล. (2536). *การบริหารด้วยระบบศรัทธาและจรรยาบรรณทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : เพรสมีเดีย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. (2520). *รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 เรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ญาดา หลาวเพชร. (2544). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา", *รวมบทความวิชาการ EQ*. กรุงเทพฯ : เดสก์ทอปการพิมพ์.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2539, มีนาคม). "EQ มาตรวัดอารมณ์อัจฉริยะ," *วารสาร UPDATE* . 10(117) : 55-61.
- _____. (2542). *จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์มติชน.
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 4*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรชัย เอี่ยมวรเมธี. (2547). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับ 80,000 คำ*. กรุงเทพฯ : รวมสาสน์.
- นิยะดา ชูณหวงศ์. (2536, เมษายน - มิถุนายน). "จริยธรรมทางธุรกิจ", *วารสารบริหารธุรกิจ*. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16(62).
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวัดประเมินการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- บุญมี แท่นแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ประชัน จันทรสุข. (2544). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประยูร จินดาประดิษฐ์. (2535). "จริยธรรมกับการทำธุรกิจ," *เอกสารการสัมมนาโครงการบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ปราการ ภูมิคง. (2544). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด. ปริญญาชนิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2543). "คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ". รวมบทความวิชาการ EQ.
กรุงเทพฯ : เดสก์ทอปการพิมพ์.
- ✓ พันธ์ หันนาคินทร์. (2520). การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ✓ พิภพ ขวัญเงิน. (2546). จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น (1997).
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). จริยธรรมทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักส์.
- พระมหานิพนธ์ วิฑูรวิรุณ. (2548). สมาริตามหลักพระพุทธศาสนากับความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาวิระเวส พาเจริญ. (2540). จริยธรรมธุรกิจในการโฆษณาสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2531). "แนวทางการผลิตบัณฑิตด้านบริหารธุรกิจ," ประชาชาติธุรกิจ. ฉบับพิเศษ โครงการปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิสมัย พนาเวศร์. (2540). ความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2548, กรกฎาคม - กันยายน). "ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับพัฒนาการทางจริยธรรม", วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 30 (3) : 606 - 608.
- ✓ ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว. (2538). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ✓ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ลักษณ์ แพทยานัน. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางจิตวิญญาณกับชาวอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วารี หะวานนท์. (2531). "แนวทางการผลิตบัณฑิตด้านบริหารธุรกิจ," ประชาชาติธุรกิจ. ฉบับพิเศษ โครงการปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิณี ชิตเชิดวงศ์. (2545, พฤศจิกายน – 2546, มีนาคม). “การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,” *ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 14(2) : 67-79.
- วิโรจน์ ภูตระกูล. (2531, กรกฎาคม - กันยายน). “การอภิปรายเรื่องจริยธรรมกับธุรกิจ,” *วารสารบริหารธุรกิจ*. 12(47) : 17 - 28.
- วิลาสลักษณ์ ชวัลลี. (2543). “การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน,” *รวมบทความทางวิชาการ EQ*. กรุงเทพฯ : เดสก์ทอปการพิมพ์.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). *เชาว์อารมณ์ (EQ): ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต*. กรุงเทพฯ : เอกซ์เปอร์เนท.
- ✓วันชัย ภูมิภักตรา และคนอื่นๆ. (2537). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ*. กรุงเทพฯ : วี. เจ. พรินติ้ง.
- สบสันต์ อุดกฤษฎ์. (2538, กุมภาพันธ์). “การเรียนการสอนทางอาชีวศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์,” *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*. 7(13) : 13 – 17.
- ✓สมชาย ภาณุภาสโนวิวัฒน์ และคนอื่นๆ. (2533). *กระแสดังกล่าว*. กรุงเทพฯ : เอช แอน การพิมพ์.
- สมพร เทพสิทธา. (2544). *บทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนในการเสริมสร้างจริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมการค้าแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. (2535). *จริยธรรมกับชีวิต*. ยะลา : โรงพิมพ์ยะลาการพิมพ์.
- สาโรช บัวศรี. (2523). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สาลิกา เมธนาวัน. (2545). *องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายนา รามพงษ์. (2546). *ทัศนะที่มีต่อจริยธรรมในการประกอบอาชีพธุรกิจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓สุกัญญา สุดบรรทัด และคนอื่นๆ. (2537). *กรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสื่อมวลชนไทย*. โครงการส่งเสริมคุณธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธพงศ์ แสงอุไร. (2546). *ความฉลาดทางอารมณ์และความพึงพอใจในงานของพนักงานภาคปกติและพนักงานที่เป็นนักเรียนทวิภาคี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓สุภาพร พิตาลบุตร. (2544). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วี. เจ. พรินติ้ง.
- สุภาพร พิสิฐพัฒน์. (2543). *การสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาวดี นัมคณิศรณ. (2539). *ธุรกิจกับพุทธจริยศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ อศ.ม. (ปรัชญา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภิญญา เลี้ยววนิชย์. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญาทางอารมณ์กับลักษณะ
ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพจน์ สุวรรณพานิช. (2531). "จริยธรรมกับธุรกิจ," *ประชาชาติธุรกิจ*. ฉบับพิเศษ โครงการ
ปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุไร พงษ์ทองเจริญ. (2547). *Oxford Wordpower Dictionary for Thai Learner*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- อานวย วีรวรรณ. (2533) *จริยธรรมนักธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการ
แห่งประเทศไทย ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่.
- อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์. (2543). "EQ : ความฉลาดทางอารมณ์กับความสำเร็จในการทำงาน,"
รวมบทความวิชาการ EQ. กรุงเทพฯ : เดสก์ท็อปการพิมพ์.
- Assumption University. (2002). *Business and Professional Ethics Seminar BG1403 : Course
Outline*. Bangkok : Assumption University Press.
- Assumption University. (2003). *Undergraduate: Bulletin 2003 – 2004*. Bangkok : Assumption
University Press.
- Assumption University. (2005). *Thirty-Second: Commencement Exercises January 22, 2005*.
Bangkok : Assumption University Press.
- Assumption University. (2005). *Undergraduate: Bulletin 2005 – 2006*. Bangkok : Assumption
University Press.
- Bailey, Jeffrey J., (1991). *Business Ethics: The Effects of Social Cue Framing, Gain/Loss
Framing and Situational Injustice on Ethical Judgment and Decision-making*.
Dissertation Abstracts. Ph.D., University of Akron.
- Bandura, Albert. (1997). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bar-On, Reuven. (2000, July). *Bar-On Test*. (Online). Available : <http://eqi.mhs.com>
- Cooper, Robert K. & Sawaf, Ayman (1997). *Executive EQ Intelligence in Leadership and
Organization*. New York : Grosset/Putnam.
- Crawford, G. (1987 June). "Social Network and Health-Related Change In The Elder Theory-
based Nursing Strategies," *Family & Community*. 10(6) : 39 - 48.
- Derman, L. (1999). *The Relationship Between the Emotion Intelligence of Family-member
Managers and Business Success in Family Business*. Dissertation Thesis, Ph.D.
(Industrial Psychology). California School of Professional Psychology.
Berkeley/Alameda.

Gardner, Howard. (1983). *Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligences*. New York : Basic Books.

_____. (1993). *Multiple Intelligence : The Theory In Practice*. New York : Basic Books.

Gibbs, N. (1995, October). "The EQ Factor," *Time*. 2(10) : 24-31.

Goleman, Daniel. (1995). *Emotional Intelligence*. New York : Bantam Book.

_____. (1998, November - December). "What Make the Leader?" *Harvard Business Review*. 76 : 93-104.

Kohlberg, Lawrence. (1964). "Development of Moral Character and Moral Ideology," in *Review of Child Development Research Vol. I*. ed by M.L. Hoffman. pp.383-432. New York : Connecticut Printers.

Kroecker, Timothy S. (1993). *Situational and Individual Influence upon Ethical Decision-making in Organizations: A Political Capturing Approach (Fast Food Industry, Business Ethics)*. Dissertation Abstracts. Degree: Ph.D., Illinois Institute of Technology.

Mayer, J.D. & Salovey, P. (1997). "What is Emotional Intelligence?" in P. Salovey & D.J. Sluyter (Eds). *Emotional Development and Emotional Intelligence*. pp.3-31. New York : Basic Books.

Rarich, Jeffrey L. (1991) *The Application of Reinhold Neibuhr's Two – Tiered Political Ethics to the Business Realm with the Challenger as a Case Study (Neibuhr Reinhold, Business Ethic*. Dissertation Abstracst. Degree: Ph.D., Drew University.

Reall, Michael J. (1993). *The Relationship of Cognitive Moral Development, Moral Reasoning, and Moral Conduct of Business Students in a Competitive Environment*. Dissertation Abstracts. Degree: Ph.D., University of Idaho.

Thorndike, E.L. (1920). "Intelligence and Its Usages". *Harper's Magazine*. 140 : 227-235.

Weisinger, Hendrie. (1998). *Emotional Intelligence at Work : the Untapped edge For Success*. San Francisco : Jossey-Bass Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย ข้าราชการบำนาญ และอาจารย์พิเศษ
ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา ชำนิวิทย์กรณ์ อาจารย์ประจำ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินจง ฉ.โรจน์ประเสริฐ คณะบดีคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
4. อาจารย์ ดร.ปรีชา เมธาวัชรภาคย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
5. อาจารย์ชาญ มายอด ผู้อำนวยการศูนย์จริยธรรมวิชาชีพ
ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ภาคผนวก ข
ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1.	ลูกค้าทุกคนต้องได้รับการบริการที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงเจตนาในการซื้อสินค้า	0.6
2.	ควรให้บริการลูกค้าด้วยความรวดเร็วเอาใจใส่ กับลูกค้าที่มียอดสั่งซื้อจำนวนมาก	1.0
3.	ควรต้อนรับลูกค้าที่แต่งกายดี ภูมิฐาน ให้ดีกว่าลูกค้าที่แต่งกายธรรมดา	0.6
4.	เมื่อไม่สามารถทำตามที่ได้รับปากกับลูกค้าไว้แล้ว ควรแจ้งให้ลูกค้าทราบโดยเร็ว	0.8
5.	การส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าช้ากว่าที่กำหนดเล็กน้อยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย	0.6
6.	การเร่งผลิตสินค้าโดยลดคุณภาพสินค้าลงบ้างเพื่อให้ทันต่อความต้องการของลูกค้า อาจทำได้ในบางครั้ง	1.0
7.	การใส่สีย้อมอาหารลงไปในสินค้าประเภทอาหาร ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าการอาหารมีสีสันทันรับประทาน	0.8
8.	การนำสินค้าชนิดเดียวกันที่มีคุณภาพต่างกันมาขายละกันในราคาเดียวกัน เป็นการเอาเปรียบลูกค้า	1.0
9.	สินค้าที่แถมให้ลูกค้าอยู่ในสภาพที่ดีและไม่ตีปะปนกันไป ถือเป็นเรื่องปกติ เพราะลูกค้าได้ฟรีอยู่แล้ว	0.6
10.	การขึ้นราคาสินค้าที่มีความต้องการสูงเป็นกลไกปกติทางการตลาด ไม่ถือเป็นการเอาเปรียบลูกค้า	0.6
11.	การกักตุนสินค้าไว้ขายในยามขาดแคลนสินค้าทำให้ธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น	0.6
12.	การโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจควรสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า ให้เห็นถึงความชัดเจน น่าเชื่อถือ แม้จะเกินความจริงไปบ้าง	1.0
13.	ลูกค้าต้องได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อจำกัดของสินค้า	1.0
14.	ผู้ประกอบการที่โฆษณาพาดพิงสินค้าหรือบริการของคู่แข่งในทางเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการสร้างความได้เปรียบทางการค้า	1.0
15.	ผู้ประกอบการที่กระทำการใดๆ อันมิชอบให้คู่แข่งเกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นผู้ที่ไม่มีจรรยาบรรณทางธุรกิจ	1.0
16.	ผู้ประกอบการที่ทำให้คู่แข่งเสียโอกาสทางการค้า ถือเป็นชัยชนะที่น่าภูมิใจ	1.0

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
17.	ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ควรผลิตสินค้าลอกเลียนแบบสินค้าของคู่แข่ง เพราะเป็นการละเมิดกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา	0.6
18.	การแข่งขันทางธุรกิจเป็นการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าหรือบริการ	0.8
19.	การเสนอขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าเพื่อให้ลูกค้าเปลี่ยนใจหลังจากที่ลูกค้าตกลงซื้อสินค้ากับคู่แข่งแล้ว เป็นการเสนอทางเลือกให้ลูกค้า	0.6
20.	ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ควรนำข้อมูลของคู่แข่งมาเปิดเผยโดยมิชอบ	1.0
21.	เพื่อให้ได้สูตรลับในการประกอบอาหารที่มีรสชาติดี ผู้ประกอบการธุรกิจต้องส่งคนไปทำงานกับคู่แข่ง	1.0
22.	ผู้ประกอบการธุรกิจควรจ่ายค่าตอบแทนพนักงานให้เหมาะสมตามความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน	1.0
23.	ผู้ประกอบการธุรกิจควรจัดสวัสดิการให้พนักงานอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	1.0
24.	การมอบหมายงานให้พนักงานตามความถนัด ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ	0.6
25.	ผู้ประกอบการธุรกิจไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมให้พนักงาน เพราะพนักงานมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานดีอยู่แล้ว	0.6
26.	ผู้ประกอบการธุรกิจควรให้พนักงานมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นบ้าง	1.0
27.	ผู้ประกอบการธุรกิจควรเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของพนักงานไว้เป็นความลับ	0.6
28.	ผู้ประกอบการธุรกิจควรจัดให้มีการซ่อมในภาวะวิกฤติ เช่น การหนีไฟในอาคารสูง เพื่อความปลอดภัยในยามเกิดอัคคีภัย	0.8
29.	เมื่อพนักงานมีความเห็นขัดแย้งกัน ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถแก้ปัญหาได้โดยไม่จำเป็นต้องสอบถามหรือรับฟังเรื่องราวทั้งหมด	1.0
30.	ผู้ประกอบการธุรกิจควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายในการประกอบธุรกิจอย่างเคร่งครัดตามโอกาสที่เหมาะสม	1.0
31.	ผู้ประกอบการธุรกิจต้องประกอบธุรกิจอย่างตรงไปตรงมาและเสียภาษีให้รัฐอย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง	1.0
32.	ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจัดทำบัญชีให้ตรงกับความเป็นจริง	1.0
33.	การค้าสินค้าหลักเสี่ยงภาษีทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีกำไรเพิ่มมากขึ้น	1.0

ตาราง 9 คำดัชนีความสอดคล้องแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ (ต่อ)

	ข้อคำถาม	ค่า IOC
34.	ผู้ประกอบการธุรกิจอยู่รอดได้ด้วยการนำสินค้าหลักเสี่ยงภาษีมาจำหน่ายคละกับสินค้าปกติ	0.6
35.	ผู้ประกอบการธุรกิจที่ค้าสินค้าหลักเสี่ยงภาษีทำให้ประเทศขาดรายได้จากการจัดเก็บภาษี	0.6
36.	การเสียภาษีน้อยกว่าความเป็นจริงทำให้ธุรกิจมีกำไรมากขึ้น	1.0
37.	การที่ผู้ประกอบการให้ผลประโยชน์พิเศษแก่ข้าราชการเป็นเพราะต้องการติดต่องานให้สะดวกขึ้น	0.6
38.	ผู้ประกอบการควรนำกำไรส่วนหนึ่งจากการประกอบธุรกิจคืนให้กับสังคม เช่น การบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือองค์กรการกุศลต่างๆ	0.6
39.	ผู้ประกอบการควรมีส่วนช่วยในการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า	0.6
40.	ผู้ประกอบการควรสนับสนุนเงินทุนให้กับองค์กรทางการแพทย์เพื่อการวิจัยและค้นคว้า	0.6
41.	การโฆษณาสินค้าโดยใช้เนื้อเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมเป็นเพียงการสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้า จะทำให้สินค้าขายดี	0.6
42.	ผู้ประกอบการอาจกระทำผิดศีลธรรมในการประกอบธุรกิจไปบ้าง เพื่อให้กิจการมีผลกำไรสูง	1.0
43.	ถ้าโรงงานอุตสาหกรรมของผู้อื่นปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ โรงงานอุตสาหกรรมของเราก็น่าจะทำได้เพราะใครๆ ก็ทำ	1.0
44.	โรงงานอุตสาหกรรมควรมีมาตรการบำบัดสารพิษและกำจัดของเสียจากกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากล	1.0
45.	ผู้ประกอบการควรใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าอย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด	0.6
46.	ผู้ประกอบการควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ช่วยลดปริมาณขยะ	0.8

ภาคผนวก ค

คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นแบบวัดทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted	Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
BE01	164.0397	691.3664	.4036	.9400	BE24	163.7222	689.5942	.5634	.9390
BE02	165.4365	701.5279	.2170	.9415	BE25	164.2857	679.0377	.6419	.9383
BE03	164.2222	676.4462	.5685	.9388	BE26	163.9048	690.8389	.5963	.9389
BE04	163.8016	695.2643	.4304	.9397	BE27	163.8651	691.6697	.5453	.9391
BE05	164.3175	683.1464	.5107	.9392	BE28	164.0317	682.3030	.6868	.9382
BE06	164.5794	688.9337	.4513	.9396	BE29	164.3016	679.0763	.6220	.9384
BE07	165.0397	700.0224	.2433	.9412	BE30	164.2143	694.6657	.4197	.9398
BE08	164.3571	688.4074	.4242	.9399	BE31	164.1349	682.9497	.6335	.9385
BE09	164.3810	689.4377	.4599	.9396	BE32	164.1270	681.5677	.6266	.9385
BE10	165.1905	697.4674	.2867	.9409	BE33	165.1111	672.3396	.6216	.9383
BE11	164.9206	685.2897	.4554	.9397	BE34	164.7063	666.2891	.7388	.9374
BE12	165.3254	698.7493	.3073	.9406	BE35	164.3968	696.9293	.3102	.9407
BE13	163.9921	699.5759	.3304	.9403	BE36	165.0952	673.7669	.6000	.9385
BE14	165.0476	697.1337	.2666	.9412	BE37	164.9603	685.6704	.4246	.9400
BE15	164.1825	685.0304	.5176	.9392	BE38	164.0476	687.2617	.6020	.9388
BE16	164.5873	678.7843	.6304	.9384	BE39	164.1429	688.6354	.5260	.9391
BE17	164.2381	686.6789	.5492	.9390	BE40	164.222	691.4702	.5194	.9392
BE18	164.0317	692.5590	.4101	.9399	BE41	164.7460	689.0230	.7087	.9400
BE19	165.5397	703.8824	.2060	.9413	BE42	164.7302	671.6706	.6529	.9381
BE20	164.1111	685.0436	.6043	.9387	BE43	164.0397	676.1184	.6053	.9385
BE21	164.6905	680.1674	.5695	.9388	BE44	163.8730	690.0637	.4863	.9394
BE22	163.8492	687.9851	.5688	.9389	BE45	163.6905	691.3034	.5287	.9392
BE23	163.8571	685.6274	.6123	.9387	BE46	163.6984	688.8203	.5655	.9390
N of Cases = 126.0					N of Items = 46			ALPHA = .9406	

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted	Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
EQ01	152.5238	478.1234	.4720	.9442	EQ27	152.5079	468.7319	.6307	.9432
EQ02	152.2381	479.0149	.4355	.9443	EQ28	152.5317	475.3870	.4480	.9443
EQ03	152.5556	477.5289	.7350	.9444	EQ29	152.9762	470.6154	.5491	.9437
EQ04	152.7063	475.1211	.4994	.9440	EQ30	152.8254	470.0653	.5352	.9438
EQ05	152.2857	478.2057	.4562	.9442	EQ31	152.5794	473.6377	.4690	.9442
EQ06	153.0159	479.4557	.3583	.9448	EQ32	152.5397	468.7464	.5169	.9439
EQ07	152.4127	479.5563	.4189	.9444	EQ33	152.7302	478.6946	.4130	.9445
EQ08	152.5794	478.3257	.3466	.9450	EQ34	152.4127	473.6203	.5435	.9138
EQ09	152.2857	477.1177	.4553	.9442	EQ35	152.6349	468.4097	.5849	.9435
EQ10	152.5238	478.9554	.4048	.9445	EQ36	152.8571	481.3874	.3372	.9449
EQ11	152.5714	478.5989	.4728	.9442	EQ37	152.3968	470.8013	.5150	.9439
EQ12	152.6905	476.1034	.4513	.9443	EQ38	152.9048	480.3589	.3629	.9447
EQ13	152.3730	478.1397	.4138	.9445	EQ39	152.7540	477.1310	.4673	.9442
EQ14	152.0556	479.1889	.4676	.9442	EQ40	152.8175	470.8544	.5487	.9437
EQ15	152.1190	476.6017	.4757	.9441	EQ41	152.5000	473.3240	.5879	.9436
EQ16	152.2381	478.8389	.5365	.9440	EQ42	152.1429	472.5874	.5991	.9435
EQ17	152.6349	472.4417	.5517	.9437	EQ43	152.8095	475.8994	.4149	.9445
EQ18	152.3095	477.8954	.5260	.9440	EQ44	152.4524	472.3457	.5153	.9439
EQ19	152.7302	478.2306	.3214	.9452	EQ45	152.3492	473.4451	.5236	.9439
EQ20	152.7381	477.6509	.4301	.9444	EQ46	152.5238	465.2594	.6740	.9429
EQ21	152.8492	476.1611	.4639	.9442	EQ47	152.7460	472.0950	.4792	.9442
EQ22	152.1825	475.8624	.4898	.9441	EQ48	152.3413	478.9786	.3733	.9447
EQ23	152.5794	476.0857	.5259	.9439	EQ49	152.5317	468.3310	.6172	.9433
EQ24	152.4524	473.8817	.5831	.9436	EQ50	152.5317	468.7790	.5992	.9434
EQ25	152.8413	477.8466	.4113	.9445	EQ51	152.6508	474.8531	.4684	.9442
EQ26	152.6111	469.6156	.5730	.9435	EQ52	152.7778	470.8462	.5685	.9436
N of Cases = 126.0			N of Items = 52			ALPHA = .9451			

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจของนักศึกษาปริญญาตรีคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ส่วนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และส่วนที่ 3 แบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านหน้าคำตอบของข้อคำถามนั้นๆ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมีข้อความที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ จำนวน 52 ข้อ แม้ว่าบางประโยคอาจจะไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่นักศึกษาเป็นอยู่ก็ตาม โปรดอ่านข้อคำถามทุกข้อและเลือกคำตอบที่ตรงกับนักศึกษาหรือใกล้เคียงกับนักศึกษามากที่สุด โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านหลังข้อความนั้นๆ

ส่วนที่ 3 แบบวัดทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจนี้มีข้อความที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจในลักษณะต่างๆ จำนวน 46 ข้อ โปรดอ่านข้อคำถามทุกข้อให้ละเอียดและเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านหลังข้อความนั้นๆ

ข้อมูลและคำตอบทั้ง 3 ส่วนที่ได้จากนักศึกษาจะถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยจะเก็บข้อมูลต่างๆ เป็นความลับและนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อการศึกษาในลักษณะโดยรวม ไม่ได้ระบุว่าเป็นข้อมูลของนักศึกษาคนใดคนหนึ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเป็นจริง มา ณ โอกาสนี้

นายณรงค์ ชุมสุพรรณวารี

นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ ต่ำกว่า 18 ปี	☐ 18 ปีขึ้นไป
3. ชั้นปีที่ศึกษา	☐ ชั้นปีที่ 1	☐ ชั้นปีที่ 2
	☐ ชั้นปีที่ 3	☐ ชั้นปีที่ 4

ส่วนที่ 2 ความฉลาดทางอารมณ์

ข้อที่	ข้อความที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก ที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ	ระดับความเป็นจริง			
		ไม่ จริง	จริง บาง ครั้ง	ค่อนข้าง จริง	จริง มาก
1.	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน				
2.	ฉันบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ				
3.	เมื่อถูกขัดใจ ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้				
4.	ฉันสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ				
5.	ฉันมักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย				
6.	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้				
7.	ฉันสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง				
8.	ฉันไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จัก				
9.	ฉันไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่ฉันคิด				
10.	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของฉัน				
11.	ฉันรู้สึกว่าผู้อื่นชอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป				
12.	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ฉันก็ยังยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ				
13.	เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส				
14.	ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน				
15.	เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้				
16.	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก				
17.	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม				
18.	ฉันรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น				
19.	ฉันไม่รู้ว่าฉันเก่งเรื่องอะไร				
20.	แม้จะเป็นงานยาก ฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้				
21.	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ				
22.	ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ				
23.	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง ฉันก็จะไม่ยอมแพ้				

ข้อที่	ข้อความที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก ที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ	ระดับความเป็นจริง			
		ไม่จริง	จริง บาง ครั้ง	ค่อนข้าง จริง	จริง มาก
24.	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉันมักทำต่อไปไม่สำเร็จ				
25.	ฉันพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ				
26.	บ่อยครั้งที่ฉันไม่รู้ว่าจะอะไรทำให้ฉันไม่มีความสุข				
27.	ฉันรู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับฉัน				
28.	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไร ก่อนหลัง				
29.	ฉันลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย				
30.	ฉันทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของฉัน				
31.	ฉันทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย				
32.	ฉันมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน				
33.	ฉันไม่กล้าบอกความต้องการของฉันให้ผู้อื่นรู้				
34.	ฉันทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน				
35.	เป็นการยากสำหรับฉันที่จะได้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ				
36.	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ฉันสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้				
37.	ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น				
38.	ฉันทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด				
39.	ฉันสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด				
40.	ฉันไม่มั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก				
41.	แม้สถานการณ์จะเลวร้าย ฉันก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น				
42.	ทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ				
43.	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ฉันมักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือ สนุกสนานได้				
44.	ฉันสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน				
45.	ฉันรู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าฉัน				
46.	ฉันพอใจกับสิ่งที่ฉันเป็นอยู่				
47.	ฉันไม่รู้ว่าจะหาอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย				
48.	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ฉันจะทำในสิ่งที่ฉันชอบ				
49.	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ฉันมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้				
50.	ฉันสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่				
51.	ฉันไม่สามารถทำให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ				
52.	ฉันมักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ				

ส่วนที่ 3 ทักษะที่มีต่อจริยธรรมทางธุรกิจ

ข้อที่	ข้อความที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมทางธุรกิจในลักษณะต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	ลูกค้าทุกคนต้องได้รับการบริการที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงเจตนาในการซื้อสินค้า					
2.	ควรให้บริการลูกค้าด้วยความรวดเร็วเอาใจใส่กับลูกค้าที่มียอดสั่งซื้อจำนวนมาก					
3.	ควรต้อนรับลูกค้าที่แต่งกายดี ภูมิฐาน ให้ดีกว่าลูกค้าที่แต่งกายธรรมดา					
4.	เมื่อไม่สามารถทำตามที่ได้รับปากกับลูกค้าไว้แล้ว ควรแจ้งให้ลูกค้าทราบโดยเร็ว					
5.	การส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าช้ากว่าที่กำหนดเล็กน้อย ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย					
6.	การเร่งผลิตสินค้าโดยลดคุณภาพสินค้าลงบ้างเพื่อให้ทันต่อความต้องการของลูกค้า อาจทำได้ในบางครั้ง					
7.	การใส่ส่วนผสมอาหารลงในสินค้าประเภทอาหาร ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าการอาหารมีสีส่นน่ารับประทาน					
8.	การนำสินค้าชนิดเดียวกันที่มีคุณภาพต่างกันมาขายคละกันในราคาเดียวกัน เป็นการเอาเปรียบลูกค้า					
9.	สินค้าที่แถมให้ลูกค้าอยู่ในสภาพที่ดีและไม่ดีปะปนกันไป ถือเป็นเรื่องปกติเพราะลูกค้าได้ฟรีอยู่แล้ว					
10.	การขึ้นราคาสินค้าที่มีความต้องการสูงเป็นกลไกปกติทางการตลาด ไม่ถือเป็นการเอาเปรียบลูกค้า					
11.	การกักตุนสินค้าไว้ขายในยามขาดแคลนสินค้าทำให้ธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น					
12.	การโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจควรสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า ให้เห็นถึงความชัดเจน น่าเชื่อถือ แม้จะเกินความจริงไปบ้าง					
13.	ลูกค้าต้องได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อจำกัดของสินค้า					
14.	ผู้ประกอบการที่โฆษณาพาดพิงสินค้าหรือบริการของกลุ่มแข่งขันในทางเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการสร้างความได้เปรียบทางการค้า					

ข้อที่	ข้อความที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมทางธุรกิจในลักษณะต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
15.	ผู้ประกอบการที่กระทำการใดๆ อันมิชอบให้ คู่แข่งเกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นผู้ที่ไม่มีจรรยาบรรณทางธุรกิจ					
16.	ผู้ประกอบการที่ทำให้คู่แข่งเสียโอกาส ทางการค้า ถือเป็นชัยชนะที่น่าภูมิใจ					
17.	ผู้ประกอบการไม่ควรผลิตสินค้าลอกเลียนแบบสินค้า ของคู่แข่ง เพราะเป็นการละเมิดกฎหมาย ว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา					
18.	การแข่งขันทางธุรกิจเป็นการแข่งขันเพื่อให้เกิด ความสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าหรือบริการ					
19.	การเสนอขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าเพื่อให้ลูกค้า เปลี่ยนใจหลังจากที่ลูกค้าตกลงซื้อสินค้ากับคู่แข่ง แล้ว เป็นการเสนอทางเลือกให้ลูกค้า					
20.	ผู้ประกอบการไม่ควรนำข้อมูลของคู่แข่ง มาเปิดเผยโดยมิชอบ					
21.	เพื่อให้ได้สูตรลับในการประกอบอาหารที่มีรสชาติดี ผู้ประกอบการต้องส่งคนไปทำงานกับคู่แข่ง					
22.	ผู้ประกอบการควรจ่ายค่าตอบแทนพนักงาน ให้เหมาะสมตามความรู้และความสามารถ ในการปฏิบัติงาน					
23.	ผู้ประกอบการควรจัดสวัสดิการให้พนักงานอย่าง เหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน					
24.	การมอบหมายงานให้พนักงานตามความถนัด ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ					
25.	ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมให้พนักงาน เพราะพนักงานมีความรู้และความสามารถในการ ปฏิบัติงานอยู่แล้ว					
26.	ผู้ประกอบการควรให้พนักงานมีโอกาสในการแสดง ความคิดเห็นบ้าง					
27.	ผู้ประกอบการควรเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัว ของพนักงานไว้เป็นความลับ					

ข้อที่	ข้อความที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมทางธุรกิจในลักษณะต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
28.	ผู้ประกอบการควรจัดให้มีการซ่อมในภาวะวิกฤติ เช่น การหนไฟในอาคารสูง เพื่อความปลอดภัย ในยามเกิดอัคคีภัย					
29.	เมื่อพนักงานมีความเห็นขัดแย้งกัน ผู้ประกอบการ สามารถแก้ปัญหาได้โดยไม่จำเป็นต้องสอบถามหรือรับ ฟังเรื่องราวทั้งหมด					
30.	ผู้ประกอบการควรปฏิบัติตามข้อกำหนดของ กฎหมายในการประกอบธุรกิจอย่างเคร่งครัด ตามโอกาสที่เหมาะสม					
31.	ผู้ประกอบการต้องประกอบธุรกิจอย่างตรงไป ตรงมา และเสียภาษีให้รัฐอย่างถูกต้องตรงกับ ความเป็นจริง					
32.	ผู้ประกอบการต้องจัดทำบัญชีให้ตรงกับ ความเป็นจริง					
33.	การค้าสินค้าหลักเสี่ยงภาษีทำให้ผู้ประกอบการ มีกำไรเพิ่มมากขึ้น					
34.	ผู้ประกอบการอยู่รอดได้ด้วยการนำสินค้าหลักเสี่ยง ภาษีมาจำหน่ายคละกับสินค้าปกติ					
35.	ผู้ประกอบการที่ค้าสินค้าหลักเสี่ยงภาษีทำให้ประเทศ ขาดรายได้จากการจัดเก็บภาษี					
36.	การเสียภาษีน้อยกว่าความเป็นจริงทำให้ธุรกิจ มีกำไรมากขึ้น					
37.	การที่ผู้ประกอบการให้ผลประโยชน์พิเศษแก่ข้าราชการ การเป็นเพราะต้องการติดต่องานให้สะดวกขึ้น					
38.	ผู้ประกอบการควรนำกำไรส่วนหนึ่งจากการประกอบ ธุรกิจคืนให้กับสังคม เช่น การบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือ องค์กรการกุศลต่างๆ					
39.	ผู้ประกอบการควรมีส่วนช่วยในการประหยัด ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า					
40.	ผู้ประกอบการควรสนับสนุนเงินทุนให้กับองค์กรทาง การแพทย์เพื่อการวิจัยและค้นคว้า					

ข้อที่	ข้อความที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมทางธุรกิจในลักษณะต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
41.	การโฆษณาสินค้าโดยใช้เนื้อเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมเป็นเพียงการสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้า จะทำให้สินค้าขายดี					
42.	ผู้ประกอบการอาจจะกระทำผิดศีลธรรมในการประกอบธุรกิจไปบ้าง เพื่อให้กิจการมีผลกำไรสูง					
43.	ถ้าโรงงานอุตสาหกรรมของผู้อื่นปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ โรงงานอุตสาหกรรมของเราก็น่าจะทำได้เพราะใคร ๆ ก็ทำ					
44.	โรงงานอุตสาหกรรมควรมีมาตรการบำบัดสารพิษและกำจัดของเสียจากกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากล					
45.	ผู้ประกอบการควรใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าอย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด					
46.	ผู้ประกอบการควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ช่วยลดปริมาณขยะ					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อและชื่อสกุล	นายณรงค์ ชุมสุพรรณวารี
วันเดือนปีเกิด	27 เมษายน 2514
สถานที่เกิด	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	586 ซอยสุทธิพร ถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำและนักวิจัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ วิทยาเขตบางนา 88 หมู่ 8 ถนนบางนา – ตราด กิโลเมตรที่ 26 ตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 10540
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2537	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2543	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร